

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 03485

TROYMER

Knut Hamsun

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

קנוט האמסון.

פרוימעה

— ראמאן —

איבערזעצט פֿון

א. פֿרומקין און פ. אלכסאנדראוויטש.

ארויסגעגעבען פֿון ל. פֿריעדמאן.

לאַנדאָן 1915.

I.

ביים קיך-פענסטער פֿון'ם פאסטאר-הויף שטעהט די
מאמעל פֿון הויז, סאריע וואן לאָאָ; איהר בליק קוקט ארויס
איבער'ן וועג ביז ווייט ארויף. זי קען די צוויי דאָרט
אויבען ביים פאָרקען, ס'איז ניט קיין אנדערער, נור דער
מעלעגראפֿיסט ראָלאַנדסען, איהר אייגענער חתן, מיט אַלאַן,
דעם קירכען-דיענער'ס מאַכטער. שוין דאָס צווייטע מאל
היינטיגען פֿריהלינג, אז זי זעהט אָט די ביידע צוזאמען;
וואָס זאָל דאָס פֿאָרט הייסען? וואָלט יונגפֿרוי וואן לאָאָ
גראַד אין דער רגע ניט געווען אזוי פֿערנומען, וואָלט זי
גלייך אַרויפֿגעגאנגען צו זיי און פֿערלאַנגט אַן ערקלעהרונג.
אַבער וואו האָט זי צייט געהאַט דערצו? יעדע שטונדע
האַט מען ערוואַרט דעם נייעם פאסטאָר מיט זיין פֿאַמיליע,
און איבעראַל אין דעם געדאַמען הויז האָט געהערשט אַ
גרויסע, אונאוויפֿהערליכע טהעטיגקייט. דעם קליינעם פֿער-
דינאַנד האָט מען אוועקגעשטעלט ביי אַ דאָך-פענסטער; ער
זאָל קיין אויג ניט אַראַבנעהמען פֿון ים און געבען צו וויסען,
ווען זיי וועלען אָנקומען, כדי די ריזענדע זאָלען געפֿינען
פֿאַרמיגען וואַרעמען קאַפֿע. זיי וועלען געוויס דאַרפֿען עפעס
זיך צו דערפֿרישען. דאָזענגאָארד, דער פֿלאַץ וואו די דאַמפֿ-
שיפֿען שטעלען זיך אָב, איז אַ מייל די ווייט, און פֿון דאָרט
בריינגט זיי דאָס שיפֿעל אַריבער אַהער.

נאך לינט אביסעל שנעע און אייו אויף די פֿעלדער, אָבער ס'איז מאי און א שעהן וועמער, און דער טאָג איבער'ן צפון-לאַנד איז לאַנג און ליכטיג. סאַראַקעס און קראָהען בויען פֿלויסיג זייערע נעסטען, און אויף'ן נאַקעטען בערגעל איז דאָס גראָז שוין גרין. די ליליע אין גאַרמען האָט אין מיטען שנעע אויפֿגעבליהט און אַרויסגעשאָסען טיט איהרע קנאָספען.

נו, איז אינטערעסאַנט געווען צו וויסען, וואָס פֿאַר אַ מין מענש דער נייער פֿאַסטאָר איז. דער גאַנצער קירך-בעצירק איז געווען געשפּאַנט עס צו דערנעהן. נאַטירליך האָט ער נור געזאָלט זיין אַ הויז-גויסמליכער און אויף דער-ווייל פֿערנעהמען די שטעלע, ביי עס וועט בעשטימט ווערן אַ ווירקליכער פֿאַסטאָר; אָבער די שטעל-פֿערטרעסונג דורך די הויז-גויסמליכע האָט אָפֿט אין דער דאָזיגער נעמיינדע געקענט דויערן אַ לאַנגע צייט. די פֿישער-בעפֿעלקערונג איז געווען אַרים און דערצו איז נאָך געווען אַ צווייג-קירכע, וואוהין דער פֿאַסטאָר האָט געמוזט אַריבערפֿאַהרען יעדען פֿערטען זונטאָג, און אָט די רייווע איז געווען שווער גענוג. ס'איז אַלזאָ ניט געווען אזא אַכט, וואָס מען זאָל זיך זעהר שטאַרק יאָגען נאָך דעם.

הויז-גויסמליכע, פֿלעגט מען זאָגען, זיינען רייכע לייט, וואָס קאַרנען ניט דעם שילינג. די מאַמועל פֿון הויז און צוויי מיידלעך זיינען שוין פֿון פֿריהער צוגעגרייט געוואָרען; אויך מיט אַנדערע הילפֿס-קרעפֿמען פֿאַר'ן פֿאַסטאָר-הויף האָט מען ניט געשפּאַרט, נאָר געדונגען צוויי משרתים; דערצו איז נאָך צוגעקומען דער קליינער פֿערדינאַנד, אַ פֿלינק און לע-בעדיג יונגעל, וואָס האָט געזאָלט בעזאָרגען געוויסע זאַכען פֿאַר אַלעמען. אין דער נעמיינדע האָט עס געמאַכט אַ זעהר גוטען איינדרוק, דאָס וואָס דער פֿאַסטאָר האָט געהאַט אַ

נאָמען פֿאַר אַ פֿערמעגליכען מאַן. דאָן וועט ער אוראי נים
זיין אימער אזוי פינקטליך מיט'ן אָפּפֿער, וואָס מען דאַרף
איהם בריינגען, און מיט זיינע פּרווילעניעס, נאָר אדרבה,
ער וועט נאָך די אָרעמע לייט אַביסעל צוהעלפֿען. די שפּאַ-
נונג איז געווען גרויס. דעם פּאַסטאָר'ס ביידע געהילפֿען און
אַ פֿאַר אַנדערע פּישער זיינען שוין געווען אונטען ביים ברעג,
מקבל פנים צו זיין די געסט; זיי זיינען דאַרט געשטאַנען אין
זייערע שווערע שטיוועל, און זיי האָבען געקייט טאַבאַק און
געשפיגען און געפּלודערט.

נו האָט זיך ענדליך אויך דער הויכער ראָלאַנדסען שטי-
לערהיים אַרונטערגעלאָזט מיט'ן וועג צום וואַסער. ער האָט
אַבעלאָזט אַלנאָן, און יונגפֿרוי וואָן לאָאָז איז אַוועק פֿון
איהר קיך-פֿענסטער. זי וועט איהם שוין שפעטער אַמאָל
זאָגען איהר מיינונג; ס'איז נים געווען קיין זעלטענהייט ביי
איהר, זי האָט אַווע ראָלאַנדסען'ן אָפֿט געמוזט אויסריידען
און איהם מאַכען פֿאַרווירפֿע. זי איז געווען פֿון האַלענדישער
אַבשטאַמונג, האָט גערעדט בערגענויש און איז געווען אַזוי
ריידעוודיג, אַז איהר אייגענער חתן איז געצוואונגען געווען
איהר צו געבען דעם צונאָמען „באָדען-לאָאָז“. איבערהויפט,
דער הויכער ראָלאַנדסען איז געווען אַ וויציגער, דרייסיגער
מאַן.

וואוהין האָט ער זיך איצט געלאָזט געהן? האָט ער
ווירקליך ברעה געהאַט צו בעגעגענען די פּאַסטאָר-פֿאַמיליע?
ער איז היינט געוויס נים ניכטערער געווען ווי אזוי אָפֿט.
אין זיין קנאַפֿ-לאַך האָט געשמעקט אַ בליהענדרער ליליען-
צווייג, און דער הוט איז איהם געווען פֿערוקט אַביסעל אָן
אַ זייט: אזוי וועט ער דאָס אויפֿטרעטען. דעם פּאַסטאָר'ס
געהילפֿען אונטען ביים ברעג וואַלמען, פֿערשטעהט זיך, צו-
פֿריעדענער געווען, ווען ער וואַלט זיך אין אָט דער שמונדע,

אין אַט דער וויכטיגער שמונדע, נאָר פֿאַר די אויגען ניט גע-
ווינען.

און ווירקליך, האָט עס דען געפֿאַסט, אויסצוועהן ווי ער?
זיין גרויסע נאָז איז געווען צו אונבעשיידען פֿאַר דעם קליי-
נעם, ווייניג בעדייטענדען אַמט, וואָס ער האָט פֿערטראָמען
אין לעבען; און דערצו איז נאָך צוגעקומען דאָס, וואָס ער
האָט זיך דעם גאַנצען ווינטער נאָכאַנאַנד געלאָזט וואַקסען
די האָר, אַזוי אַז זיין קאָפּ האָט אַלץ מעהר און מעהר גע-
קראָגען דעם אויסזעהן פֿון אַ קינסטלער-קאָפּ. זיין כּלה
פֿלעגט זאָגען, כּדי זיך מיט איהם אָבצורעכענען, אַז ער זעהט
אויס ווי אַ מאַלער, וועלכער ווערט סוף כל סוף אַ פֿאַטאָגראַף.
ער איז איצט געווען אַ בחור פֿון פֿיער און דרייסיג יאָהר;
ער האָט געשפּיעלט גימאַרע און געוונגען מיט אַ באַס-שטימע
די ליעדער פֿון'ם קירך-בעצירק; ביי די ריהרענדע שטעלען
פֿלעגט ער זיך צולאָכען, אַז די טרעהרען פֿלעגען איהם רינען
פֿון די אויגען. אַזוי גרויסאַרטיג איז ער געווען אין אַזעלכע
זאַכען! ער איז געווען פֿאַרשטעהער פֿון דער טעלעגראַפֿען-
סטאַציאָן און שוין זעהן יאָהר אויף דער היגער שטעלע.
ראַלאַנדסען איז געווען הויך געוואַקסען און שטאַרק געבויט;
אַ געשלעגט איז ביי איהם געווען אַ קלייניגקייט, ווען ס'האָט
זיך נור געמאַכט די גינסטיגע געלעגענהייט דערצו.

איצט טהוט דער קליינער פֿערדינאַנד אַ ציטער. פֿון
זיין דאָך-פֿענסטער זעהט ער, ווי דער פֿאָדער-טהייל פֿון
קויפֿמאַן מאַק'ס ווייס שיפֿעל קירעוועט זיך אויס אַרום דעם
לאַנד-האַל צום ברעג צו; אין אַ רגע און אין דריי פֿערריקטע
שפרונגען לויפֿט ער אַרונטער די טרעפּ און שרייט אַרײַן אין
קיך: „נאַ, זיי זיינען אַלואַ דאָ!“

„נאַט, זיי זיינען שוין דאָ!“ טהוען די מיידלעך אַ געשריי
און בלייבען צומישט. נאָר די מאַמוזעל פֿון הויז פֿערלירט

זיך נימ, זי האָט שוין דאָ ביי דעם פֿריהערדיגען פּאַסטאָר
נעדיענט און פֿערשמעהט איהר אַרבייט, מיכטיג און פּראַק-
טיש ווי זי איז. „אַריבער מיט דעם קאַפֿע!“ איז אַלעס, וואָס
זי זאָגט.

דער קליינער פֿערדינאַנד שפּרינגט מיט זיין נייעס וויי-
סער צו די הויז-דיענער. די וואַרפֿען אוועק, וואָס זיי האַלטען
אין דער האַנד, טהוען זיך אויף גיך אָן זייערע זונטאַג-רעק-
לעך און לויפֿען אַרונטער צום ברעג, כדי בעהילפֿיג צו זיין.
אַרום און אַרום זיינען דאָרט געווען צעהן מאַן אויפֿצונעהמען
די געסט.

„גוטען טאָג,“ זאָגט דער פּאַסטאָר הינטען פֿון שיפֿעל
אַריבער און שמייכלט אַביסעל און נעהמט אַראָב זיין וויי-
סער. און יעדער איינער אויף דער יבשה נעהמט עהר-
פֿורכטיג אַרונטער דעם הוט, און דעם פּאַסטאָר'ס געהילפֿען
פֿערנייגען זיך אזוי טיעף, אַז זייערע לאַנגע האָר גרייכען זיי
ביז די אויגען. דער הויכער ראַלאַנדסען מאַכט פֿון דער
זאך אַביסעל אַ קלענערן וועזען ווי די אַנדערע, ער שמעהט
געראַד ווי אַ ליכט, נאָר אויך זיין הוט לאָזט זיך טיעף אַראָב.
דער פּאַסטאָר איז אַ יונגער מאַן מיט רויטליכע באַקען-
בערד און מיט זומער-שפּריינקעלעך; זיינע נאָז-לעכער זיינען
כמעט צוגעשמאַפט מיט די האָר פֿון זיינע וואַנסען. די פֿרוי
ליגט אַ זע-קראַנקע און אַן אויסגעמאַרעטע אין שטיבעלע
דאָרט אויף'ן שיפֿעל.

„מיר זיינען שוין אָנגעקומען,“ זאָגט דער פּאַסטאָר, זיך
ווענדענדיג צו דער טהיר פֿון'ם שטיבעל, און העלפֿט זיין
פֿרוי אַרויסגעהן. ביידע געהען זיי אָנגעטהאַן אין מערקוויר-
דיג אַלמע דיקע קליידער, וועלכע ליגען ניט בעזונדערס גומ
אויף זיי. דאָס זיינען, פֿערשמעהט זיך, נור אויבער-קליידער,
וואָס זיי האָבען זיך אַנטליהען פֿאַר דער ריזע; זייער פֿיינע

נארדעראַבע האָבען זיי פֿערפּאקט. דער הוט האָט זיך דער
פֿרוי אַרונטערנערזקט ביז'ן נאַקען, איהר בלאַס געוויכט מיט
די גרויסע אויגען ציהט צו צו זיך די בליקען פון די מענער.
דער געהילף לעוויאַן בראַדושעט צו צום שיפעל און מראַגט
זי אַריבער אויף דער יבשה, בעת ווען דער פּאַסטאָר געהט
אַליין אַריבער, אָהן וואָס פֿאַר עס איז הילף.

„מיין נאָמען איז ראַלאַנדסען, טעלעגראַפֿיסט,“ זאָגט
דער הויכער ראַלאַנדסען און קומט צו געהענמער. ער איז
גוט שכור און האָט גלעזערנע אויגען, נאָר אזוי ווי ער איז
אַ מענש מיט מאַניערען, איז זיין האַלמונג גאַנץ זיכער.
האָהאָ, דער טייוועל ראַלאַנדסען פֿלעגט גיט מאַכען קיין
פֿעהלערן, ווען ס'איז געגאַנגען אין דעם צו קומען צווישען
די גרויסע און זיך אַרומוואַרפֿען מיט די אַלע פֿיינע רייד,
וועלכע מען מוז דערצו האָבען. „ווען איך קען,“ האָט ער
ווייטער געזאָגט, זיך ווענדענדיג צום פּאַסטאָר, „וואַלט איך
איך דאָ אינו אַלעמען פֿאַרגעשמעלט. די צוויי דאָרט זיינען,
דוכט מיר, דעם פּאַסטאָר'ס געהילפֿען. דאָס דאָ זיינען
אייערע ביידע דיענער. דאָס איז פֿערדינאַנד.“

און דער פּאַסטאָר און די פֿרוי פּאַסטאָר שאַקלען יעדען
איינעם צו מיט'ן קאָפּ: „גוטען טאָג, גוטען טאָג,“ זיי וועלען
זיך דאָך באלד בעקענען מיט אַלעמען. יאָ, יאָ, אַצינד דאַרף
מען אַלזאָ אַריבערנעהמען די זאַכען אויף'ס לאַנד.

נאָר דער געהילף לעוויאַן טהוט אַ קוק צום שטיבעלע
אויף'ן שיפֿעל און האָט בדעה נאָך אַמאָל אַריבערצובראָדושען.
„זיינען נימאָ קיין קליינע דאָרט?“ פֿרעגט ער.

מען ענטפֿערט איהם גיט, און אַלע קוקען אויף'ן פּאָר-
פֿאַלק.

„צי עס זיינען נימאָ קיין קינדער דאָרט?“ האַלט זיך
דער געהילף ביי זיין פֿראַגע.

„ניין“ ענטפערט דער פֿיהרער פֿון'ם שיפֿעל אַריבער.
דער פֿרוי'ס געזיכט האָט זיך גערויטעלט. דער פּאַסטאָר
האַט געזאָגט:

„נור מיר... דאָן קומט איהר, הייסט עס, נאָך'ן
טראַנספּאָרטירען די זאַכען אַרויף אויבען, איהר אַלע.“
נאַטירליך איז ער געווען רייך. ער איז ניט געווען דער
טאָן צו פֿערהאַלטען די אָרעמע לייט זייער לויף; דער פֿרוי-
הערדיגער פּאַסטאָר פֿלעגט קיינמאַל ניט דערמאָנען קיין
וואָרט וועגען די זאַכען, ער פֿלעגט נור זאָגען: „שעהנעם
דאַנק ביו שפּעטער.“

זיי האָבען זיך געלאָזט אַרויפֿגעהן צום פּאַסטאָר-הויף,
און ראָלאַנדסען איז געווען דער פֿיהרער. ער איז געגאַנגען
אין שנעע אָן אַ זייט ביים וועג, כדי די אַנדערע זאָלען האָבען
פֿלאַץ; ער האָט געטראָגען שעהנע לאַקירטע שיך, נאָר דאָס
האַט איהם ניט געאַרט, אויך די יאַק האָט ער געלאָזט אָפֿען
אין'ם קיהלען מאַי-וויגד.

„אַט איז דאָך די קירכע!“ רופֿט זיך אָב דער פּאַסטאָר.
„זי זעהט אויס אַלט, וואָס זשע, ס'איז געוויס ניטאָ קיין
אויווען אינעווייניג?“ פֿרעגט די פֿרוי.
„פֿרעגט מיך אַ גרינגערע זאַך,“ האָט ראָלאַנדסען גע-
ענטפֿערט; „אַבער איך מיין, אַז ניט.“

דער פּאַסטאָר איז געבליבען ערשטוינט. ער האָט הייסט
עס, ניט קיין קירכען-געהער דאָ פֿאַר זיך, נאָר אין געגענ-
טהייל איינעם, וואָס מאַכט ניט קיין גרויסען אונטערשיעד
צווישען אין דערוואַכען און זונטאָג. און דער פּאַסטאָר איז
געוואָרען אַביסעל צוריקגעהאַלטענער אַנטקעגען דעם פֿרעמדען.
די מאַמועל פֿון הויז איז געשטאַנען אויף די טרעפֿ,
און ראָלאַנדסען האָט ווידער פֿאַרגעשמעלט. דאָס אָבגע-
טהאָן האָט ער געגריסט און געוואָלט אוועקגעהן. „וואָרט

א ווילינקע, אווע!" האָט יונגפֿרוי וואַן לאָז געשעפּטשעט.
אָבער ראָלאַנדסען האָט ניט געוואַרט, ער האָט ווידער אַסאַל
געגריסט און איז הינטערווילעכס אַרונטער די טרעפּ. דאָס
מוז זיין אַ מאַדנער הייליגער, האָט זיך דער פּאַסטאָר גע-
טראַכט.

די פֿרוי איז גלייך אַריין אין שטוב. זי האָט זיך
אַנגעהויבען ערהוילען פֿון דער זעע־קראַנקהייט און בעטראַכט
די צימערן. זי האָט געבעטען, אַז די ליכטיגסטע און
שעהנסטע שטוב זאָל ווערן דעם פּאַסטאָר'ס אַרבייטס־צימער.
ווייטער פֿאַר זיך אַליין האָט זי גענימען דאָס צימער, וואו
יונגפֿרוי וואַן לאָז האָט ביז אַהער געוואוינט.

II.

ניין, ראלאנדסען האָט ניט געוואַרט: ער האָט געקענט
ינגנפֿרוי וואָן לאַז און געוואוסט, וואָס איהם שמעהט פֿאַר.
און ער האָט אזוי ווייניג לוסט געהאַט צו טהאָן עפעס אַנ-
דערש ווי דאָס, וואָס ער אליין האָט געוואַלט.
אויבען אויפ'ן וועג האָט ער בעגעגענט אַ פֿישער פֿון
דער געמיינדע, וועלכער איז געקומען צו שפעט מקבל פֿנים
צו זיין דעם פֿאַסטאָר. ס'איז געווען ענאָך, דער סונטערער
און מילדער מאַן, וואָס איז שטענדיג אַרומגעגאַנגען מיט
אַראָבעלאָזטע אויגען, און צוליב אַ וויסאַג אין די אויערן
האָט ער אימער געטראָגען אַ טוך אַרום קאָפּ.
„דו האָסט זיך פֿערשפעטיגט,“ האָט ראלאנדסען פֿער-
בייגעהענדיג געזאָגט.

„וואָס זשע, ער איז שוין דאָ?“

„ער איז שוין דאָ. איך האָב איהם געדריקט די האַנד.“
איבער די שולטערן האָט איהם ראלאנדסען אַריבערגעשריען.
„מערק דיר, וואָס איך זאָג, ענאָך: כ'בין איהם סקנא פֿאַר
זיין פֿרוי.“

דאָ האָט ער זיין דרייסטע און לייכטזיניגע מיטטהיילונג
אַרויסגעשיקט אויפ'ן ריכטיגען אַרעס. ענאָך וועט שוין
זאָרגען דערפֿאַר, אז דאָס זאָל צוטראָגען ווערן צווישען דעם עולם.

ראָלאַנדסען איז גענאָנגען ווייטער און ווייטער ביים וואַלד און איז צוגעקומען צום טייך. דאָ איז געלעגען קויפֿמאַן מאַק'ס פֿישליים-פֿאַבריק; עס האָבען דאָרט גע- אַרבייט אַ פֿאַר מיידלעך, מיט וועמען ראָלאַנדסען פֿלעגט גערן מאַכען אַביסעל שפּאַס, יעדעס מאָל וואָס ער איז דאָרט פֿערבייגעגאַנגען. ער איז אין דעם פרט ווירקליך געווען אַ פֿערריקטער בחור, דאָס האָט יעדער געוואָגט. אַחוץ דעם איז ער היינט געווען זעהר גוט אויפֿגעלעגט און איז געבליבען שטעהן לענגער ווי געוועהנליך. די מיידלעך האָבען נאָמירליך געזעהן, אַז ער איז גוט שכור. „נאַ ראָגנאַ, וואָס דיינקסט דו אייגענטליך, נאָך וואָס קום איך פֿאַרט אַהער אוי אַפֿט?“ האָט ראָלאַנדסען געפֿרעגט. „וואָס ווייס איך?“ האָט ראָגנאַ געענטפֿערט. „דו מיינסט נאָמירליך, אַז דער אַלמער לבן טרייבט מיך אַהער.“

די מיידלעך האָבען זיך צולאָכט :
„ער זאָגט לבן און מיינט אַרם.“
„ראַטעווען וויל איך דיר,“ האָט ראָלאַנדסען געוואָגט.
„דו מוזסט זיך פֿאַר די פֿישער-יונגען דאָ אַרום גוט היטען, דאָס זיינען גאַנץ ביטערע פֿערפֿיהרער.“
„איהר אַליין זייט דער גרעסטער פֿערפֿיהרער,“ רופֿט זיך אָב אַן אַנדער מיידעל. „איהר האָט דאָך צוויי קינדער. שעהמען האָט איהר זיך בעדאַרפֿט.“
„עו, ניקאָלינע, דו זאָגסט דאָס? דו ביזסט אימער געווען אַ טשוואַק פֿאַר מיין טויטען-קאַסטען, ניקאָלינע, דו ווייסט עס גאַנץ גוט. אָבער דיר, ראָגנאַ, וועל איך ראַטע-ווען, צי דו ווילסט צי ניט.“
„איהר קענט דאָך געהן צו יונגפֿרוי וואָן לאָאָן,“ זאָגט ראָגנאַ.

„אָבער דו האָסט דאָך גאָר קיין שכל ניט,“ זאָגט
ראָלאַנדסען ווייטער. „וויפֿיעל שמונדען דעמפֿסט דו אַשמייד-
נער די קעפֿ פֿון די פֿיש, איידער דו שרויפֿסט צו דעם
לופֿט-דעקעל?“

„צוויי שמונדען.“

און ראָלאַנדסען שאַקעלט מיט'ן קאָפּ. דאָס האָט ער
אַליין אויך אויסגערעכענט. אָה, דער טייפֿלישער כחור
ראָלאַנדסען האָט גאנץ גוט געוואוסט, פֿאַרוואָס ער האָט
טאָג פֿאַר טאָג געמאַכט אָט דעם גאנג צו דער פֿאַבריק און
אַרומגעשמעקט און די מיידלעך אויסגעפֿרעגט.

„הויב ניט אויף דעם דעקעל, פֿערניללע,“ האָט ער
פֿלוצלינג אַ געשריי געטהאָן. „ביוסט פֿערריקט, צי וואָס!“
פֿערניללע ווערט רוים. „פֿרידריך האָט געזאָגט, איך
זאָל מישען אין דער פֿאַן,“ ענטפֿערט זי.

„יעדעס מאָל וואָס דו הויכסט אויף דעם דעקעל, געהט
אָוועק די וואַרעמקייט,“ זאָגט ראָלאַנדסען.

נאָר אין אַ וויילע אַרומ, אַז פֿרידריך מאַק, דעם סוחר'ס
זוהן, איז צוגעקומען, האָט ראָלאַנדסען ווידער אָנגענומען
זיין געוועהנליכען וואַגאָבונדישען טאָן :

„ביוסט דו דאָס ניט געווען, פֿערניללע, וואָס האָט
געדיענט אַ יאָהר צייט ביים וואָים? אַזוי בייסענדיג און
בייז ביוסט דו דאָרט געווען, אַז די קאַלדרעס זיינען געווען
דאָס איינציגע, וואָס דו האָסט ניט צופֿליקט און צוריסען
אויף שטיקלאַך.“

אַלע אַרומשטעהענדע האָבען זיך צולאַכט. איז דאָך
פֿערניללע געווען די מילדסטע, די ווייכסטע נשמה אויף
דער וועלט. און אַ קערפֿערליכען פֿעהלער האָט זי אויך
געהאַט און איז נאָך דערצו געווען די מאַכטער פֿון דעם

אַרְגַּעל-מֵרַעַמֶּר אֵין דַּעַר קִירְכַּע, אַזױ אַז עַם אִיז אױף אִיהַר
נַעֲלַעֲנַען אַ קֵלִיין בִּיסַעֲלַע הִילִיגִיקִיט.

אַז רֶאָלְאַנְדֶּסֶען אִיז צוֹרִיק אַרוֹיס אױף'ן וועג, הָאָט עַר
וױדַעַר אַמָּאָל דַּעֲרוּעֶהן דַּעם קִירְכַּען-דִּיעֵנַעַר'ס מַאָכְמַעַר
אַלְגאַ. זִי אִיז, ווִיזט אױס, נַעווען אֵין קֶרָאָס. אַצוֹנַד הָאָט
זִי נַעֲשַׁמְעֶלְט מֵרִיט, אַזױ שַׁנַּעַל ווִי זִי הָאָט נוֹר גַּעֲקַעֲנַט,
כַּדִּי וואָס ווִיטַעַר צו קוֹמַען; ס'וואָלַט דָאָךְ נַעווען אַ שַׁאֲנַדַּע,
ווען רֶאָלְאַנְדֶּסֶען זאָל גִּלױבַען, אַז זִי הָאָט אױף אִיהַם נַעוואַרַט.
אַבַּעַר רֶאָלְאַנְדֶּסֶען הָאָט נִיט אָנַגַּעֲהױבַען גִּלױבַען אֵין
אוּעֲלַבַּע זאַבַּען, עַר הָאָט נַעוואַזַסַּט: אַז זִי זײַנַען נִיט גֶרָאָד
נאַנץ נאָהַעֲנַט פֿעֲרַבִּיגַענאַנַגען אִינַעַר נַעבַען אַנְדַּעֲרַען, פֿלַעֲנַט
דָאָס יוֹנַגַּע מִיִּדַּעֲל אַנַמִּלױפֶּען פֿאַר אִיהַם, פֿעֲרַשוִוִינַדַּען פֿון
זײַנַע אִינַען. און רֶאָלְאַנְדֶּסֶען אִיז נַעווען נאַנץ אִינַפֿעֲרֶ-
שַׁמַּאֲנַען דַּעֲרַמִּיט, אַז עַר הָאָט בִּי אִיהַר גַאָרִנִישַׁט דַּעֲרַגֶּרִיכַט,
אַבַּסְאָלוֹט אִינַפֿעֲרַשַׁמַּאֲנַען. זִי אִיז דָאָס אױף קִיין פֿאַל נִיט
נַעווען, וועֲלַבַּע הָאָט פֿעֲרַנוֹמַען זײַן מוֹח.

עַר קוֹמַט אַהִיִּים אױף דַּעַר סַמַּאֲצִיאָן. עַר נַעֲהַמַּט
בַּכּוּוֹן אָן אַ שַׁמַּאָלַצַּע מִיעַנַע, כַּדִּי אָבַצוֹמֶרִיבַען פֿון זײַךְ דַּעם
צוִוִיטַען טַעֲלַעֲגֶרַאֲפִיִּסַּט, וועֲלַבַּעַר וואָלַט גַּעֲרַן וועֲלַען פֿלוִידַעֲרַן
מִיִּם אִיהַם; אֵין דַּעַר צִיִּיט אִיז רֶאָלְאַנְדֶּסֶען נִיט קִיין
אַנַגַּעֲנַעֲהַמַּעַר קאַלַעֲנַע. עַר שִׁלִּיסַט זײַךְ אִיין בִּי זײַךְ אֵין זײַן
פֿעֲרַרוֹקַטַען צִימַעַר, וואוּ קִינַעַר קוֹמַט נִיט אַרִיין אַחוּץ אָן
אַלַּמַּע פֿרוי און עַר אַלִּיין. דָאָ וואוּנַט עַר, און דָאָ שִׁלַּאֲפַט עַר.
דָאָס דַּאָזִיגַע צִימַעַר אִיז רֶאָלְאַנְדֶּסֶען'ס וועֲלַט. רַאָ-
לְאַנְדֶּסֶען פֿעֲרַשַׁמַּעֲהַט זײַךְ מַעֲהַר ווִי אױף לִיכְמוֹזִינִיגִיקִיט און
בֶּרַאֲנַפֿען, עַר אִיז אַ גֶּרוֹיסַעַר גֶּרִיבַלַּעַר און עֲרַפִּינַדַּעַר. אֵין
זײַן צִימַעַר שַׁמַּעַקַט עַם נאָךְ ווִיעֲרַען, זאַפֿטַען און אַלַּעֲרַלִּי
רַפּוּאוֹת. דַּעַר גַּעֲרוֹךְ זַעֲצַט אַזש בִּיז אױף'ן הױף אַרוֹיס, און
יַעֲדַעַר פֿרַעֲמַדַּעַר מוֹז אִיהַם דַּעֲרַשַׁפִּירַען. רֶאָלְאַנְדֶּסֶען הָאָט

יעדען איינעם ערקלעהרט, אז ער האלט די אלע מעדיקא-
מענטען ביי זיך אין זימער, מיט דעם איינציגען צוועק צו
פערטרייבען דעם ריח פֿון בראַנפֿען, מיט וועלכען ס'איז
שמענדיג פֿול געווען. אָבער דאָס האָט אַזױע ראָלאַנדסען
אויסגעטראַכט, כדי מען זאָל ניט קענען דערגעהן וואָס ביי
איהם קומט פֿאַר.

אין געגענטהייל, אָט די אלע זאַפֿטען אין גלעזער אין
קרינגלעך האָט ער געדאַרפֿט האָבען פֿאַר זיינע עקספּערי-
מענטען. אויפֿ'ן כעמישען וועג האָט ער אויסגעפֿונען אַ נייע
מעטהאָדע, ווי אזוי צו פֿאַבריצירען פֿיש-ליים; זי איז געווען
פונקט צוגעפֿאַסט, אַראַבצוטרייבען קויפֿמאַן מאַק'ס מע-
טהאָדע פֿון פֿעלד. מיט גרויסע קאַסטען האָט מאַק אויפֿגע-
בויט זיין פֿאַבריק, דער טראַנספֿאַרט איז געווען צו אונבע-
קוועם אין דעם רויהען שטאָף האָט מען נור געקענט קריגען
אין דער צייט, ווען מען האָט געכאַפֿט די פֿיש; אויסערדעם
האָט ער די גאַנצע פֿיהרונג פֿון דער פֿאַבריק איבערגעגעבען
זיין זוהן פֿרידריך, און דער איז קיין פֿאַכמאַן ניט געווען.
ראָלאַנדסען האָט געקענט מאַכען פֿיש-ליים פֿון אַ מאַסע
אַנדערע זאַכען, ניט נור פֿון פֿיש-קעפֿ, און אַחוץ דעם האָט
ער אויך געקענט אַרויסקריגען פֿיש-ליים פֿון די מאַסע
אַבפֿאַל, וואָס מאַק האָט אוועקגעוואַרפֿען. און פֿון'ס לעצ-
טען אַבפֿאַל האָט ער געקענט שאַפֿען אַ מערקווירדיגען
פֿאַרב-שטאָף.

וואָלט מעלעגראַפֿיסט ראָלאַנדסען נור ניט געהאַט צו
קעמפֿען מיט זיין גרויסער אַרעמקייט און הילפֿלאַזיגקייט,
דאָן וואָלט די ערפֿינדונג שוין לאַנג געווען אַ פֿאַקט, אַ
דורכגעפֿיהרטע זאַך. אָבער דאָ אין שמעדטעל האָט מען
זיך דורך קיין שום אַנדערן ניט געקענט שאַפֿען קיין געלד,
נור דורך דעם סוחר מאַק, און ראָלאַנדסען האָט געוואוסט

וואס ער טהומט, ווען ער האָט צו איהם ניט געוואָלט געהן. איינמאָל האָט ער געהאַט די דרייִסטקייט אָנצודריימען, און דער ליים אויבען פֿון דער פֿאַבריק ביים וואַסערפֿאַל ווערט צו טייער; אָבער דאָ האָט מאַק נור אַ פֿאָך געטהאָן מיט דער האַנד, אַלס דער איינפֿלוסרייכער, גרויסער האַר וואָס ער איז געווען, און האָט געוואָנט, און די פֿאַבריק איז אַ גאַלד-גרויב. ראַלאַנדסען האָט געברענגט פֿאַר לוסט, אַרויס-צוטרעמען ענדליך מיט דעם רעוולוטאַט פֿון זיינע גריבלע-רייען. צו כעמיקער פֿון אינלאַנד און אויסלאַנד האָט ער פֿונדערנעשיקט פֿראַכען פֿון זיין סחורה און האָט געקריי-גען די פֿערויכערונג, און דער אָנפֿאַנג איז גוט. אָבער וויי-טער איז ער ניט גענאָגען. נאָך האָט ער געדאַרפֿט פֿאַר-לעגען דער וועלט די ריינע, קלאַרע פֿלוסיגקייט און אַרויסנעהמען פֿאַטענמען פֿאַר אַלע לענדער.

צו האָט זיך דען ראַלאַנדסען פֿאַר גאַרנישט, סתם אַזוי אין דער וועלט אַרײַן בעוויזען אונטען בײַ די האַלץ-שטאַלען, כדי אָבצוגעבען דעם פֿאַסטאַר זיין „ברוך הבא" ? דער חברה-טאַן ראַלאַנדסען האָט זיך געהאַט זיין מײַן דערביי. אויב דער פֿאַסטאַר איז ווירקליך רייך, קען ער לייכט געבען אַביסעל געלד פֿאַר אַ בעדייטענדער און אויסזיכטספֿולער ערפֿינדונג. „טהומט עס קיין אַנדערער ניט, וועל איך עס טהאָן!" וועט דער פֿאַסטאַר אָהן אַ שום ספֿק זאָגען. ראַלאַנדסען האָט געהאַפֿט.

אַך, ראַלאַנדסען האָט אַזוי לייכט געהאַפֿט, די קלענ-סטע אורזאַך האָט אין איהם געקענט אָנצײנדען אַ פֿײַער. נאָר אויך ענטטווישונגען פֿלעגט ער מיט מוטא אַריבערטראַ-גען, שטאַנדאַפֿטיג און שטאַלץ איז ער געווען און ער איז ניט געבראַכען געוואָרען. אָט איז געווען מאַק'ס טאַכטער עליזע, צום בײַשפּיעל, אויך זי האָט איהם ניט געבראַכען.

זי איז געווען הויך און שעהן, האָט געהאַט אַ ברוינע הויט
און רויטע ליפען און האָט געזעהלט דריי און צוואַנציג
יאָהר. ס'איז אַרומגעגאַנגען אַ קלאַנג, אַז קאַפּיטאַן הענ-
ריקסען פֿון'ס שיפֿעל, וואָס פֿאַהרט אַרום ביי די ברעגען
פֿון ים, איז איהר שמילער, בעהאַלמענער פֿערעהרער; נאָר
די יאָהרען זיינען געקומען, און די יאָהרען זיינען אַוועק, און
ס'איז גאַרנישט געוואָרען דערפֿון. וואָס איז געווען דער
גרונד? שוין פֿאַר דריי יאָהרען, בעת עליוע מאַק איז ערשט
אַלט געווען צוואַנציג יאָהר, האָט איהר ראָלאַנדסען ווי אַ
נאַרישער בחור געוואָרפֿען ווין האַרץ צו די פֿיס. זי איז
געווען אַזוי ליבענסווירדיג, איהם ניט צו פֿערשטעהן. דאָ
וואָלט ראָלאַנדסען געדאַרפֿט מאַכען אַ סוף און זיך צוריק-
ציהען, נאָר ער איז געגאַנגען ווייטער, און פֿאַריגען יאָהר
האָט ער אָנגעהויבען איהר אַלצדינג אַרויסצוואַנגען. זי האָט
אַנדערש ניט געקענט, זי האָט אָט דעם איינגעבילדעטען
מעלענראַפּיסט אַריינגעלאַכט גלייך אין פנים אַריין, איידער
זי האָט איהם קלאָהר געמאַכט איבער דעם אָבשמאַנד, אי-
בער דער וואַנד, וואָס געפֿינט זיך צווישען זיי. צווישען
איהם און איהר, וואָס האָט זאָגאַר אַ קאַפּיטאַן הענריקסען
געלאָזט וואַרטען אויף איהר "יאָ". דעמאָלט איז דאָס גע-
וועזען, ווען ראָלאַנדסען איז שנעל, אין איין אָטעהעס אַוועק-
געגאַנגען און אַ חתן געוואָרען פֿאַר יונגפֿרוי וואַן לאָאַו.
ניש'קשה, ער וועט בעווייזען, אַז אַן ענטזאָגענדער ענטפֿער
פֿון די הויכע פֿענסטער איז ניט ווין שויט.

אַבער איצט איז דער פֿרייהלינג ווידער געקומען. און
דער פֿרייהלינג איז כמעט ניט געווען צום אויסהאַלטען, אַזוי
גרויס איז דאָס האַרץ געווען. ער האָט די גאַנצע שעפֿפֿונג
פֿונאַנדערגעפֿאַכעט; יאָ, מיט בשמים-פֿולע ווינדען האָט
ער אין די סאַמע צניעות'דיגע נאָז-לעכער אַריינגעבלאָזען.

III.

פון ים שוויסט דער פרייהלינגס-הערינג לאנגזאם אריין די פישער ליגען מיט די גרויסע נעץ-קערב אין זייערע שיפלעך און פארשען מיט'ן שפאקמייף דעם גאנצען טאָג דאָרט אין ים. וואו די פייגעל קרייזען ארום גאנצע מחנות-ווייו און לאָזען זיך ווען ניט ווען אַרונטער אין די וואַסערן, דאָרט האַלט זיך דער הערינג אויף; אין מיעפֿען וואַסער קען מען איהם כאַפֿען מיט נעצען, אָבער די גרויסע פֿראַגע איצט איז, צי וועט דער הערינג קומען אין די ניט מיעפֿע פלעצער און אין די פֿיאָרדען, וואו מען קען איהם אָבשפּאַרען גאנצע מאַסען-ווייו מיט נעץ-קערב. וואָרים דאָן ערשט קלייבען זיך צונויף די פֿישער, דאָן ערשט ענטוויקעלט זיך לעבען, און עס הערען זיך הויכע קולות, און אַ סך עולם און האַנדעלס-שיפֿען בעווייזען זיך אויף דער אויבערפֿלעך. און דער פֿערדיענסט וועט זיין כחול אשר על שפת הים, ווי זאָמֶר אויף'ן ברעג פֿון ים.

פֿיש-כאַפֿען איז אַ מזל-זאָך. דער פֿישער שמעלט אָן זיין נעץ און וואַרט אויף'ן ערפֿאַלג, ער וואַרפֿט אויס זיין נעץ-קאַרב און לאָזט איבער דעם רעוולטאַמ פֿאַר'ן שיקוואַל. אָפֿט קומט איין פֿערלוסט נאָך'ן צווייטען, זיין אָנהאַנג רייסט

זיך אָב אָדער וינקט און פֿערגעהט אין שטורם ; ער אָבער
נורמעלט זיך אַלץ אָן פֿון דאָס ניי און פֿאַהרט ווידער אַרויס.
צייטענווייז פֿאַהרט ער אַ לאַנגען וועג ביז צו ערטער, וואו
אַנדערע האָבען זייער גליק געמאַכט, און ער ווערט אויס-
געמוטשעט און רודערט וואַכען-לאַנג איבער שווערע ים-
שמרעקען און קומט ענדליך אָן צו שפעט אויף'ן פּלאַץ :
דאָס שפּיעל איז אויס. אָבער ווען ניט ווען קען אויך דאָס
גרויסע געווינס ליגען אין מיטען אויף זיין וועג און איהם
אַבוואַרטען און איהם אָבשטעלען און זיין שיפֿעל מיט
טהאַלערס אָנפֿילען. קיינער ווייסט ניט, וועמען דאָס גליק
וועט צושטייכלען, און אַלע האָפען מיט דעם זעלבן רעכט.
קויפֿמאַן מאַק איז געווען אויף'ן פּלאַץ. שוין האָט ער
געהאַט זיינע נעץ-קערב און אַלע אַנדערע נייטיגע זאַכע
אָנגעגרייט אין שיפֿעל, און דעם שפּאַקטיף האָט ער פֿון די
אויגען ניט אַראָבגענומען. מאַק האָט געהאַט אַ זעגעל-שיף
און צוויי יאַכטען, וואָס זיינען געשטאַנען ביים ברעג ; נור
וואָס האָבען זיי זיך אומגעקעהרט צוריק פֿון אַ פּיט-פֿאַנג,
און די וואַרע איז אויסגעלאָדען געוואָרען ; אַצוגר האָט
ער געוואָלט אָנלאָדען הערינג, ווען דער הערינג וועט אַריי-
קומען, זיין שפּייכלער איז געשטאַנען פֿול מיט ליידגע
טונגען. ער האָט אויך געוואָלט אויפֿקויפֿען הערינג, אַזוי
פֿיעל וויפֿיעל ער וועט נור קענען קריגען ; צו דעם צוועק
האָט ער זיך גלייך פֿערזאָרגט מיט מוזמנים, כדי צו קענען
קויפֿען, איידער די פּרייזען שטייגען.
אין מיטען מאַי האָט זיך דעם סוחר איינגעגעבען די
ערשטע אַבשפּאַרונג מיט'ן נעץ-קאַרב. ס'איז ניט געווען קיין
גרויסע מאַסע, בלויז אַ האַלבער הונדערט טונגען, נאָר דאָס
געשעהעניש האָט זיך פֿונאַנדערגעטראָגען, און אַ פּאַר טעג
שפעטער איז שוין דאָרט אויף'ן פּלאַץ אויך געווען אַ פֿרעמדע

פֿישער-קאמפאניע מיט זייערע נעץ-קע-ב. דאָ ווינען געווען גרויסע אויסזיכטען.

דאָ האָט זיך איין נאָכט געמאַכט אַ ננבה אין דער פֿאַבריק ביי מאַק'ן אין קאָנטאַר. ס'איז געווען אַ פֿערריקט-דרייטעס פֿערברעכען, וואָרים די נעכט זיינען איצט געווען שטראַהלענדיג ליכטיג פֿון אָבענד ביז'ן פֿריה-מאָרגען, און אַלעס, וואָס איז פֿאַרגעקומען, האָט מען פֿון נאַנץ ווייט געקענט זעהן. דער ננב האָט אויפֿגעבראַכען צוויי מהירען און אַרויסגע'ננב'עט צוויי הונדערט מהאַלער.

פֿאַר דעם קירך-בעצירק איז דאָס געווען אַ גאַנץ אונג-ערהערטע פּאַסירונג, וואָס קיינער האָט נישט געקענט פֿער-שמעהן. פֿון אַזאַ געוואַנטער ננבה ביי מאַק'ן כּכּבּורו ובעצמו האָבען זאָגאַר עלטערע לייט צום ערשטען מאל אין לעבען געהערט. אויף אַ קליינעם אופן האָבען די איינוואוי-נער פֿון'ם קירך-בעצירק נאָך ווי עס איז געקענט אַמאַל זינדיגען, אָבער אַ ננבה מיט אַלע איהרע מורא'דיגע שווע-רינקייטען, דאָס וואָלטען זיי קיינמאַל נישט געקענט דורכ-פֿיהרען. אַזוי איז טאַקע גלייך געפֿאַלען דער חשד אויף דער פֿרעמדער פֿישער-קאמפאניע, וועלכע איז גענומען געוואָרען אויף'ן פֿעהער.

נאָר די פֿרעמדע פֿישער-קאמפאניע האָט געהאַט בעווייזע, אַז אין דער נאָכט פֿון דער ננבה איז זי מיט אַלע איהרע לייט געווען אויף'ן שיף אַ מייל די ווייט פֿון דער פֿאַבריק, גרייט צו כאַפֿען הערינג.

פֿאַר מאַק'ן איז דאָס געווען אַ טיעפֿער ווייטאַג אין האַרצען. האָט, הייסט עס, איינער פֿון'ם קירך-בעצירק בעאַנגען די טהאַט.

נישט אינ'ם געלד איז דאָ דעם סוחר פֿריהער פֿון אַלצ-דינג געאַנגען, ניין, ער האָט עס גאַנץ אַפֿען ערקלעהרט,

אז עם איז געווען א נאָרישער גנב, ווייל ער האָט נים מעהר גענומען. אָבער אז איינער פֿון'ם קירך-בעזירק האָט איהם געקענט בע'גנב'ענען, דאָס האָט זעהר שטאַרק געקרענקט דעם מעכטיגען האַר און דעם בעשיצער פֿון אַלעמען. צי איז דאָס נים געווען ער, וואָס האָט מיט די שטייערן פֿאַר זיינע פֿערשיעדענע געשעפֿטען געדעקט דעם האַלבען ביודזשעט פֿון דער געמיינדע? און צי האָט ווען אַ נויט-ליידענדער, וועלכער האָט נור פֿערדיענט געהאַלפֿען צו ווערן, פֿערלאָזען זיין קאָנטאַר אָהן הילף?

מאָק האָט בעשטימט אַ בעלוינונג, כדי אויסצוגעפֿינען דעם גנב. כמעט יעדען מאָג פֿלעגען דאָך קומען נייע פֿישער אויף דעם פֿלאַץ, און אויף אַמ די אַלע מענשען האָט עס דאָך געמוזט סאַכען אַ מאָדנעם איינדרוק, ווען דער סוחר מאָק שמעהט אין אַזעלכע בעציהונגען מיט זיינע לייט, אַז מען בע'גנב'עט איהם. אַלס גרויסאַרטיגער האַנדעלס-קעניג האָט ער נאָך געטהאָן מעהר וויפֿיעל מען טהוט געוועהנליך און האָט די בעלוינונג בעשטימט אויף פֿיער הונדערט טהאַ-לער. די גאַנצע וועלט זאַל זעהן, אַז געלד שפּיעלט ביי איהם קיין ראַלע נים.

דער נייער פּאַסטאָר האָט זיך געלאָזט דערצעהלען די גאַנצע געשיכטע פֿון דער גנבה, און אין דעם „דריי-אייניג-קייטס-וונטאַג“, דעם וונטאַג נאָך שבועות, ווען ער האָט געזאַלט פֿרעדיגען וועגען ניקאָדעמוס, וועלכער קומט ביינאַכט צו יעזוס'ן, האָט דער פּאַסטאָר זיך בענוצט מיט דער געלעגענהייט אַנצופֿאַלען אויף'ן גנב. „אַמ קומען זיי צו אונז ביינאַכט“, האָט ער געזאָגט, „און ברעכען איין אין אונזער הויז און רויבען אונזער האָב און גוטס. ניקאָדעמוס האָט קיין שום בייזעס נים געטהאָן, ער איז געווען אַ שרעקעדיגער און האָט אויסגעקליבען די נאַכט פֿאַר זיין

נאנג; נאָר גענאָנגען איז ער פֿאַר ויין זעעלע וועגען. און
וואָס מהוען זיי היינט? אַך, פֿרעך איז די וועלט איצט געד-
וואָרען, מען בענוצט די נאכט צו פלינדערן אין זינדיגען.
מעג די שטראָף טרעפֿען דעם שולדיגען, אין דער עפֿענט-
ליכקייט מיט איהם!"

דער נייער פּאַסטאָר האָט זיך גלייך פֿון אָנהויב
אַרויסגעוויזען אַלס קאַמפּף-האַהן. ס'איז ערשט געווען דאָס
דריטע מאָל, וואָס ער האָט געפרעדיגט, און שוין האָט ער
אַסך מענשען פֿון'ס קירך-בעזירק געצוואונגען תשובה צו
טהאָן. אַז ער איז געשטאַנען אויף דער בימה און גערעדט,
איז ער געווען אזוי בלייך און מאָדנע אָנצוקוקען, אַז ער
האַט אויסגעזעהן ווי אַ פֿערריקטער. עס זיינען געווען
אַזעלכע, פֿאַר וועמען דער ערשטער זונטאָג איז געווען געד-
נוג, און וועלכע האָבען ניט געוואַנט ווידער אַמאָל צו קומען.
יא, זאָגאר די יונגפֿרוי וואָן לאָאָו האָט אויך אָנגעהויבען
אויספֿאַרשען איהר געוויסען, אָט די געפֿאַנצערטע יונגפֿרוי
מיט איהר גאַנצער שאַרפֿקייט און שטומפֿיגקייט. די צוויי
מיידלעך, וועלכע זיינען געשטאַנען אונטער איהר אויפֿזיכט,
האַבען מיט גרויס פֿרייד בעטערקט די ענדערונג, וואָס איז
אין איהר פֿאַרגעקומען.

אַ גרויסער עולם האָט זיך איצט געפֿונען אויף די
שיפֿלעך אַרום די ברעגען פֿון ים. די פֿערהעלטניסען האָ-
בען געבראַכט דערצו, אַז עטליכע פֿון די דאָזיגע לייט
האַבען דעם סוחר מאַק פֿערגונגען די עולה, וואָס מען האָט
איהם אָנגעטהאָן. מאַק איז פֿאַר זיי געוואָרען צו מעכטיג
מיט זיין אויסגעשפּרייטען האַנדעל אויף צוויי פּלעצער, מיט
זיין פּיזש-פֿאַנג, זיין פֿאַבריק און זיינע שיפֿען; די פֿרעמדע
פּיזשער האָבען זיך געהאַלמען ביי זייערע אייגענע הענדלער,
מיט וועמען מען האָט געקענט לייכט דורכקומען און וועלכע

זיינען געווען לייטעליג און האָבען ניט געטראָגען ניט קיין ווייסע קראַגענס און ניט קיין האַנדשוה פֿון הירשען-לעדער, ווי מאַק. ניש'קשה, די גנבה פֿאַסט זיך גראָד גוט צו צו איהם, זאָל ער ניט אַזוי בלאָזען פֿון זיך און איינרייסען די וועלט מיט זיין גרויסקייט. דער גוטער מאַק דאַרף אויך כ'לעבען ניט וואַרפֿען מיט צופֿיעל הונדערט טהאַלער פֿאַר אַזעלכע זאַכען, ער וועט זיין געלד דאַרפֿען אויפֿצוקויפֿען הערינג, ווען דער הערינג-פֿאַנג וועט געראָמען. אַזוי רייך איז דאָך מאַק, פֿערשטעהט זיך, ניט, אַז ער האָט אַזוי פֿיעל געלד ווי דער הימעל שטערען. ווייס גאָט פֿון וועמען די גנבה האָט געקענט בענאַנגען ווערן, פֿילייכט פֿון איהם אַליין אָדער פֿון זיין זוהן פֿרירדיך, כדי עס זאָל אויסזעהן, אַז ער האָט געלד ווי היי, הגם כאַט געפֿינט ער זיך אין אַ געלד-פֿערלעגענהייט. הקיצור, ס'האַט קיין סוף ניט גענומען צו דער געריידעריי אויפֿ'ן וואַסער און אויף דער יבשה. מאַק האָט בעגריפֿען, אַז ער מוז איינמאַל פֿאַר אַלע מאָל ווייזען, ווי עס האַלט ווירקליך מיט איהם. דאָ איז איצט פֿערזאַמעלט געווען אַ פֿישער-עולם פֿון פֿינף קירך-בעצירקען; זיי וועלען אַהיים פֿאַהרען און מיטבריינגען זייערע איינדריקע צו דער פֿאַמיליע און צו די הענדלער. ווייט און ברייט וועט עס בעקאַנט ווערן, וואָס פֿאַר אַ טאָן אָט דער מאַק פֿון ראָזענגאַרד איז.

אַז מאַק האָט דאָס געכעמטע מאָל געדאַרפֿט פֿאַהרען צו דער פֿאַבריק, האָט ער צו דעם צוועק געדונגען אַ דאַמפֿ-שיף. ס'איז אין גאַנצען געווען אַ טייל די ווייט, און ס'האַט איהם געקאַסט אַ סך געלד, אָבער ביי מאַק'ן האָט דאָס געלד איצט קיין ראָלע ניט געשפּיעלט. ס'האַט אַרויסגערופֿען אַ גרויס גערודער, ווען דאָס שיף האָט אַריינגעברויט מיט מאַק'ן און זיין מאַכטער עליוע. ער איז אַזוי

צו זאָנען געווען דער בעל הבית פֿון'ם שיף, ווי ער איז
געשטאנען אויפ'ן פֿערדעק אין זיין פעלץ און זיין מעכטיגען
רוימען גארמעל ארום בויד, ניט קוקענדיג דערויף וואָס עס
איז זומער געווען. אז דער פֿאָטער און די טאָכטער זיינען
אַראָבגעלאָזט געוואָרען אויפ'ם לאַנד, האָט זיך דאָס שיה
טיכף אויסגעדריעהט און איז צוריקגעפֿאַהרען: יעדער איינער
האָט געקענט זעהן, פֿאַר וואָס פֿאַר אַ צוועק עס האָט
אויסשליסליך געדיענט. און דאָ האָבען זיך אויך אַ סך פֿון'ם
פֿרעמדען פֿישער-עולם געבויגען פֿאַר מאַק'ס גרויסקייט, פֿאַר
זיין מאַכט.

אַבער מאַק איז נאָך געגאנגען ווייטער. ער האָט ניט
געקענט פֿערנעסען די חרפה, די שמאץ און שאַנד וואָס
מען האָט איהם אָנגעטהאָן. און ער האָט אָנגעשלאָגען אַ
נייעם פֿלאַקארד און האָט צוגעזאָגט זאָגאַר דעם ננב אַליין
די פֿיער הונדערט טהאַלער אַלס לוי, ווען ער וועט זיך
אויסגעבען. קיינמאָל האָט מען נאָך אזא מין גרויסאַרטיגע
ריטערליכקייט ניט געזעהן. האָט דען איצט יעדער איינער
ניט געמוזט צוגעבען, אז דאָס זיינען ניט געווען די קלעגליכע
גע'ננב'עמע גראַשענס, וואָס מאַק האָט געוואָלט ראַטעווען?
דאָך איז ניט אויף אַלעמענס ליפען אָבגעשטאַרבען די
פלוידעריי: איז דער ננב דער, וועמען איך האַלט דערפֿאַר,
מאָ וועט ער זיך שוין ניט אויסגעבען, אויך איצט ניט!

דער גרויסער מאַק איז געזעסען אין אַ גאַנץ מיאוס'ער,
אונערטרעגליכער קלעם. מען האָט זיך אָבגעלעגט דערויף
אונטער צוגוראָבען זיין גרויסקייט, זיין אָנועהן. צוואַנציג יאָהר
צייט איז ער געווען דער גרויסער מאַק, און אַלע האָבען
מיט עהרפֿורכט איהם אָבגעטראָטען דעם וועג; איצט האָט
עס אויסגעקוקט, אזוי ווי די מענשען וואָלטען איהם שוין ניט
בעגרייט מיט אזא רעספעקט ווי פֿריהער. און ער איז דאָך

נאך דערצו געווען א ריטער פֿון א קעניגליכען אָרדען! וואָס פֿאַר אַ האַר ער איז דאָס אַביסעל געווען! דער וואַרם-פֿיהרער פֿון'ם קירך-בעזירק איז ער געווען, די פֿישער האָ-בען איהם פֿערגעמערט, די קליינע הענדלער פֿון די גאָ-הענטע פֿלעצער האָבען איהם ווי מאַלפעס נאָכגעקרימט, נאָכגעסאַכט אַלעס וואָס ער פֿלעגט טהאָן. מאַק האָט גע-ליטען אויפֿן מאָגען, וואַהרשיינליך איז דאָס געווען אַ רע-זולטאַט פֿון זיין גרויסאַרטיגען, פֿירסמליכען לעבען, און אזוי גיך ווי ס'פֿלעגט נור ווערן אַביסעל קיהל, פֿלעגט ער טראָ-גען זיין ברויטען רויטען גאַרמעל אַרום בויך. נג, האָבען אויך די הענדלער פֿון די נאָהענטע אַרומיגע פֿלעצער גענו-מען טראָגען אַ רויטען מאָגען-גאַרמעל, אָט די קלייניקע אויפֿגעקומענע סוחרים'לעך, וועלכע מאַק האָט אויס גנאָד און באַרטהאַרציגקייט געלאָזט לעבען. אויך זיי האָבען געוואָלט מאַכען דעם אָנשמעל, אַז זיי זיינען גרויסע לייב, עסען אַוועלכע גוטע און רייכע מאַכלים, אַז זיי מוזען ליידען אויפֿן מאָגען. מאַק פֿלעגט קומען אין קירכע אין סקר-פענדע שטיוועל און פֿלעגט דורכגעהן דעם קאַרידאָר מיט אַ שטאַלצען ליאַרם; נאָר אויך דעם געברויך פֿון סקריפענדע שייך האָט ער אויסגעלערענט דעם עולם. טעהר ווי איינער פֿלעגט אַריינשמעלען זיינע שייך אין וואַסער און זיי לאָזען אויסטריקענען ביז זונטאַג, אזוי אַז זיי האָבען שטאַרק גע-סקריפעט אויף די דיעלען פֿון דער קירכע. אין אַלצדינג איז מאַק געווען אַ גרויסער ביישפּיעל פֿאַר יעדען איינעם.

IV.

ראלאנדסען זיצט ביי זיך אין ציטער און סאכט זיינע
עקספערימענטען. פֿון זיין פֿענסטער זעהט ער, אז א בער-
שטימטער צווייג אויף א בעשטימטען בוים אין וואַלד בעוועגט
זיך ארויף און אראָב. אימיצער מוז שאַקלען דעם בוים, נאָר
די בלעטער זיינען שוין צו געדיכט, אזוי אז מען קען מעהר
ניט זעהן. און ראַלאַנדסען עקספערימענטירט ווייטער.

אַבער עס געהט היינט ניט מיט דער אַרבייט. ער
פרואווט געהמען די גיטארע און שפיעלען זיינע קאָמישע
קלאַג-ליעדער, אָבער אויך דאָס איז איהם ניט צום האַרצען.
דער פֿריהלינג איז געקומען, ראַלאַנדסען'ס בלוז איז אין
בעוועגונג.

עלזע סאָק איז אָנגעקומען, ער האָט זי געכמען אָבענד
בעגעגענט. ער איז געווען שמאַלץ, מיט א פֿערריסענער
נאָז, און האָט געוואוסט ווי זיך צו בענעהמען; ס'האָט
אויסגעזעהן, אזוי ווי זי וואַלט וועלען זיין פֿריינדליך צו
איהם, כּדי איהם דערמיט צו פֿערשאַפֿען אַביסעלע פֿרייד,
אַבער ער האָט עס ניט אָנגענומען, ער האָט גאַרנישט
אָנגענימען.

„איך בריינג אייך גריסען פֿון די טעלעגראַפֿיסמען אין
ראַזענגאָראַרד,“ האָט זי געזאָגט.

ראלאַנדסען איז ניט געווען בעפריינדעט מיט די מע-
לעגראַפֿיסטען, ער איז געווען אַ קנאַפּער חבר. זי האָט
ווידער אַמאָל געוואָלט איהם אַנדייטען אויף דעם אָבשטאַנד,
אויף דער וואַנד, וואָס איז צווישען איהר און איהם; אָהאַ,
ער וועט עס איהר בעצאָהלען, ער וועט זיך מיט איהר
אַברעכענען דערפֿאַר.

„איהר מוזט מיר אַמאָל אויסלערנען אַביסעל שפּיעלען
אויף דער גיטאַרע,“ האָט זי ווייטער געזאָגט.

דאָס האָט איינעם אַלואַ ווידער געקענט איבערראַשען
און ס'איז ניט געווען מיט דער האַנד אַוועקצומאַכען; אָבער
ראַלאַנדסען האָט עס אַוועקגעטאַכט מיט דער האַנד. אין
געגענטהייל, איצט האָט ער זיך געוואָלט מיט איהר אָברע-
כענען. ער האָט געזאָגט:

„מיט פֿערנגיגען. צו יעדער צייט. איהר קענט קריגען
מיין גיטאַרע.“

דאָ האָט מען געקענט זעהן, ווי ער האָט זי בעהאַנדעלט.
אַזוי ווי זי וואָלט גאָר ניט געווען עליזע סאַק, אַ דאַמע,
וועלכע האָט זיך געקענט קויפֿען זעהן טויענד גיטאַרען.
„ניין, אַ דאַנק,“ האָט זי געענטפֿערט. „אָבער איבען
וואָלטען מיר פֿילייכט געקענט אַביסעל דערויף.“

„איהר זאָלט זי בעקומען.“

דאָ האָט זי אַ וואָרף געטהאָן דעם קאַפּ אַהינטער און
געזאָגט:

„אָבער ערלויבט, איך וויל זי דאָך גאָר ניט.“

זיין העזה האָט זי געטראָפֿען בײַזן ביין. ער האָט
אַבגעלאָזט די ראַכע און געמורמעלט:

„איך האָב אייך נור געוואָלט געבען דאָס איינציגע,
וואָס איך האָב.“

מיעף האָט ער אַרונטערגעלאָזט דעם הוט און איז אַוועק.

ער איז גענאנען צום קירכען-דיענער אין דער וואוי-
נונג. די מאכטער אָלנאָ האָט ער געוואָלט טרעפֿען. ס'איז
געוואָרען פֿולער פֿריהלינג, און ראָלאַנדסען האָט געמוזט
האַבען זיין האַרצענס-געליעבטע; ס'איז ניט אַזוי לייכט
געווען צו רעגירען אַזאַ גרויס האַרץ ווי זיינס. אַחוץ דעם
האַט ער נאָך געהאַט אַ בעזונדער אַבזיכט דערביי, ווען ער
האַט זיך ערקלעהרט אָלנאָ'ן אין ליעבע. ס'איז אַרומגעגאַנג-
גען אַ קלאַנג, אַז פֿירדריך מאַך האָט געוואָרפֿען אַן אויג
אויף דעם קירכען-דיענער'ס מאַכטער, און ראָלאַנדסען האָט
איהם געוואָלט אַרויסבייסען, יא, דאָס האָט ער געוואָלט.
פֿירדריך איז עליוע'ס ברודער, אַזאַ „קאַרב“, אַזאַ צוריקזיי-
וונג וואָלט דער פֿאַמיליע גאָר ניט שלעכט געטהאָן. אי-
בעריגענס איז אָלנאָ אויך אַן און פֿאַר זיך ווערטה געווען,
מען זאָל איהר נאַכלויפֿען. ראָלאַנדסען האָט זי טוין אַלס
נאַכזי יונג מיידעלע געקענט; ביי איהר אין דערהיים זיינען
די אייניקלעכע געווען קליין גענוג, אַזוי אַז זי האָט שטענדיג
געמוזט אַכטונג געבען אויף איהרע קליידער, זיי זאָלען זיך
ניט צופֿיעל אַבטראַגען, איידער זי האָט געקריגען נייע,
אַבער פֿריש איז זי געווען און שעהן, און איהר שרעקעדיג-
קייט האָט איהר זעהר גוט געפֿאַסט.

ראָלאַנדסען האָט זיך צוויי מעג נאַכאַנאַנד געטראַפֿען
מיט איהר. דאָס איז גור מעגליך געווען דורכדעם וואָס ער
איז געקומען דירעקט צו איהר אַהיים און האָט געליהען
איהר פֿאַטער יעדען מאָג אַ בוך. ער האָט געמוזט דעם
קירכען-דיענער מיט געוואָלד אָנוואַרפֿען די דאָזיגע ביכער,
וואָס דער אַלמער מאַן האָט ניט בעגעהרט און ניט פֿער-
שטאַנען. ראָלאַנדסען האָט געמוזט שטעהן דאָרט און ריידען
וועגען די ביכער. „דאָס זיינען די ניצליכסטע ביכער אויף

דער וועלט, "האָט ער געזאָגט, "און איך וויל זיי פֿערשפּרײַ-
מען, דערפֿאַר בריינג איך זיי אייך."

ער האָט געפֿרעגט דעם קירכען-דיענער, צי פֿערשטעהט
ער זיך אויף האָר-שניידען. אָבער דער קירכען-דיענער האָט
זיך קיינמאָל אין זיין לעבען נישט אָבגעגעבען מיט האָר-
שניידען, ס'איז גיכער אָלנאָ, וועלכע שערט אַלעמען אָב די
האַר אין גאַנצען הויז. נו האָט זיך ראָלאַנדסען געווענדעט
מיט אַ פֿאַר בענייסטערטע ביטעס צו אָלנאָ'ן, אַז זי זאָל
איהם אָבשערען די האָר. זי איז רויט געוואָרען און האָט
זיך בעהאַלטען; "איך קען נישט," האָט זי געזאָגט. אָבער
ראָלאַנדסען האָט זי אויסגעפֿונען און האָט אַזוי פֿיעל גערעדט
איבער איהר, אַז זי האָט געמוזט נאָכגעבען.

"ווי אַזוי ווילט איהר עס האָבען?" האָט זי געפֿרעגט.

"ווי איהר ווילט," האָט ער געענטפֿערט. "ווי דען

זשע?"

ער האָט זיך געווענדעט צום קירכען-דיענער און האָט
איהם פֿערוואָרפֿען מיט אַלערליי שווערע פֿראַגען, אַזוי אַז
עס איז דעם אַלמען מאַן באַלד איבערדריסיג געוואָרען און
ער איז אַרויס אין קיך.

ראָלאַנדסען האָט זיך צושפּיעלט און אָנגעהויבען ריידען

הויך-קלינגענדע ווערטער. ער האָט געזאָגט:

"אַז איהר געפֿינט זיך אין אַ ווינטער-אָבענד אויף

דדויסען אין דער פֿינסטער, און איהר קומט אַרײַן אין אַ
ליכטיגער שטוב, דאַן שטראָמט דאָס גאַנצע ליכט פֿון אי-

בעראַל אין אייערע אויגען אַרײַן."

אָלנאָ האָט נישט פֿערשטאַנען, וואָס ער מיינט דערמיט,

אָבער זי האָט געזאָגט יאָ.

"יאָ," האָט ראָלאַנדסען געזאָגט. "און אַזוי געהט עס

סיר, ווען איך קום צו אייך."

„אצינד זאל איך דאָ פֿילייכט מעהר גאַרנישט אַוועק-
נעהמען?" האָט אַלנאָ אַ פֿרעג געמעהאַן.

„יא, יא, שערט אַקאַרשט ווייטער. איהר אַליין דאַרפֿט
בעשטימען. זעהט איהר, פֿריהער האָט איהר זיך געטראַכט
ביי זיך, ווען איהר וואָלט נור געקענט ערגעץ אַוועקגעהן
און זיך בעהאַלטען, אָבער וואָלט מיר דען בעסער געוואָרען
דערפֿון? קען דען דער בליז אַ פֿונק פֿערלעשען?"
ער איז זיכער פֿון זינען אַ-אַב.

„ווען איהר וואָלט געהאַלטען דעם קאַפּ שמיל, וואָלט
איך עס געקענט בעסער און שנעלער מאַכען," האָט זי
געזאָגט.

„איך זאל אייך אַלואָ ניט קענען אַנקוקען. הערט אויס,
אַלנאָ, זייט איהר פֿע-לאַבט?"

נאָר אין דעם פֿונקט איז אַלנאָ ניט געווען צוגעגרייט.
אויך איז זי נאָך ניט געווען אַזוי בעזונדערס אַלט און ער-
פֿאהרען, אַז די מינדעסטע קלייניגקייט זאל איהר ניט קענען
צומוטלען.

„איך? ניין," איז געווען איהר גאַנצער ענטפֿער.
„אצינד, מיין איך, איז עס אונגעפֿעהר גוט אַזוי. נור, מוז
איך עס נור נאָך אַביסעל גלייך אַרומשערען." זי האָט איהם
געוואָלט אייננעהמען מיט גוטע ווערטער, וואָרים זי האָט
איהם חישד געווען, אַז ער איז שכור.

אָבער ראַלאַנדסען איז ניט געווען שכור, נאָר ניכטער;
ער האָט שטאַרק געאַרבייט די לעצטע צייט, די אַלע
פֿרעמדע פֿישער-קאַטפֿאַניעס האָבען דעם טעלעגראַף געגע-
בען פֿיעל אַרבייט.

„ניין, נור ניט אויפֿהערען," האָט ער זיך געבעטען;
„שערט טיך נאָך אַמאָל אַרום און אַרום אָדער נאָך צוויי
מאָל, דאַן וועט איהר זיין אַ גוטע."

אַלנא האָט געלאַכט :

„ניין, דאָס האָט דאָך קיין זינן ניש.“

„אך, אייערע אויגען זיינען ווי צווילינג-שמערען,“ האָט
ער געזאָגט. „און אייער שמייכל בעשטראַהלט מיך אזוי
הערליך.“

זי האָט אַרונטערגענומען דאָס מוך פֿון איהם, האָט
איהם אַרומגעבאַרשטען און אויפֿגעקליבען די האָר פֿון דער
ערד. ער האָט זיך אַ וואָרף געטהאָן און איהר געהאַלפֿען
אויפֿקלייבען, זייערע הענד האָבען זיך דערביי צונויפֿגעטראָ-
פֿען. זי איז געווען אַ יונג מיידעל, איהר אַטהעם האָט
איהם צוגעשמראַמט, און ס'איז איהם דורך אַ הייסע כוואַליע
איבער'ן גאַנצען לייב. ער האָט אָנגעכאַפט איהר האַנד.
ער האָט בעמערקט, אַז איהר קליידעל אויבען ביים האַלז
איז נור צוזאַמענגעשפּילעט מיט אַ געוועהנליכער שפּילקע.
דאָס האָט אויסגעזעהן זעהר אַרים.

„ניין — פֿאַרוואָס טהוּט איהר דאָס?“ האָט זי
געשמאַמעלט.

„איך ווייס אַליין ניש פֿאַרוואָס. יאָ, דאָס הייסט,
דאַנקען וויל איך אייך פֿאַר אייער אַרכייט. ווען איך בין
ניט פֿעסט פֿערלאָבט, וואָלט איך זיך אין אייך פֿערליעבט.“
זי האָט זיך אויפֿגעהויבען מיט די האָר אין די הענד,
ער איז נאָך געלעגען אויף דער ערד.

„איהר פֿיהרט זיך איבער אייערע קליידער,“ האָט זי
געזאָגט און איז אַרויס פֿון צימער.

אַז דער קירכען־דיענער איז אַריינגעקומען, האָט זיך
ראַלאַנדסען ווידער געמוזט מאַכען פֿרעהליך און מונטער.
ער האָט אויסגעשמעלט זיין היילען, אָבעשאַרענעם קאַפּ
און אַריבערגעצויגען דעם הוט איבער די אויערן, כדי מען
זאָל זעהן, אַז ער איז איצט געוואָרען צו גרויס אויף איהם.

פלוצלינג האָט ער אַ קוק געטהאָן אויף'ן וויגער, האָט גע-
זאָגט, ער מוז געהן אין ביוּראָ, אין איז אוועק.
ראַלאַנדסען איז אַרײַן אין קראָס. ער האָט געבעטען,
מען זאָל איהם ווייזען פֿערשיעדענע ערליי שפּילקעס און
בראָשקעס, און טאַקע די מייערסטע וואָס זײ האָבען נור.
ער האָט אויסגעקליבען אַ שפּילקע מיט אַן אימיטירמען
פּײַנעם שמיין און געבעטען, מען זאָל איהם וואַרטען אַ
קורצע צײַט מיט דער צאָהלונג. דאָס האָט זיך איהם ניט
אײַנגעגעבען, ער איז שוין אַזוי אויך גענוג שולדיג געווען.
דאָ האָט ער גענומען אַן אַנאָט-עהנליכע גלעזערנע שפּילקע
און בעצאָהלט דערפֿאַר מיט זײַנע פּאַר שילינג. און ראָ-
לאַנדסען איז אוועק מיט זײַן אוצר.

דאָס איז געווען נעכטען אָבענד.....

איצט ויצט ראַלאַנדסען בײַ זיך אין צימער און קען
ניט אַרביימען. ער געהט זײַן הוט און געהט אַרויס אויף
דרויסען, כדי צו זעהן, ווער עס שאַקעלט עס די בוימער
דאָרט אין וואַלד. ער לײַפּט גלײַך צום לײַב אין דעם
אָפּענעם פּיסק אַרײַן: ס'איז יונגפֿרוי וואָן לאָאָ, וועלכע
האָט איהם געגעבען דעם דאָזיגען צײַכען און איצט שטעהט
זי דאָ און וואַרט אויף איהם. ווען ער וואַלט נור ניט געווען
אַזוי נײַגעריג:

„גוטען טאָג!“ רופֿט זי זיך אָב. „ווי דו האָסט זיך
דאָס אַביסעל אויסגעפּוצט דעם קאָפּ!“
„אין פֿריהלינג לאָז איך זיך אימער אָבשערען די האָר,“
האָט ער געענטפֿערט.

„דאָס האָב איך פֿאַראַיאָהרען געטהאָן. היינטיגס מאָל
בין איך ניט געווען גוט גענוג דערצו.“
„איך וויל זיך מיט דיר ניט קריגען,“ האָט ער געזאָגט.
„ניט?“

„ניין. און דו דארפסט ניט שמעהן דאָ און ארומשאַק-
לען איבער'ן גאַנצען וואַלד, אַזוי אז אַלע זאָלען דיך זעהן.“
„און דו דארפסט איבערהויפט היינט ניט שמעהן דאָ

און שפּאַסען,“ האָט זי געזאָגט.

„אין געגענטהייל, דו וואָלסט געדארפסט שמעהן אונטען
ביים וועג און מיר צואווינקען מיט אַן עהל-צווייג פֿון
פֿריעדען,“ האָט ראָלאַנדסען ווייטער געזאָגט.

„האָסט דו זיך אליין אָבגעשאַרען די האָר?“

„אַלנאָ האָט עס געטהאָן.“

יא, זי, וועלכע וועט אפשר אַמאָל ווערן פֿרידריך מאַק'ס
זיב, האָט איהם די האָר אָבגעשאַרען. ער האָט עס ניט
געוואָלט האַלטען כסוד, אדרבה, אויספויקען האָט ער עס
געוואָלט.

„אַלנאָ, זאָנסט דו?“

„וואָס זשע דען? איהר פֿאַמער האָט דאָך ניט געקענט.“

„דו וועסט עס נאָך טרייבען אַזוי ווייט, אז אין אַ

שעהנעם טאָג וועט אַלעס ווערן אויס צווישען אונז,“ זאָגט
זוננפֿרוי וואָן לאָז.

אַ וויילע איז ער געשמאַנען און האָט זיך בעדיינקט.

„דאָס וועט פֿילייכט זיין די בעסטע זאַך,“ האָט ער ענדליך
געענטפֿערט.

דאָ האָט זי אויסגעשריען: „וואָס זאָנסט דו?“

„וואָס איך זאָג? דו פֿערלירסט אין פֿרייהלינג פֿאַל-

שמענדיג דעם קאַפּ, זאָג איר. קוק מיך אָן, מערקט מען

אויף מיר אין פֿרייהלינג די מינרעסטע אינרוהיגקייט?“

„דערפֿאַר ביזסט דו דאָך אַ מאַן,“ האָט זי געענטפֿערט

קורץ און שאַרף. „אַבער איך וויל ניט האָבען קיינע גע-

שיכטען מיט אַלנאָ'ן.“

„ווי איז דאָס, ס'איז וואָהר, אז דער פּאַסטאָר איז רייך?“ האָט ער געפֿרעגט.

יונגפֿרוי וואָן לאָאָז האָט זיך אויסגעווישט די אויגען און איז צוריק געווען פּראַקטיש און דרייסט ווי אימער. „רייך? איך מיינ, ער איז אַרים ווי אַ קירכען-מיוז.“ אַ האָפֿנונג איז פֿערוונקען פֿאַר ראַלאַנדסען.

„דו האָסט בעראַרפֿט זעהן זיין גאַרדעראַכע,“ האָט זי ווייטער געזאָגט. „און דאָן האָסט דו בעראַרפֿט זעהן די גאַרדעראַכע פֿון דער פֿרוי. זי האָט אַ פֿאַר אונטער-קלייד-לעד, וועלכע... אָבער אַ פּאַסטאָר איז ער, ניטאָ זיין גלייכען. האָסט איהם געהערט פּריידיגען?“

„ניין.“

„ער איז ניט ערנער פֿון די בעסטע פּריידינער, וואָס איך האָב געהערט,“ זאָגט יונגפֿרוי וואָן לאָאָז אויף בערגענזיש. „ביזסט דו זיכער, אז ער איז ניט רייך?“

„יעדענפֿאַלס איז ער געווען אויבען אין קראָס און האָט געבעטען, מען זאָל איהם געבען וואַרע אויף באָרג.“

דאָ האָט זיך אויף אַ מאַמענט די גאַנצע וועלט פֿער-דונקעלמ פֿאַר ראַלאַנדסען'ס בליק, און ער האָט געוואַלט אוועקגעהן.

„וואָס זשע, דו געהסט שוין?“ האָט זי געפֿרעגט.

„יאָ, וואָס ווילסט דו אייגענטליך פֿון מיר?“

אַזאָ, אזוי איז עס געשמאַנען! דער נייער פּאַסטאָר האָט זי אַביסעל אויפֿגעוועקט, און זי האָט זיך בעוואַפֿענט מיט פֿיעל מילדקייט, נאָר איהר אַלמע נאָטור האָט זיך אַלץ פֿון דאָס ניי דורכגעבראַכען.

„איין זאָך וויל איך דיר זאָגען,“ האָט זי זיך געקאָכט,

„דו טרייבסט עס צו ווייט.“

„גוט,“ האָט ראַלאַנדסען געזאָגט.

„דו בענעהסט א שרעקליכען אונרעכט גענען מיר.“
„איך נוט,“ האָט ראָלאַנדסען ווייטער געזאָגט.
„איך וועל עס ניט אויסהאלטען, כ'וועל טאָכען אַ סוף
מיט דיר.“

ווידער אַמאָל האָט זיך ראָלאַנדסען פֿערטראַכט. דאָן
האָט ער געזאָגט :

„כ'האָב אַמאָל געמיינט, אַז דאָס וועט זיין אויף אימער.
פֿון דער אנדער זייט בין איך ניט קיין גאָט, כ'קען גאָר
ניט העלפֿען. משה וואָס דו ווילסט.“

„דאָס איז אַ וואָרט פֿון דיר,“ האָט זי היציג געזאָגט.
„דעם ערשטען אָבענד דאָ אין וואַלד ביזסט דו ניט
געווען אזוי גלייכגילטיג. איך האָב דיך געקושט און האָב
ניט געהערט קיין שום זאָך פֿון דיר, נור אַ קליינעם ליעב-
ליכען געשריי.“

„איך האָב גאָר ניט געשריען,“ האָט זי פֿראַמעסטירט.
„און איך האָב דיך ליעב געהאַט מעהר ווי דאָס גאַנצע
לעבען און געדיינקט, אַז דו וועסט זיין אַ פֿאַסענדע, אויס-
געצייכענטע פֿאַרטיע פֿאַר מיר. הם — הם לאַ — לאַ !“
„קימער זיך ניט פֿאַר מיר,“ האָט זי מיט אַ ביטערן
טאָן געזאָגט ; „אָבער וואָס וועט איצט זיין מיט דיר ?“
„מיט מיר ? ווייס איך ? וואָס געהט דאָס מיך אָן ?“
„וואָרים דאָס דאַרפֿסט זיך אַקאַרשט ניט איינבילדען,
אַז פֿון דער זאָך מיט אַלאַנאָן וועט עפעס ווערן. זי וועט
זיין פֿרידריך טאַק'ס פֿרוי.“

אַך ווירקליך, האָט זיך ראָלאַנדסען געטראַכט, די
גאַנצע וועלט ווייסט עס דאָך. אַ פֿערטיעפֿטער אין זיינע
געדאַנקען האָט ער אָנגעהויבען געהן, און יונגפֿרוי וואָן
לאָאָו איז איהם גאַנגענאַנגען. זיי זיינען אזוי צוגעקומען
ביז'ן וועג אונטען און געגאַנגען ווייטער.

„די קורצע האָר פּאַסען דיר גאַנץ גוט,“ האָט זי זיך אָבגערוּפֿען. „אַבער ווי שלעכט זיי זיינען אָבגעשאַרען, גאָר ניט נלאַט געשאַרען.“

„קענסט דו מיר אַנטליי הען דריי הונדערט טהאַלער?“ האָט ער אַ פֿרעג געטהאָן.

„דריי הונדערט טהאַלער?“

„אויף זעקס מאָנאַט.“

„איך וואָלט זיי דיר סיי ווי סיי ניט געליהען. צווישען

אונז איז אַלעס אויס.“

ער האָט אַ שאַקעל געטהאָן מיט'ן קאַפּ אין געוואַגט:

„דאָס איז אַ וואָרט פֿון דיר.“

גאָר אַז זיי זיינען צוגעקומען צו דעם פּאַרקען פֿון'ס

פּאַסטאָר-הויף, וואו ראלאַנדסען האָט זיך געמוזט אומקעהר-
רען, האָט זי געוואָגט: „ליידער האָב איך ניט קיין דריי

הונדערט טהאַלער פֿאַר דיר; אַדיע, צום באַלדיגען ווי-

דערזעהן!“ אַז זי איז אָבגעגאַנגען אַ פּאַר טריט, האָט זי

זיך נאָך אַמאָל אומגעדרעהט און געפֿרעגט: „האַסט פֿילייכט

נאָך נייע וועש? וועל איך עס דיר צייכענען.“

„ווי אזוי?“ האָט ער געענטפֿערט. „פֿון דעמאָלט אָן

האַב איך נאָך קיין נייעס ניט געקריגען.“

זי איז אַוועק איהר וועג. ראלאַנדסען האָט געפֿיהלט,

אַז עס איז איהם לייכטער געוואָרען אויף'ן האַרצען, און ער

האָט זיך געטראַכט: „ווען דאָס וואָלט געווען דאָס לעצטע

טאָל!“

אויף'ן פּאַרקען-סלופּ איז געווען אָנגעשלאָגען אַ פּלאַ-

קאַרד, און ראלאַנדסען האָט איבערגעלייענט, ס'איז געווען

דעם האַנדעלכטאָן כאַק'ס פּלאַקאַרד: פֿיער הונדערט

מוז'נע טהאַלער פֿאַר דער אויפֿקלעהרונג פֿון דער גנבה.

יאָנאַר דער ננב נופא וועט קריגען די בעלוינונג, אויב ער
וועט זיך אליין אויסגעבען.
„פֿיער הונדערט טומ'נע מהאלער!" האָט ראָלאַנדסען
געטראַכט.

V.

ניין, דער נייער פאסטאר און זיין ווייב זיינען ניט געווען רייך, זיי זיינען גיכער געווען אלעס אנדערע איידער רייך. ס'איז נור געווען די אָרעמע יוגגע פֿרוי, וועלכע האָט מיטגעבראַכט פֿון דערהיים אַזעלכע אונזיניגע אַריסטאָקראַט־טישע געוואוינהייטען און געוואַלט אזוי פֿיעל משרתים און דיענסטען האָבען. זי האָט אויך אַליין גאָרנישט געהאַט וואָס צו טהאָן, עס זיינען ניט געווען קיין קינדער אין הויז, און פֿיהרען בעל-הבית־ישקייט האָט זי קיינמאָל ניט געלערנט, און אזוי פֿלעגט דער קליינער קינדערשער קאַפּ פֿאלען אויף אַלע־ליי שפּאַסהאַפֿטע נאַרישקייטען. אַ לייעכע, טייערע הויז־צרה, דאָס איז זי געווען.

דו גרויסער גאָט, ווי אונערמיעדליך האָט דער גוטער פאסטאר דורכגעקעמפֿט אָט דעם קאָמישען קאַמפּף מיט זיין פֿרוי, כדי איהר אויסצולערנען אַביסעלע אָרדנונג, אַבי־סעלע פֿאַרוויכטיגקייט. פֿיער יאָהר צייט האָט ער אומזיסט געאַרבייט מיט איהר. ער האָט אויפֿגעהויבען פֿעדים און פּאַפּירלעך פֿון דער ערד, אַוועקגעשטעלט יעדע זאַך אויף איהר פּלאַץ, כּסדר פֿערשלאָסען די טהיר הינטער איהר, אַכטונג געגעבען אויף די אוויוענס און צוגעמאַכט די לופֿט־קלאַפּעס. יעדעס מאָל וואָס די פֿרוי פֿלעגט אַרויסגעהן אין

נאם, פלענט ער דורכנעהן אלע צימערן, כרי צו זעהן, אין וואס פאר א צושטאנד זי האָט זיי איבערנעלאָזען: נו, זיינען געלענען האָר-נאָדלען דאָ און האָר-נאָדלען דאָרט, די קאָמען זיינען געווען פֿול מיט האָר, טאַשענטיכלעך האָבען זיך אַרויסגעוואָלנערט אין אלע ווינקעלעך, און די שטוהלען זיינען געווען אָנגעוואָרפֿען מיט קליידער. דער פּאַסטאָר פֿלענט זיך ערגערן און מאַכען אָרדנונג. אין זיינע בחור'שע טעג, בעת ער האָט געוואוינט אין אַ קלענליך שטיבעל, איז ער גיט געווען אַזוי היימלאָז ווי איצט.

תחילת האָט זיין בעטען און בייזערן זיך געווירקט, זיין פֿרוי האָט אָנערקענט, אַז ער איז גערעכט, און האָט צוגע-זאָגט, אַז זי וועט זיך בעסערן. דאָן פֿלענט זי אויף מאַרנען אין דער פֿריה שוין אויפֿשמעהן און אָנהויבען מאַכען אָר-דנונג, אויפֿראַמען די שטוב פֿון אויבען ביז אַראָב; די ערנסטקייט פֿון'ס לעבען האָט מיט אַמאָל דורכגענומען דאָס דאָזיגע קינד און עס פֿונאַנדערגעטרייסעלט: פֿון איצט און ווייטער איז זי אַ דערוואַקסענע, און דאָס קינד איז עס געווען שוין צופֿיעל, אַסך מעהר ווי ס'איז נייטיג געווען. אָבער גלייך נאָכדעם איז זי ווידער געוואָרען ווי געלעהטט, און אין אַ פֿאַר מינוט אַרום איז דאָס הויז געווען אין דעם זעל-בען צושטאנד ווי פֿריהער. זי האָט זיך גיט אָנגעהויבען וואונדערן, וואָס עס איז ווידער אַמאָל אַזוי אָנגעוואָרפֿען איבעראַל, אדרבה, זי איז געווען ערשטוינט, ווען איהר טאָן פֿלענט ווידער אָנפֿאַנגען איהר זאָגען זיין אייביגען מוסר, איהר מאַכען זיינע אייביגע פֿאַרווירפֿע. „כ'האָב אומגע-וואָרפֿען די שאָל און זי צובראָכען, וואָס זשע איז דאָ אַזוינס? זי קאָסט דאָך גיט פֿיעל,“ האָט זי געזאָגט. „יא, אָבער די שערבלעך ליגען דאָ פֿון אין דער פֿריה אָן.“ האָט ער געענטפֿערט.

איין מאָן קומט די פֿרוי און דערצעהלט, אָ דאָס
דיענסטמיידעל אָלינע טוו נעהן: דאָס דיענסטמיידעל אָלינע
האָט זיך נעקלאָגט, אָ די פֿרוי פּאַסטאָר נעהט אַרויס אַלע
מעגליכע זאַכען פֿון קיך און לאָזט זיי ליגען דאָרט, וואו זיי
האָט זיי צולעצט בענוצט.

דאָן האָט זיך דער פּאַסטאָר ביסלעכווייז פֿערהאַרטעוועט
און אויפֿגעהערט, איהר זאָגען מוסר יעדען טאָג. מיט אַ
צוואַטענעביסענעם מויל און מיט צוויי ווייניג ווערטער ווי
סענליך פֿלעגט ער אויפֿראַמען און איינאַרדנען די הונדערט-
ערליי זאַכען. און די פֿרוי האָט גאַרנישט געהאַט וואָס
איינצואווענדען דאַגעגען, זי איז געוואוינט געווען, אָ אימי-
צער זאָל איהר נאַכגעהן און אַלעס פֿון איהר אויפֿראַמען.
און צייטענווייז האָט אויך דער מאַן איהרער געפֿונען, אָ
ס'איז אַ רחמנות אויף איהר, זי איז צו בעדויערן. זי פֿלעגט
אַרומנעהן גוטמוטהיג און אָבגעמאַגערט און אין שלעכטע
קליידער און האָט קיינמאַל קיין זיפֿץ ניט געטהאָן איבער
איהר אַריסקייט, ניט קוקענדיג דערויף וואָס זי איז געוואוינט
געווען צו אַלעם גוטען. זי האָט צייטענווייז געקענט ויצען
און נעהען און פֿון דאָס ניי איבערניצעווען איהרע קליידער,
וועלכע זיינען שוין אַזוי פֿיעל מאָל איבערגעניצעוועט געוואָ-
רען, און דערביי פֿלעגט זי זיין פֿרעהליך און צופֿריעדען
און זיך צווינגען ווי אַ יונג מיידעלע. אָבער פֿלוצלינג
פֿלעגט אין איהר ווידער אויפֿלעכען דאָס קינד, און די גוטע
פֿרוי פֿלעגט פֿעל-לאָזען איהר אַרבייט, לאָזען אַלצדינג לינען,
ווי ס'איז געלעגען, און אַרויסנעהן אין נאַס. מיטען און
שמוהלען האָבען דאָן געקענט זיין בעדעקט, פֿערוואָפֿען
מיט אויפֿגעטרענטע קליידער, אַ מאַג, יאָ צוויי טעג נאַכאַ-
גאַנד. וואוהין פֿלעגט זי דאָס געהן? פֿון דערהיים האָט
זי מיטגעבראַכט אַ חשק, זיך אַרומצושלייען איבער די

מאנאזינען, ס'האט איהר פֿערשאַטמ פֿערננינען, עפעס וואָס עס
איז צו קוילען. זי האָט אימער נייטיג געהאָט שטיקער מוך,
בענדלעך, אלע סאַרטען קעמלעך, שמעקעדיגע וואַסער,
צאָהן-פּוּלוּוער, מעטאלענע זאַכען, ווי שאַכטלען פֿון שווע-
בעלעך און פּיפּקעס צו בלאַזען אין ווי. קויף ליעבערשט
איין איינציגע גרויסע זאַך, האָט זיך דער פּאַסטאָר געטראַכט,
זאָל זי זיין ווי טייער, בריווּג מיך בדאי אַרײַן אין חובות.
איך וועל פּרוּאווען אָנשרייבען אַ קורצע קירכען-געשיכטע
פֿאַר'ן פּאָלק און דערמיט בעצאָהלען די שולדען.

און די יאָהרען, זיי זיינען פֿערבייגעגאַנגען. אָלט זיינען
פֿאַרנעקומען רייסערייען, אָבער דאָס פֿאַר-פּאָלק האָט זיך
דאָך ליעב געהאַט, און אז דער פּאַסטאָר האָט זיך נור ניט
אַריינגעמישט צופּיעל אין די הויז-אַנגעלעגענהייטען, איז
אַלעס אָבגעלאָפֿען אַם בעסטען. נאָר ער האָט געהאַט אַ
מאָדנע, לעסטיגע אייגענשאַט צו האַלטען אַ וואַכזאַם, אָפֿען
אויג איבער דאָס און יענעס, זאָנאַר פֿון דערווייטען, זאָנאַר
פֿון פֿענסטער, ויצענדיג אין זיין שמודיר-צימער; נעכטען
האַט ער בעמערקט, אז עס הויבט אָן רענענען אויף אַ פּאַר
בעט-דעקען, וואָס זיינען געהאַנגען אין הויף. זאָל איך
סאַכען אַ געוואַלד? האָט ער ביי זיך געטראַכט. מיט
אַמאָל דערזעהט ער, ווי זיין פֿרוי קומט אָן, זי איז געווען
אין גאַס און אַנטלויפֿט איצט פֿאַר'ן רענען אַהיים. זי וועט
די דעקען ניט מיטנעהמען מיט זיך! האָט זיך דער פּאַס-
טאָר געטראַכט. און די פֿרוי איז אַרויף צו זיך אין צימער.
דער פּאַסטאָר האָט אַריינגעשריען אין קיך; איז אָבער
דאָרט קיינער ניט געווען, און די יונגפֿרוי האָט ער געהערט
ליאַרעמען אין דער מילך-קאַסער. איז דער פּאַסטאָר אַליין
אַרויסגעגאַנגען און האָט אַריינגענומען די דעקען.
און דערביי וואָלט עס געקענט בלייבען. אָבער דער

פאסטאָר האָט ניט געקענט האַלטען דאָס מויל, דער וואָר-
שטון. ביינאכט האָט די פֿרוי געדאַרפֿט האָבען די דעקען.
מען האָט זיי איהר אַרײַנגעבראַכט. „זײ זײַנען דאָך נאַס,“
האַט זיך די פֿרוי אָנגערופֿען. „און וואָלטען נאָך נאַסער
געווען, ווען איך נעהם זײ ניט אַרײַן,“ האָט געזאָגט דער
פאסטאָר. דאָ האָט די פֿרוי אָנגענומען גאָר אַן אַנדער
טאָן. „דו האָסט זײ אַרײַנגענומען? דאָס איז אַכסאַלוט
ניט נײטיג געווען, איך וואָלט שוין אַליין געהײסען די מײד-
לעך עס טהאָן.“ דער פאסטאָר האָט ביטער געשמײכעלט:
„נו יאָ, דאָן וואָלטען די דעקען נאָך אײצט געהאַנגען אײף
דרױסען.“ די פֿרוי האָט זיך געפֿיהלט בעלײדיגט. „צולײב
די פּאָר טראָפֿענס רעגען דאַרפֿסט דו ניט אַזױ בורמשען.
דעם גאַנצען טאָג נאַכאַנאַנד איז נישט אױסצוקומען מיט
דיר, דו שמעקסט אַרײַן דײַן נאָז אין אַלצדינג!“ „איך וואָלט
געוויס צופֿריעדענער געווען, ווען איך קען עס אַזױ לאָוען
געהן,“ האָט ער געענטפֿערט. „זעהסט דו, אַז דײַן וואַש-
שײסעל שמעהט דאָרט אױף'ן בעט?“ די פֿרוי האָט געענט-
פֿערט: „איך האָב זי דאָרט אַנידערגעשמעלט, ווײל ס'איז
ערגעץ אַנדערש קײן פּלאַץ נײַמאָ.“ „נו יאָ,“ מאַכט ער, „ווען
דו קײגסט נאָך אַ וואַש-שײס דערצו, וואָלט ער אײך געווען
פֿול אָנגעוואָרפֿען מיט זאַכען.“ די פֿרוי האָט פֿערלאָרען די
געדולד און געזאָגט: „גאָט, ווי אָבגעשמאַקט דו ביזסט, דו
ביזסט אײבערהױפּט קראַנק. נײַן, איך האַלט דאָס ניט
אױס!“ און זי האָט זיך אַנידערגעזעצט און איז פֿערוונקען
אין געדאַנקען.

אַבער זי האָט עס אױסגעהאַלטען. אין אַ רגע אַרום
איז אלעס געווען פֿערגעסען, איהר גוט האַרץ האָט פֿערגע-
בען אלע עולות. זי איז געווען אַזאַ גליקליכע נאַטור.
און דער פאסטאָר האָט זיך אַלץ מעהר אױפֿגעהאַלטען

אין זיין שמודיר-צימער, וואו די געוועהנליכע אונאָרדנונג פֿון'ס הויז איז ניט געווען אזוי קענטיג. ער איז געווען געזונד און שמאָרק, אַ ריכטיג אַרבייטס-פֿערד. ער האָט זיך פֿונאַנדערגעפֿרענט ביי זיינע געהילפֿען מכח דעם מאָ-ראַלישען לעבען פֿון'ס קירך-בעצירק, און דאָס וואָס ער האָט אויסגעפֿונען, איז גאָרנישט געווען ערפֿרעהנד. דאָ האָט דער פֿאַסטאַר זיך גענומען שרייבען בריעף, פֿול מיט מוסר און מיט שמראָך-רייד, אָט צו דעם און אָט צו יענעם מיטגליעד פֿון דער געמיינדע. האָט דאָס ניט געהאַלפֿען, איז ער אַליין אַיביגעפֿאַהרען צו די זינדער אויף בעווד. ער איז געוואָרען אַ געפֿעהרליכער מאַן, מען האָט מורא געקריגען פֿאַר איהם. און ער האָט קיינעם ניט געשאַנע-דעט. אַליין אויף זיין אייגענער רעכנונג האָט ער אויסגע-פֿונען, אז איינער פֿון זיינע אייגענע געהילפֿען, מיט'ן נאָמען לעוויאַן, האָט געהאַט אַ שוועסטער, וועלכע האָט געפֿיהרט אַ לייכטזיניגען לעבען און פֿלעגט זיך אַרומטרייבען מיט די פֿישער-יונגען; אויך זי האָט געקריגען אַ בריעף. צו דעם צוועק האָט ער גערופֿען איהר ברודער צו זיך און איהם אַוועקגעשיקט מיט'ן בריעף און מיט די דאָזיגע ווערטער: „גיב איהם איהר איבער. און זאָג איהר, אז איך וועל זי בעזאכען מיט אַפֿענע אויגען...“

קויפֿמאַן מאַק איז געקומען אויף בעווד, און דער פֿאַסט-מאַר איז אַריינגערופֿען געוואָרען אין צימער. דער ווייזט איז געווען קורץ, אָבער בעדייטונגס-פֿול: מאַק האָט געוואָלט אָנבאַמען דעם פֿאַסטאַר זיין העלפֿענדע האַנד, ווען ער וועט נור דאַרפֿען הילף פֿאַר אַן אַרימאָן אין דעם קירך-בעצירק. דער פֿאַסטאַר האָט געדאַנקט און איז געווען זעהר צופֿריעד-דען. וואָלט ער עס שוין ביז איצט ניט געוואוסט, איז איהם אַצונד נאָנץ קלאָהר געוואָרען, אז מאַק פֿון ראָזענגאַרד איז

דער בעשיצער פֿון אלע מענשען. ווי גרויסארטיג און ווי מעכטיג ער איז דאָס געווען, דער אלטער הערר! זאָגאר אויף דער פֿרוי, וועלכע איז געווען אַ שטאַדטישע, האָט ער נעמאכט אַ שטאַרקען איינדרוק: ער איז שוין נאָר אַ פֿיי-נער מאַן, וועגען דעם איז נאָר קיין צווייפֿעל ניט; דאָס זיינען זיכער עכטע שטיינער דאָרם אין דער שפּילקע, וואָס ער טראָגט אין העסד.

„ס'געהט גוט מיט דעם הערינג-פֿאַנג,“ האָט מאַק גע-זאָגט; „ס'האָט זיך מיר ווידער איינגעגעבען צו כאַפֿען נאָך אַ גאַנצע פֿאַרטיע מיט אַמאָל. נאָ, ס'איז אפילו ניט פֿיעל, בלויז אַ צוואַנציג טונען; אָבער דאָך איז דאָס אַ קליינער צוגאַב צו דעם פֿריהערדיגען פֿאַנג. און דאָ האָב איך גע-טראַכט ביי זיך, אז מען דאַרף אויך ניט פֿערגעסען אָן די פֿליכטען צו די מיט-מענשען.“

„דאָס איז ריכטיג!“ האָט דער פֿאַסטאַר געזאָגט. „אוי דאַרף זיין! — צוואַנציג טונען, איז דאָס אַ קליינער פֿאַנג? איך פֿערשטעה אוי ווייניג פֿון די זאַכען.“

„יאָ, טויענד טונען זיינען מעהר.“

„שמעל זיך פֿאַר, טויענד!“ רופֿט זיך אָב די פֿרה. „אָבער וואָס איך שפּאַר אליין ניט אָב מיט מיינע נעץ-קערב, קויף איך אויף פֿון די אַנדערע,“ זאָגט מאַק ווייטער. „אַ פֿרעכדער קאַמפּאַניע האָט געכמען אָבגעגליקט צו כאַפֿען אַ גאַנצע סאַסע הערינג; איך האָב עס גלייך אָבגעקויפֿט. איך וועל אָנלאָדען אלע מיינע שיפֿען מיט הערינג.“

„איהר האָט פֿאַר זיך אַ גרויסען, אויסגעשפּרייטען האַנדעל,“ האָט דער פֿאַסטאַר געזאָגט.

מאַק האָט צוגעגעבען, אז דער האַנדעל היבט אָן זיך אויסשפּרייטען. ס'איז אייגענטליך אַן אלט, גע'רשענט

געשעפֿט, האָט ער געזאָגט, אָבער ער האָט עס דאָך פֿער-
ברייטערט און נייע צווייגען געעפֿענט. דאָס אַלעס טהומ
ער פֿאַר זיינע קינדער.

„דו גרויסער גאָט, וויפֿיעל ווערקשטאַטען און פֿאַבריקען
און קלייטען האָט איהר דען אייגענטליך?“ האָט דעם פֿאַס-
טאָר'ס פֿרוי בעגייסטערט געפֿרעגט.

מאַק האָט זיך צולאַכט און געענטפֿערט :
„דאָס ווייס איך ווירקליך ניט, געעדיגע פֿרוי. כ'וואָלט
אַליין געמוזט איבערזעהלען.“

און מאַק האָט צוליעב דעם געשפרעך אויף אַ וויילניקע
פֿערגעסען אָן ויינע זאָרגען און קאַפֿ-דרעהענישען ; צו ריי-
דען אין אויסגעפֿרעגט צו ווערן וועגען זיינע געשעפֿטען איז
איהם גאָר ניט געווען אונאַנגענעהם.

„ווען סיר וואָלטען נור געווען נאָהענט צו אייער גרוי-
סער בעקעריי פֿון ראָזענגאַארד,“ האָט זיך די פֿרוי אָבגערוי-
פֿען און דערמיט בעוויזען, אַז זי געהאַט אינטערעס אין דער
ווירטשאַפֿט. „סיר באַקען דאָ אַזאַ שלעכט ברויט.“

„ביים וואָיט וואוינט דאָך אַ בעקער.“

„יא, אָבער ער ליפֿערט ניט קיין ברויט.“

דער פֿאַסטאָר האָט געזאָגט : „ליידער, ער טרינקט
אַזוי פֿיעל. כ'האַב געשריבען אַ בריעף צו איהם.“

מאַק האָט געשוויגען אַ מינוט צייט. „אויב אַזוי, וועל
איך איך אויפֿבויען אַ בעקעריי דאָ געבען אייך,“ האָט ער
געזאָגט.

ער איז געווען אַלמעכטיג, ער האָט געטהאָן וואָס ער
האַט געוואָלט. איין וואָרט פֿון איהם, און עס וועט דאָרט
שטעהן אַ בעקעריי.

„שטעל זיך פֿאַר!“ האָט די פֿרוי אויסגערופֿען, און זי
האַט דערביי אויסגעשטעלט אַ פֿאַר פֿערוואונדערטע אויגען.

„איהר וועט שוין האָבען ברויט, גנעדיגע פֿרוי. איך
טעלענראַפֿיר גלייך נאָך די אַרבייטער. ס'וועט געהמען
בלויז אַ קורצע צייט, אַ פּאָר וואָכען.“

אַבער דער פּאַסטאָר האָט געשוויגען. ווען זיין הויז-
טאָמעל און אַלע וויינע מיידלעך וואָלטען געכאַקען דאָס
ברויט, וואָס מען וועט דאַרפֿען? אַצונד וועט דאָס ברויט
טייערער ווערן.

„איך מוז אייך דאַנקען, ווייל איהר האָט מיר אזוי גערן
געגעבען קרעדיט אין אייער טאטעריאל-און וואַרען-טאָג-
זין.“ האָט זיך דער פּאַסטאָר אָנגערופֿען.

„יא,“ האָט אייך וויין פֿרוי געזאָגט און דערמיט ווידער
אַרויסגעוויזען אינטערעס אין דער בעל הבית'ישקייט.

„דאָס איז דאָך געווען זעלבסטפֿערשטענדליך,“ האָט
מאָק געענטפֿערט. „אַלעס, וואָס איהר ווינשט נור, איז פֿאַר
אייך גרייט.“

„ס'איז דאָך טערקווירדיג, ווי אזוי אַלעס ליגט ביי אייך
אין די הענד, אין אייער מאַכט,“ זאָגט די פֿרוי.

מאָק האָט געענטפֿערט: „ס'ליגט נאָרנישט אַלעס אין
מיין מאַכט. אָט בין איך ניט אַמאָל אימשיטאַנד מיין גנב
אויסצוגעפֿינען.“

„ס'איז טאַקע אַן אונגלויבליכע געשיכטע,“ רופֿט זיך אָב
דער פּאַסטאָר. „איהר זאָגט זאָגאַר דעם גנב אליין צו די
העכסטע בעלוינונג, אַ גאַנצען פֿערמעגען, און ער ניט זיך
ניט אויס.“

מאָק האָט געשאַקעלט מיט'ן קאָפּ.

„אייך צו בע'ננב'ענען, דאָס מוז מען דאָך ווירק-
ליך אַנרופֿען די עקעלהאַפּטסטע אונדאַנקבאַרקייט,“ זאָגט
די פֿרוי.

מאָק איז איינפֿערשמאַנען געווען דערמיט: „ווייל איהר

זאגט עס, גנעדיגע פֿרוי, — איך האָב עס אויך ניט ער-
וואַרט. ניין, ווירקליך ניט. איך ווייס ניט, מיט וואָס איך
האָב זיך אזוי שלעכט אַרויסגעוויזען געגען מייע לייט." **"**
דער פּאַסטאָר האָט בעמערקט: „אזוי געהט עס שוין:
מען בע'ננב'עט דעם מאַן, ביי וועמען ס'איז פֿאַרהאַן וואָס
צו גנב'ענען. דער גנב האָט געוואוסט, וואוהין ער דאַרף
געהן." **"**

און דערמיט האָט דער פּאַסטאָר גאַנץ נאַאיוו אַרויסגע-
זאָגט דאָס ריכטיגע וואָרט. דעם סוחר איז ווידער געוואָרען
לייכטער אויף'ן האַרצען. אז מען פֿאַסט עס אויף אזוי, ווי
דער פּאַסטאָר האָט עס אויפֿגעפֿאַסט, דאן פֿערקלענערט זיך
דיגאַנצע שמאַך און שאַנד, וואָס ליגט אָנגעטשעפעט אָן
דער גנבה.

„אַבער די מענשען געהען אַרום און מאַכען אַלערליי
בעהויפטונגען," האָט ער געזאָגט. „דאָס שאַרט מיר און
מאַכט מיך טרויעריג. דאָ געפֿינען זיך איצט אזוי פֿיעל
פֿרעמדע, און די שאַנעווען מיך ניט. און מיין מאַכטער
עליוע געהט זיך דערפֿון אזוי צום האַרצען. נא," האָט
ער געזאָגט און איז אויפֿגעשמאַנען, „ס'איז געוויס ניט מעהר
ווי אַן איבערנאַנג. יאָ, ווי געזאָגט, אויב דער הערר פֿאַסט-
מאָר וועט ערגעצוואו אין דער געמיינדע אָנטרעפֿען נויט,
טאָ זייט אזוי גוט און האָט מיך אין זינען." **"**

מאַך איז אוועק. דער פּאַסטאָר און זיין פֿרוי האָבען
געמאַכט אַ זעהר גוטען איינדרוק אויף איהם, און ער וועט
וועגען זיי געוויס זאָגען אַ גוט וואָרט, וואוהין ער וועט נור
קומען. שאַדען קען דאָך דאָס זיי ניט? אָדער ווער ווייסט?
ווי ווייט איז דאָס שוין געקומען מיט די געריידערייען פֿון די
מענשען? נעכטען איז זיין זוהן פֿרידריך אָנגעקומען און
האָט דערצעהלט, אז אַ שכור'ער פֿישער האָט פֿון זיין

שיפעל אריבערנעשריען צו איהם : העי דו, האָסט דו ויך
שוין אליין איסגעגעבען און געקריגען די בעלויבונג ?

VI.

די מעג זיינען געוואָרען וואַרים, דער אָבגעשפּאַרטער
הערינג האָט געמוזט בלייבען שמעהן אין די געץ-קערב,
כדי ער זאָל ניט קאָליע ווערן, און נור אין רעגען-וועטער
אָדער אין קיהלע נעכט האָט מען דעם פֿאַנג ווי עס איז
געקענט בעהאַלטען. דאַן האָט די שפע אין גאַנצען אויפֿ-
געהערט, ס'איז שוין געווען צו ווייט אַרײַנגעפֿאַהרען אין
יאָהר, און די פֿישער האָבען זיך איינער נאָך'ן אנדערן אומ-
געקעהרט אַהיים. דאָרט האָט אויף זיי אויך געוואַרט די
פֿעלד-אַרבייט, און יעדער איינער איז נייטיג געווען, מען
האָט ניט געקענט אויסקומען אָהן איהם.

און די נעכט זיינען אויך געוואָרען העל און זוניג. דאָס
וועטער איז געווען אזוי צוגעפּאַסט צום אַרומשפּאַצירען און
פֿאַנטאַזירען, מרוימען. גאַנצע נעכט נאָכאַנאַנד איז די יוד-
גענד געווען אויף די וועגען און האָט געזונגען און אַרומגע-
פֿאַכעט מיט צווייגען פֿון וויערבעס אין דער לופֿט. און פֿון
אַלע אינזלען און אינזעלעך האָבען זיך געהערט די שטימען
פֿון אַלערליי פֿייגעל. און דער ים-הונד האָט אַרײַנסגעשמעקט

זיין טריפענדיג נאסען קאָפּ פֿון'ס וואַסער און זיך אומנעקוקט אַרום און אַרום און זיך דאָן צוריק אַרונטערגעלאָזט אין זיין וועלט אַרײַן.

אויך אַוועק האַלדנסען האָט געשווערעמט, געטרויסט אויף זיין שמייגער. ביינאַכט פֿלעגט מען צייטענווייז הערען געזאָנג און די קלאַנגען פֿון אַ גיטאַרע, וועלכע זיינען געדִקומען פֿון זיין צימער, און מעהר האָט מען פֿון אַ מאָן אין זיינע יאָהרען ניט געקענט פֿערלאַנגען. און געזונגען און געקלאַפּט אויף די סטרונגעס האָט ער אויך ניט דורכאַויס פֿאַר לויטער ענטציקונג, נאָר אדרבה, כדי זיך צוצושמרייען און האַבען אַ שטיקעל אַכװעקסלונג, אַ דערלייכטערונג אין זיין גרויסער גריבלעריי. האַלדנסען טראַכט און טראַכט מיט אַלע כוחות, ער איז אין אַ מיאוס'ער קלעם, און עס מוז זיך דאָך געפֿינען עפעס אַן אויסוועג. נאַטירליך איז יונגפֿרוי וואָן לאָזט ווידער געקומען, זי איז ניט געווען אַזוי איבעראַיילט אין דער ליעבע, מיט מאַכט האָט זי זיך געדִקומען פֿעסט אָן איהר פֿערלאַבונג. אויף דער אַנדער זייט איז דאָך האַלדנסען ניט געווען קיין גאָט, ער האָט ניט געקענט איינהאַלטען זיין גרויס האַרץ אין שפּאַן, פֿרייהלינג־צײַט פֿלעגט עס איהם אַוועקלויפֿען. ס'איז ניט אַזוי לייכט, ווען מען האָט אַ כלה, וועלכע פֿערשטעהט ניט, אַז מען האָט פֿאַלשטענדיג אַבגעבראַכען איינער מיט'ן אַנדערן.

האַלדנסען איז ווידער אַרונטערגעגאַנגען צום קירכען־דיענער אין דער וואוינונג, און אַלגא איז געזעסען אויף דרויסען ביי דער טהיר. אַבער דער הערינג איז איצט אין פֿרייז געשאַטען אויף זעקס „אַרמ“*) דער מוץ, די צײַטען זיינען געווען גוט, און ס'איז אַריינגעקומען אַסך געלד אין

*) 1 „אַרמ“ — 24 שולדינג.

דער געמיינדע. אַלגא האָט זיך אודאי געמוזט עפעס איינ-
בילדען. אָדער וואָס איז איהר פֿאַרמ אַרײַן אין קאַפּ? איז
ראַלאַנדסען געווען דער מאַן, אָהן וועמען מען האָט פּונקט
אַזוי גוט געקענט אויסקומען? זי האָט געכאַפּט אַ קוק
אויף איהם און זיך ווידער גענומען צו איהר פֿלעכט-אַרבייט.
ראַלאַנדסען האָט געזאָגט: „ווי איהר קוקט דאָס אַרײַף
צו מיר! אייערע בליקען זיינען קוילען, זיי פֿערוואַנדערן
מיך!“

„איך פֿערשמעה אייך ניט,“ האָט אַלגא געזאָגט.
„יאָ. אָבער גלויבט איהר דען, אז איך אַליין פֿערשמעה
מיך בעסער? איך האָב פֿערלאָרען דעם פֿערשמאַנד. אַזונד
שמעה איך דאָ און מאַך עס אייך נור נאָך אַביסעלע לייכ-
טער, מיר דעם קאַפּ צו פֿערטומלען פֿאַר היינט ביינאַכט.“
„דאָן וואָלט איהר ליעבערשט ניט געדאַרפֿט שמעהן
דאָ,“ האָט אַלגא געזאָגט.

„היינט אָבענד האָב איך געהערט ווערטער ביי מיר אין
האַרצען. אונאויסשפּרעכליכע ווערטער זיינען עס געווען.
קורץ און גוט, איך האָב בעשלאָסען צו מאַכען אַ סוף און
ענמשיידען אַהין אָדער אַהער, אויב איהר דענקט, אז איהר
וואָלט מיר געקענט אַן עצה געבען דערצו.“

„איך? וואָס האָב איך דען דערמיט צו טהאָן?“
„נו, נו,“ האָט ראַלאַנדסען געזאָגט. „איהר זייט גאַנץ
בימער היינט, איהר זיצט נור דאָ און וועהרט זיך אַנטקער-
נען מיר. איבעריגענס וועלען אייערע האָר שוין באלד ניט
קענען מעהר איינליגען ביי אייך אויף'ן קאַפּ, אַזוי געדיכט
וואַקסען זיי.“

אַלגא האָט געשוויגען.

„האָט איהר געהערט, אז דער אַרנעל-טרעטער בעררע
האָט אַ שאַכטער, וועלכע איך קען קריגען פֿאַר אַ פֿרוי?“

דאָ האָט אָלגא אַרויסגעפלאַצט טיט אַ געלעכטער און
האַט איהם אָנגעקוקט.

„ניין, הויבט אַקאַרשט ניט אָן צו שטייכלען. דאָס
מאַכט מיך נאָך מעהר פֿערליעבט אין אייך.“

„איהר זייט אַ פֿערריקטער מענש,“ האָט אָלגא געזאָגט
שמילערהייט, און איהר געזיכט האָט זיך גערויטעלט.

„צייטענווייז דענק איך: ס'קען זיין, אַז זי לאַכט מיר
נור דערפֿאַר אַרײַן אין געזיכט, כּדי מיך נאָך מעהר צו

פֿערטומלען. שלאַכט מען דען ניט אַב ענטלעך און גענוג,
געבענדיג זיי אַפֿריהער אַ קליינעם שטאָך אין קאַפּ? דורכ-

דעס לויפֿען זיי אויף און ווערן נאָך אַמאָל אזוי געשמאַק!“
אָלגא האָט געענטפֿערט אַ בעליידיגטע: „אזוי בין איך

ניט. דאָס דאַרפֿט איהר אויף מיר ניט גלויבען.“ און זי איז
אויפֿגעשטאַנען און האָט זיך גרייט געמאַכט אַריינצוגעהן.

„אויב איהר געהט אַרײַן, וועל איך דאָך נאָכקומען נאָך
אייך און פֿרעגען אייער פֿאַטער, צי ער האָט איבערגעלייענט

די ביכער,“ האָט ראָלאַנדסען געזאָגט.

„סיין פֿאַטער איז ניטאָ אין דערהיים.“

„אזוי. נו, איהם וויל איך אייגענטליך נאָך ניט טרע-

פֿען. אָבער איהר, אָלגא, ווי האַרט און קאַלט איהר זייט
דאָס היינט! ס'איז מיר ניט מעגליך פֿון אייך אַ פֿריינדליך

וואַרט אַרויסצוקריגען. איך בין לופֿט פֿאַר אייך, איהר
שליידערט מיך צו דער ערד.“

אָלגא האָט זיך ווידער צולאַכט.

„בעררע האָט אַלזאָ אַ טאַכטער,“ האָט ראָלאַנדסען

געזאָגט. „דאָס מיידעל הייסט פֿערניללע. איך בין אַרומ-

געגאַנגען און האָב זיך צופֿרענט. איהר פֿאַטער טרעט דעם
אַרגעל אין דער קירכע.“

„סוזם איהר האַבען אויף יעדען פֿינגער אַ געליעכמע?“
האָט אַלנאָ אָפֿענהערציג געפֿרעגט.

„מיין כלה האָט געהייסען מאַריע וואַן לאַאָז,“ האָט ער
געענטפֿערט; „אַבער מיר האַבען אָבגעמאַכט, אז עס זאָל
זיין אויס צווישען אונז. איהר קענט זי פֿרעגען. זי פֿאָהרט
געוויס באלד אָב פֿון דאַנען.“
„יאַ, כּוּמער, איך קום שוין,“ האָט אַלנאָ אַריינגערופֿען
צום פֿענסטער.

„אייער כּוּמער האָט אייך ניט גערופֿען, זי האָט אייך
בלויז אָנגעקוקט.“

„יאַ, אָבער איך ווייס וואָס זי וויל.“

„אַהאָ. יאָ, איצט וועל איך געהן. זעהט איהר, אַלנאָ,
איהר ווייסט אויך געוויס, וואָס איך וויל, אָבער מיר ענט-
פֿערט איהר גאַרנישט פֿון אַ: יאָ, איהר קומט שוין.“
זי האָט געעפֿענט די מהיר. אַצונד האָט זי זיכער
געקריגען דעם איינדרוק, אז ער איז ניט דער איבערלעגטער,
בערעכענטער ראָלאַנדסען, און ער טוז עס ווידער גוט מאַ-
כען. האָט עס דען אַ זינן, אזוי מיאוס זיך אַליין צו שע-
דיגען? ער האָט אָנגעהויבען ריידען פֿון טויט און האָט זיך
דערביי נאָך געמאַכט וויציג: פֿאַר איהם איז דאָך איצט
ניסאָ קיין אַנדער וועג, נור שטאַרבען, און אזוי שטאַרק
דערווידער וועט איהם דאָס שטאַרבען ניט זיין. אָבער דאָס
בערעכעניש וויל ער נאָך זיין געשמאַק נאָך האַבען. ער
אַליין וועט זיך מאַכען אַ גלאַק צום קלינגען, און דער קלאַ-
פֿער זאָל דער פֿוס-כּיין פֿון אַן אָקס זיין — אזוי דים איז
ער. און דער פֿאַסטאַר זאָל די קירצסטע רעדע פֿון דער
וועלט האַלטען און זאָל נור אַרויפֿשמעלען זיין פֿום אויפֿן
קבר און זאָגען: פֿאַר געשמאַרבען און פֿערדאַרבען דערקען
איך דיך דאָ פֿון איצט ביז אין אייביגקייט!

נאך אַלנא האָט זיך שטאַרק געלאַנגנווילם און איז שוין
ניט געווען שרעקעדיג. איבער'ן קעלנערל האָט זי היינט
געטראָגען אַ רוימען זיידענעם באַנד, אזוי אז זי האָט אויס-
געזעהן ווי אַ ראַמע, און ס'האָט איצט אויך קיין מענטש
מעהר ניט געקענט זעהן די שפּילקע אויף איהר קליידעל.
נאָך בעסער, נאָך גרינדליכער וועל איך זיך רעכטפֿער-
טיגען, האָט זיך ראַלאַנדסען געטראַכט. ער האָט געזאָגט :
„איך האָב ערוואַרט, אז עס וועט עפעס ווערן דערפֿון. מיין
אַלמע כּלה אין פּאַסטאָר-הויף האָט מיר אויסגענעהט אזוי פֿיעל
אַנפֿאַנגס-בוכשטאַבען אין מיינע זאַכען, און אַצונד איז אַלץ,
וואָס איך האָב, געצייכענט אזוי גוט ווי מיט אַלנאַ ראַלאַנד-
סען. דאָס האָט מיר אויסגעזעהן צו זיין אַ מין וואונק פֿון
הימעל. אָבער איצט וויל איך זאָגען אַדיע און דאַנקען פֿאַר
דעם היינטיגען מאָג!"

און ראַלאַנדסען האָט אַ פֿאָך געמאָהן מיט'ן הוט אין
דער לופֿטען און איז אוועק. אזוי איבערלעגט, אזוי בערע-
כענט האָט ער געענדיגט. עס וואָלט דאָך ווירקליך געווען
אויסערגעווענהליך, ווען זי זאָל איצט ניט אַביסעלע נאָכדענקען
איבער איהם.

וואָס איז אזוינס געשעהן? זאָגאר דעם קירכען-דיענער'ס
מאָכטער האָט איהם געגעבען דעם וועג. גוט! אָבער זיינען
דען ניט געווען אַ פֿאַר זאַכען, וואָס האָבען געוווּזען, אז
ס'איז אַלעס ניט מעהר ווי אַן אַנשמעל, אַ קונצענמאַכעריי?
פֿאַרוואָס איז זי עפעס געזעסען אויף דרויסען ביי דער מוהר,
אויב זי האָט איהם ניט געזעהן אַנקומען? און פֿאַרוואָס האָט
זי זיך אין מיטען דערינען אויסגעפּוצט מיט דעם רוימען
זיידענעם באַנד, ווי אַ פֿיינע ראַמע?

אָבער שוין אין אַ פֿאַר אַבענדען אַרום האָט ראַלאַנדסען'ס
שטאָלץ, זיין איינבילדונג געמוזט ווערן צו נישט. פֿון זיין

פֿענסטער האָט ער געזעהן אַלגאָץ ווי זי געהט צו טאַק'ן
אין מאַגאָזין. ביז שפעט אין אָבענד איז זי דאָרט געבליבען,
און אז זי איז אַהיים געגאַנגען, איז זי געווען צוזאַמען מיט
פֿרידריך'ן און עליוע'ן. נו, האָט דער שטאַלצער ראָלאַנדסען
געזאָלט בלייבען רוהיג אויף ווין פּלאַץ, ער האָט זיך בלויז
געזאָלט שטילערהיים צווינגען אַ ניגון'דעל אָדער גלייכגילטיג
אויספויקען עפעס אַ מאַרש מיט די פֿינגער און איבערהויפט
זיך פֿערנעהמען מיט זיינע אייגענע זיבען זאַכען; אָנשמאַט
דעם אָבער האָט ער אַ כאַפּ געטהאָן ווין הוט און איז מיט
אימפעט אַרויסגעלאָפֿען אין וואַלד. ער האָט געמאַכט אַ
גרויסען בויגען און איז צוריק אַרויסגעקומען אויף'ן וועג ווייט
אַרויס פֿון די דריי. דאָ איז ער געבליבען שמעהן און האָט
אָבעכאַפט דעם אַטהעס. דאָן איז ער זיי געגאַנגען אַנט-
קענען.

אָבער די דריי האָבען זיך גענומען צייט, זיינען געגאַנגען
אויסערגעוועהנליך לאַנגזאַם, ראָלאַנדסען האָט זיי ניט געזעהן
און ניט געהערט. ער האָט זיך צוגעפֿייפֿט און צוגעוונגען אַ
ליעדעל; ווער ווייס? זיי קענען דאָך זיצען ערגעצוואו אין
וואַלד און איהם נאַכקוקען. ענדליך האָט ער זיי געזעהן
קומען, זיי זיינען געגאַנגען אונפֿערשעהט לאַנגזאַם פֿאַר
דער שפעטער שטונדע, און קיינער פֿון זיי האָט זיך ניט
געאיילט אַהיים צו קומען. מיט אַ לאַנגען שמרוי אין מויל
און מיט אַ וויערבע-צווייט אין קנאַפּ-לאַך איז ער זיי אַנט-
קענען געגאַנגען; ביידע מענער האָבען זיך בעגריסט ביי דער
בעווענונג, און די דאַמען האָבען צוגעשאַקעלט מיט'ן קאַפּ.
„ווי דערהיצט איהר זייט,“ אָנט פֿרידריך; „וואו זייט
איהר דאָס געווען?“

ראָלאַנדסען ענטפֿערט איהם איבער די שולטערן אַריבער:

„דאָס איז דער פֿריהלינג; וואַנדערענדיג בענרים איך דעם פֿריהלינג.“

דאָס איז ניט געווען קיין פֿלוידעריי, נאָר די ריינע, ריינע וואַהרהייט! האָהאָ, ווי לאַנגזאַם און גלייכגילטיג און אונגעריהרט ער איז דאָס פֿערבייגענאַנגען פֿערביי זיי! ער האָט נאָך זאָגאַר געהאַט די קראַפֿט צו בעטראַכטען עליזע מאַק פֿון אויבען ביז אַראָב. אָבער קוים איז ער זיי נור אַרויס פֿון די אויגען, האָט ער זיך פֿער'גנב'עט אין וואַלד און איז שוין מעהר ניט געווען שמאַלץ, נאָר ער האָט זיך געפֿיהלט געריהרט און דערשלאָגען. אָלאַ, די האָט איצט ניט געהאַט קיין שום בעדייטונג, און אזוי גיך ווי ס'איז איהם נור אַרויף אויף'ן זינען, האָט ער אַרויסגענומען די בוים-שפּילקע פֿון טאַש, האָט זי אַבזיכטליך צובראַכען אויף צווייען און זי אוועקגעוואַרפֿען. אָבער דאָ איז געווען מאַק'ס טאַכטער עליזע, און די איז געווען הויך און פֿערברוינט פֿון דער זונן, און אז זי האָט געשמייכעלט, האָט מען געקענט זעהן איהרע ווייסע צייהן. די האָט איהם גאָט אויף צו להכעיס צוגע-שיקט. קיין איין וואָרט האָט זי ניט אויסגעערעדט, און פּיליכט פֿאַהרט זי שוין מאַרגען אַהיים. און יעדע האַפֿנונג וועט זיין אָבגעשטאַרבּען.

ס'איז נום אזוי.

אָבער אין דערהיים ביי דער סטאַציאָן איז געשטאַנען יונגפֿרוי וואָן לאָאַ און האָט געוואָרט אויף איהם. איינמאַל שוין האָט ער איהר ווידערהוילט, פֿערביי איז פֿערביי, און זי זאָל ליעבערשט פֿאַהרען. און יונגפֿרוי וואָן לאָאַ האָט גע-ענטפֿערט, וועגען דעם זאָל ער זי ניט דאַרפֿען צוויימאַל בעמען; און דערום: אַדיע. אָבער אַצונד איז זי ווידער גע-שמאַנען דאָרט און געוואָרט אויף איהם.

„דאָ האָסט דו דעם טאַבאַק-בייטעל, וואָס איך האָב

דיר פֿערשפראַכען, "האַט זי געזאָגט. "אויב דו ווילסט איהם האָבען."

ער האָט איהם ניט צוגענומען, נאָר געענטפֿערט: "א טאכאָק-ביימעל? אַזעלכע זאָכען דאַרף איך ניט."

"אך ווירקליך?" האָט זי געזאָגט און צוריקגעצויגען איהר האַנד.

און ער האָט זיך געצוואונגען, זיך אָנגעטהאָן אַ כּה, זי צוריק אַרײַנצוברײַנגען אין אַ מילדערע שטימונג: "דאָס מוז געוויס זײַן אַן אַנדערער, וועמען איהר האָט דעם ביימעל פֿערשפראַכען. דערמאָגט זיך אַקאַרשט, פֿילייכט איז עס דער פּאַסטאַר. אַ פֿערהײראַטער מאַן."

זי האָט ניט פֿערשטאַנען, וויפֿיעל מײַה אַט דער קלײַנער זױץ האָט איהם געקאַסט, און זי האָט זיך ניט געקענט אײַנהאַלטען און געזאָגט: "איך האָב געזעהן די דאַמען דאַרט אויף'ן וועג, זײַ ביסט דו דאָס אַפֿנים נאַכגעגאַנגען?"

"וואָס געהט דאָס אײך אָן?"

"אַזע!"

"פֿאַרוואָס פֿאַהרט איהר ניט אַזעק? איהר זעהט דאָך,

אַז עס קען אַזױ ניט געהן."

"ס'וואָלט שױן גאָר גוט גענאַנגען, ווען דו וואָלסט נור

ניט געווען אַזאַ שטאַטשקע פֿון אַ מאַן און וואָלסט ניט

נאַכגעלאָפֿען יעדען קלײַדעל."

"ווילט איהר מיך גאַנץ ווילד מאַכען?" האָט ער אַ גע-

שרײַ געמאָהן, "גומע נאַכט!"

ינגנפֿרוי וואָן לאָזט האָט איהם נאַכגעשריען: "יא, דו,

דו ביסט מיר דער ריכטיגער! איך הער די ערגסטע זאַכען

זענען דיר!"

האַט דען אַט די איבערטרױבענע ענגהאַרציגקײַט אַ זײַן

געהאַט? און פֿאַרוואָס זאָל מען ניט פֿערגינגען אַן אַרעמער

זעלע, ווען זי וויל זיך מאַמשען און גרוזשען דאָס האַרץ
מיט אַ קליינעם עכטען ליעכעס-קומער? הקיצור, ראָלאַנד-
סען איז אַרויף אין ביראָ, האָט זיך אַוועקגעזעצט ביים
מעלעגראַפֿען-אַפּאַראַט און געבעטען אַ קאַלענע אויף דער
סטאַציאָן ראָזענגאַרד, ער זאָל איהם מיט דער נעכסטער
געלעגענהייט צושיקען אַ האַלבען אַנקער קאַניאַק. וואָרים
דאָס דאָזיגע אייביגע אַרומשלעפּען זיך אַהין און אַהער האָט
דאָך קיין שום זינן געהאַט.

VII.

עליוע מאַק נעהמט זיך דאָס מאָל צייט ביים בעווך פֿון דער פֿאַבריק. זי פֿערלאָזט דאָס גרויסע ראָזעננאַרד און פֿאַהרם אַריבער, נור כדי דעם פֿאַמער איהרען אַביסעל קאַמפּאַניע צו האַלמען, איהם אַביסעל לייכטער און געד- מיטהליכער צו מאַכען; ער וואָלט געוויס קיין פֿום ניט אַריינ- געשטעלט אין קירך-בעצירק, ווען ער וואָלט עס נור געקענט פֿערטיידען.

עליוע מאַק האָט פֿון יאָהר צו יאָהר אַלץ רייכער און רייכער אויפֿגעבליהט, איהרע קליידער זיינען געווען רויט און ווייס און געל, און מען האָט אָנגעהויבען זי צו רופֿען „פֿרייליין“, כאַטש איהר פֿאַמער איז ניט געווען ניט קיין פֿאַסטאַר און ניט קיין דאָקטאָר. אַ זונן און אַ שטערנבילד איז זי געווען, הויך איבער אַלעמען.

זי איז געקומען מיט עטליכע טעלעגראַמעס אויף דער סטאַציאָן, און ראַלאַנדסען האָט זיי ביי איהר צוגענומען. ער האָט בלויז גערעדט מיט איהר די פֿאַר ווערטער, וועלכע זיינען נייטיג געווען, און האָט ניט בעגאַנגען דעם פֿעהלער, איהר ווי אַ בעקאַנטער צוצושאַקלען מיט'ן קאַפּ און פֿרעגען, ווי עס געהט איהר. קיין שום פֿעהלער האָט ער ניט בע- גאַנגען.

„דאָ שטעהט צוויי סאַל נאַכאַנאַנד שטרויס-פֿעדער.
איך ווייס ניט, צי דאָס איז אַבויכמליך?“
„צוויי סאַל?“ האָט זי געזאָגט. „לאָמיר אַקאַרשט ועהן.
אך ווירקליך, איהר האָט רעכט. בימע, לייהט מיר א פֿעדער.“
בעת זי האָט אַרונטער גענומען דעם האַנדשוה און גע-
שריבען, האָט זי ווייטער געזאָגט: „ס'איז צו אַ קויפֿמאַן אין
שטאָדט, דער וואָלט מיר זיכער אויסגעלאַכט. איצט איז דאָך
ניט אזוי?“

„איצט איז עס נישט אזוי.“

„און איהר זייט נאָך אלץ דאָ“, האָט זי געזאָגט און איז
געבליבען ויצען אויפֿן שטוהל. „יאַהר-אויס, יאַהר-אויס געפֿין
איך אייך דאָ.“

ראַלאַנדסען האָט מסתמא געוואוסט וואָס ער טהוט, ווען
ער איז נישט אַוועק פֿון דער דאָזיגער סטאַציאָן און האָט נישט
געזוכט קיין אַנדער שטעלע. ס'האָט אודאי געמוזט זיין עפעס,
וואָס האָט איהם דאָ צוגעהאַלטען אָם די אַלע יאַהרען.

„ערגעצוואו מוז מען דאָך זיין.“ האָט ער געענטפֿערט.

„איהר וואָלט געקענט אַנקומען אין ראָוענאַארד. דאָרט

איז עס דאָך אַביסעל בעסער.“

נאָר אַ נאַנץ שוואַכע רויטקייט האָט זיך אויסגעגאַסען
איבער איהרע באַקען, אזוי אז זי האָט פֿילייכט געוואונשען,
זי זאָל עס נישט האַבען געזאָגט.

„אזא גרויסע סטאַציאָן וועל איך נישט קריגען.“

„ניין, איהר ווייט געוויס נאָך צו יונג דערצו.“

ער האָט אַ שמייכעל געטהאָן מיט אַ קליינעם אַרעמען
שמייכעל: „יעדענפֿאַלס איז עס ליעבענסווירדיג פֿון אייך צו
גלויבען, אז דאָס איז דיא אורזאך דערפֿון.“

„ווען איהר וואָלט אַריבערגעקומען צו אינגו, מיר זיינען
דאָך אַביסעל מעהר מענשען דאָרט. דער דאָקטאָר און זיין

פאסליען וועלכע וואוינען דערנעבען, און דער בוכהאלטער
און אלע קאָסִים פֿון'ס מאַנאַזין. און דאָן קומען איסער אַרונ-
טער אַלערליי וואונדערליכע שיפער און פֿערשיעדענע לייט
אויף דער יבשה."

קאָפיטאַן הענריקסען פֿון'ס שיפֿעל, וואָס פֿאַהרט אַרום
ברעג? האָט זיך ראָלאַנדסען געטראַכט.

וואָס איז דען אייגענמליך בעצוועקט געוואָרען מיט אָם דער
איבער-מאָס פֿון גנאָד? איז ראָלאַנדסען פֿלוצלונג זינס נעכטען
אַן אַנדער מענש געוואָרען? ער האָט דאָך געוואוסט, אַז זיין
נאַרישע פֿערליעבעניש איז דורך און דורך האָפֿנונגסלאָז, דערצו
איז אַלזאָ גאַרנישט געווען וואָס צו בעמערקען. אַז זי איז
אוועק, האָט זי איהם דערלאַנגט די האַנד, און זי האָט ניט
געפֿונען פֿאַר נייטיג, זיך אַפֿריהער אָנצוטהאָן דעם האַנדשוה.
ס'האָט גערוישט פֿון זייד, ווען זי איז אַרונטער די טרעפֿ.

און ראָלאַנדסען האָט זיך אַנידערגעזעצט ביים טיש,
אַכגעזעהרט און איינגעבויגען ווי ער איז געווען, און האָט
אוועקגעשיקט די טעלעגראַמעס. טויזענד וואונדערפֿולע גע-
פֿיהלען האָבען דורכגעשמראַמט אין זיין ברוסט, די וואַרימ-
קייט פֿון דער דאָזיגער סאַמעטענער האַנד איז איהם דורך
דורך אַלע גליעדער. אַז מען בעטראַכט עס ריכטיג, האַלט
עס נאָך גאָר ניט אזוי קלענליך מיט איהם, די ערפֿינדונג
קען אַריינבריינגען אַסך געלד, ווען ער זאָל נור קריגען די
דריי הונדערט טהאַלער. ער איז אַ באַנקראַטירטער מיליאָנער.
אַבער אין אַ שעהנעם טאָג וועט ער דאָך מן הסתם קענען
געפֿינען עפעס אַן אויסוועג דערצו.

דעם פֿאַסטאַר'ס פֿרוי איז געקומען, זי האָט געוואַלט
טעלעגראַפֿירען צו איהר פֿאַטער. דער פֿריהערדיגער בעזוך
האָט ראָלאַנדסען געשמעלט אויף די פֿיס, ער האָט זיך
שוין מעהר ניט געפֿיהלט ווי אַ לאַ יוצלה, אַ טויגענישט,

נאָר ווי אַ נרויסער הערר, ער האָט גערעדט אַביסעל מיט דער פֿרוי פּאַסטאָר, געוועקסעלע מיט איהר אַ פּאָר אַלגע- מיינע פֿראַגען. אויך די פֿרוי איז געבליבען לענגער, ווי ס'איז אַבסאָלוצ נייטיג געווען, וי האָט איהם געבעטען, צו קומען אין פּאַסטאָר-הויף.

אַבענד-צייט האָט ער ווידער געטראָפֿען דעם פּאַסטאָר'ס פֿרוי אויף'ן וועג הינטער דער סמאַציאָן, און זי איז ניט געגאַנגען ווייטער, נאָר זי איז געבליבען שמעהן, און עס האָט זיך ענטוויקעלט אַ געשפרעך צווישען זיי. זי האָט אַפֿנים גאָרנישט געמוזט האָבען דאַגעגען, אַז זי איז שמעהן געבליבען.

„איהר שפיעלע דאָך געטאַרע,“ האָט זי געזאָגט.

„יאָ. וואַרט אַ וויילע, דאַן וועט איהר הערען, וואָס

איך קען.“

און ראָלאַנדסען איז אוועק, ברײַנגען די גיטאַרע.

די פֿרוי האָט געוואַרט. זי האָט אַפֿנים גאָרנישט גע-

האַט דאַגעגען, אַז זי האָט געוואַרט.

ראָלאַנדסען האָט איהר עפעס געזונגען פֿון זיין האַרצענס-

געליעבטסטער און אַ פֿריינד אַזוי טריי ווי גאָלד, און די

ליעדער אַליין ווינען אַפֿילו ניט געווען אַזוי גרויסאַרטיג, נאָר

זיין שטימע איז געווען הויך און שעהן. ראָלאַנדסען האָט

זיך געהאַט זיין כונה דערביי, ווען ער האָט פֿערהאַלטען די

פֿרוי אויף'ן מיטען וועג; ס'האַט דאָך געקענט פֿאַסירען, אַז

אימיצער זאָל אין דער צייט פֿעריישישפּאַצירען. ס'איז דאָך

פֿריהער אַמאָל אויך געשעהן. און אַז די פֿרוי וואָלט קיין

צייט ניט געהאַט, וואָלט זי דאָך איצט ניט געשטאַנען דאָ

אַזוי רוהיג. זיי האָבען אַלואַ ווידער אָנגעפֿאַנגען צו ריידען,

און אַ היבשע וויילע איז אַריבער. ער האָט גערעדט אַנדערש

ווי איהר מאַן, דער פּאַסטאָר; ס'האַט געקלונגען, עפעס אַזוי

ווי עס וואלט געקומען פֿון א גאנץ אנדערע הימעלס-געגענד, און אז ער האט זיך פֿונאנדערגערעדט און זיך אריינגעלאזט אין זיינע שעהנסטע פֿראגען, זיינען די אויגען איהרע גע-וואָרען קיילעכדיג ווי די אויגען פֿון א שטיל האַרבענדער שידעל.

„יא, יא, גאָט זאל זיין מיט אייך!“ האָט זי געזאָגט, בעת זי האָט זיך צוגעגרייט צו געהן.

„ער איז שוין מיט סיר,“ האָט ער געענטפֿערט.

זי האָט איהם אָנגעקוקט מיט ערשטוינונג: „אזוי זיכער

זייט איהר דערמיט? ווי אזוי?“

„ער האָט דאָך א גרונד דערצו. געוויס איז ער גאָט

איבער אלע כּרואים, איבער דער גאַנצער שעפֿפֿונג; נאָר

דאָס קען דאָך ניט זיין קיין גרויסע זאך, צו שפּיעלען די

ראַלע פֿון גאָט איבער חיות און בערג. ערשט מיר מענשען

טאַכען איהם ווירקליך צו דעם, וואָס ער איז. פֿאַרוואָס זאָל

ער אַלואַ ניט זיין מיט אונז?“

און נאָכדעם ווי ער האָט אָט די פּראַכטפֿולע רעדע אַרויס-

געשטעלט אין דער וועלט, האָט ראַלאַנדסען אויסגעזעהן גאָנץ

צופֿריעדען. דעם פּאַסטאָר'ס פֿרוי האָט גאָכעדיינקט איבער

איהם, ווען זי איז אַוועק. אָהאָ, דער קליינער קאַפּ, וואָס ער

האָט געטראָגען אויף די פּלייצעס, האָט ניט סתּם אזוי צו-

פֿעליג געטאַכט יענע ערפֿינדונג.

אַבער אָט איז אָנגעקומען דער קאַניאַק. ראַלאַנדסען

האָט אַליין אַרויפֿגעטראָגען דאָס פֿעסעל פֿון ברעג; ער האָט

ניט געמאַכט קיין אומוועג מיט זיין משא, ער האָט זי גע-

טראָגען אין מיטען העלען טאַג אונטער זיין שטאַרקען אָרם.

אזוי מוטסיג איז ער געווען. און אַצונד איז געקומען אַ צייט,

ווען ראַלאַנדסען האָט זיך אָבגערעכענט פֿאַר זיין גאַנצען

יָלִים-מול. און נעכט זיינען געווען, אין וועלכע ער פֿלעגט

אָנגעבען מעשים און איבעראַל שפּיעלען דעם בעל הבית, אי וועלכע ער פֿלעגט קעהרען וועלטען און פֿערשפּאַרען דעסן וועג פֿאַר די פֿרעמדע פֿישער, וואָס האָבען זיך ווי געהעריג נאָכגעיאָגט נאָך די מיידלאַך.

איין זונטאָג איז אַ קאָמפּאַניע פֿישער אַראָבגעקומען אין קירכע. די חברה-לייט זיינען אַלע געווען שכור. נאָך'ן נאָמעס-דיענסט האָבען זיי זיך ארומגעשלייעט אויף'ן וועג און זיינען ניט געפֿאַהרען צוריק אויף'ן שיף; זיי האָבען געהאַט בראַנפֿען מיט זיך, האָבען זיך אַלץ מעהר און מעהר אָנגע-שכור'ט און בעלעסטיגט די פֿערבייגעהער. אויבען אויף'ן וועג האָט דער פּאַסטאָר מיט זיי גערעדט, אָבער גאַרנישט אויסגעפֿיהרט; דערנאָך איז געקומען דער וואָיט, און דער האָט געמראָגען די מיץ מיט דעם גאָלדענעם ראַנד אויף'ן קאַפּ. דאָ זיינען עטליכע פֿון די חברה-לייט אַרויף אויף'ן שיף, אָבער דריי מאָן, צווישען זיי דער גרויסער אולריך, האָבען אויף קיין פֿאַל ניט געוואָלט אָבטרעטען. מען זאָל נור ניט פֿערגעסען, אז זיי זיינען אויף דער יבשה, האָבען זיי געשריען, די מיידלעך געהערען צו זיי. זיי האָבען אולריך'ן אין זייער קאָמפּאַניע, און אולריך האָט געהאַט אַ שם, איז בעקאַנט געווען אזש פֿון די לאַפֿאַמען און פֿון פֿינמאַרקען. זאָל מען אַקאַרשט קומען!

עס האָבען זיך פֿערוואַמעלט אַסך איינוואוינער פֿון דעם קירך-בעצירק, זיי זיינען געשמאַנען פֿון דער ווייטען אויף'ן וועג אָדער געלעגען צווישען די בוימער אין וואַלד, לויט דעם וויפֿיעל מוסה זיי האָבען געהאַט, און מיט חשק געקוקט אויף דעם גרויסען אולריך, ווי ער האָט געמאַכט זיינע ווילדע שפּרונגען.

„נו בעט איך אייך, געהט אַרויף אויף'ן שיף,“ זאָגט דער וואָיט. „אַניט וועל איך מוזען אַנדערש ריידען מיט אייך.“

„איהר טראַגט זיך אַקאַרשט אַב אַהיים מיט דער מיץ אייערער,“ ענטפֿערט אולריך.

דער וואָיט האָט זיך מיטש געווען, צו זאָל ער נעהמען אַ פֿאַר פֿון זיינע לייט און בינדען דעם משוגע'נעס.

„דו היט זיך אַקאַרשט מיר צו ווידערשפעניגען, ווען איך טראַג מיין אַמטס-מיץ אויפֿ'ן קאַפּ,“ זאָגט דער וואָיט.

דאָ האָבען זיך אולריך און זיינע חברים אזוי צולאַכט, אַז עס איז ווי ניט גוט געוואָרען און זיי האָבען זיך געמוזט

האַלטען פֿאַר'ן בויך. אַ דרייטער פֿישער-יונג איז פֿערבוי-גענאַנגען, ער האָט געקריגען אַ זעץ מיט'ן קאַפּ און איז

שטאַרק צושלאָגען געוואָרען. אולריך האָט געזאָגט: „ווער קומט איצט?“

„אַ בינדריםען!“ האָט דער וואָיט אַ געשריי געטהאָן, דערוועהנדיג בלוט. „אַ פֿאַר פֿון אייך זאָלען אַריבערשפּרינגען

און בריינגען אַ ריסען. ער טוז געבונדען ווערען.“ „וויפֿיעל זייט איהר דאָרט?“ האָט געפֿרעגט אולריך דער

אונבעזיענבאַרער. און ווידער האָבען זיך די דריי פֿרעמדע געקאַטשעט פֿאַר געלעכטער.

אַבער איצט איז דער הויכער ראָלאַנדסען אָנגעקומען אויבען אויפֿ'ן וועג, און ער איז גענאַנגען מיט שמילע און

שלעפעדיגע טריט און האָט געהאַט גלעזערנע אויגען. ער איז געווען אויף זיין געוועהנליכען שפּאַציר. ער האָט בעגריס

דעם וואָיט און איז געבליבען שטעהן. „אַט איז ראָלאַנדסען!“ האָט אולריך אויסגעשריען.

„קינדער, ווילט איהר זעהן ראָלאַנדסען?“ „דער וואָיט האָט געזאָגט: „ער איז שרעקליך ווילד. ער

האַט נור וואָס איינעם צובלויזיגט. אַבער איצט וועלען מיר איהם בינדען מיט'ן בינדריםען.“

„מיט'ן בינדריםען?“

דער וואָים האָט צוגעשאַקעלט מיט'ן קאַפּ: „איך וויל
עס מעהר ניט צוועהן.“

דאָס איז דוסהייטען, "האָט ראָלאַנדסען געוואָגט; וואָס
טויג אייך אזאָ רימען? איהר לאָזט מיך אַקאַרשט אַ שמועס
טהאָן מיט איהם."

אולריך איז צוגעגאַנגען געהענמער, האָט בעגריסמ
ראָלאַנדסען מיט אַ רשעות'דיגער מיענע און איהם דאָן דער-
לאַנגט אַ זעץ. ער האָט נאַטירליך געשפּירט, אז ער האָט
זיך אָנגעריהרט אָן עפעס פֿעסמעס און מאַסיוועס, ער איז
אַבגעטראַטען צוריק, האָט אָבער ניט אויפֿגעהערט צו שרייען:
„גוטען טאָג, טעלעגראַפּיסט ראָלאַנדסען! איך בעטימעל דיך
מיט'ן פֿולען נאַמען און לויט דיין פֿערדיענסט, כדי דו זאלסט
וויסען, ווער דו ביזסט.“

אין עס איז גאַרנישט געוואָרען דערפֿון. ראָלאַנדסען
האָט די דאָזיגע געלעגענהייט צו אַ געשלעג אויף קיין פֿאַל
ניט געוואָלט אַרויסלאָזען פֿון דער האַנד, און ס'האָט איהם
פֿערדראַסען, וואָס ער גופא איז געווען אזוי קלעגליך לאַנגזאַם
און האָט ניט דערלאַנגט דעם ערשטען זעץ. ער האָט אַלזאָ
געמוזט אָנהויבען ענטפֿערן דעם פֿרעמדען, כדי די זאַך צו
האַלטען אין גאַנג. זיי האָבען געפֿליידערט און גערעדט, ווי
שכור'ע לייט ריידען, און אַריבערגעשטיגען איינער דעם
אַנדערן אין בעריהמעריי; זיי האָבען ביידע געבלאַפֿט אויף
נאַמען. אז איינער האָט געוואָגט: „קום אַקאַרשט אַהער,
איך וועל דיך אזוי צוקאַרדאַשען, אז...“, האָט דער אַנדערער
געענטפֿערט: „זעהר שעהן, דו וועסט גראַד אָנקומען אין צייט,
אויב דו קומסט, אַ צוריענעם וועל איך דיך צוריקשיקען.“
און דער עולם אַרום און אַרום האָט געפֿונען, אז עס איז נוס
גערעדט געוואָרען אויף ביידע זייטען. בעת דער וואָים האָט
געזעהען, ווי דער צאָרן און די צופֿירדיענקייט זיינען אלץ

מעהר און מעהר נעוואקסען אין דעם טעלעגראַפֿיסם, האָט דער דאָזיגער פֿונדעסטוועגען אין מיטען דער בעריהמעריי געשמייכעלט.

אַצונד האָט איהם אולריך אַ שנעל געטהאָן אונטער דער נאָז, און ראָלאַנדסען איז געוואָרען אויסער זיך פֿאַר ענטזיקונג, ער האָט אויסגעשמרעקט די פֿויסט און אָנגע- כאַפט דעם פֿרעמדען ביי דער יאַק. אָבער ס'איז געווען אַ דורכפֿאַל, די יאַק האָט ניט אויסגעהאַלטען. ער האָט גע- מאַכט אַ פֿאַר שפרונגען הינטער דעם פֿרעמדען און פֿער- קריסט דאָס געזיכט און געשטשירעט מיט די צייהנער פֿאַר פֿערנגעניגען. דאָ איז שוין יאָ עפעס געוואָרען דערפֿון.

אַז אולריך האָט זיך געוואָלט אַ לאָז טהאָן צו איהם מיט'ן קאָפּ פֿאַראַויס, האָט ראָלאַנדסען גאַנץ גוט געוואוינט, וואָס פֿאַר אַ ספעציאַליסט זיין געגנער איז אין דעם. אָבער ראָלאַנדסען איז געווען אַ ספעציאַליסט, אַ מייסטער אין עפעס אַנדערש: אין דעם לאַנג-אויסשטרעקענדען שווערען זעץ מיט דער פֿלאַכער האַנד אין דער קווער אויף'ן באַקען-ביין. דער זעץ טוז טרעפֿען דעם באַנק-ביין אָן דער זייט. דורכדעם קומט אַן אונגעהייערע צומרייסלונג פֿון'ם קאָפּ, אַלעס הויכט זיך אָן דרעהען ווי אין אַ וויכער, און מען פֿאַלט אַנידער אויף דער ערד. מען צוברעכט זיך גאַרנישט, און עס פֿליסט ניט קיין בלוט, נור אַביסעל ביים מויל און ביי דער נאָז. אַ וויילע בלייבט מען ליגען אויף אַן אַרט.

פֿלוצלונג האָט עס געמראָפֿען דעם גרויסען אולריך, און ער האָט זיך אוועקגעקאַטשעט אַ שטיק ווייט, ביז איבער'ן וועג אַריבער. זיינע פֿיס האָבען זיך איינגעבויגען, זיי זיינען צוזאַמענגעפֿאַלען אונטער איהם, אַזוי ווי זיי וואָלטען אָבגע- שטאַ-בען, דער וויכער דער קאָפּ-שווינדעל האָט איהם גע- פֿאַקט און ראָלאַנדסען איז געווען גוט בעהאווענט אין דער

שפראך פֿון די וואוילע יונגען, און ער האָט געזאָגט: „איצט דער נעקסטער!“ ער האָט אויסגעקוקט אזוי צופֿריערען און האָט גאַרנישט געוואוסט דערפֿון, אַז זיין העמד איז אויבען ביים האַלז אויפֿגעריסען.

דער נעקסטער אָבער האָט געדאַרפֿט זיין אולריך'ס פֿריינד. זיי זיינען איצט ביידע געבליבען שמיל און דערשלאָגען און האָבען זיך שוין מעהר ניט געהאַלטען ביים בויך פֿאַר געלעכטער.

„קינדער זייט איהר דאָך,“ האָט ראָלאַנדסען געשריען צו זיי. „צורייבען וואָלט איך אייך געקענט.“

דעם וואָרט האָט זיך איינגעגעבען איבערצוריידען די צוויי פֿרעמדע, זיי זאָלען אויפֿהויבען זייער חבר און איהם אַרויפֿהירען אויפֿ'ן שיף, אויף אַ נייטראַלען געביעט. ראָלאַנדסען'ן האָט ער געזאָגט: „איך מוז אייך דאַנקען פֿאַר אייער מיה.“

נאָר אַז ראָלאַנדסען האָט געזעהן, ווי די דריי פֿרעמדע דערווייטערן זיך טאַקע און געהען אוועק פֿון דעם פּלאַץ, איז דאָס געווען אזוי ווייניג נאָך זיין זינן נאָך, אַז ער האָט זיי ביז דער לעצטער רגע נאָכגעשריען: „קומט מאַרגען אָבענד נאָך אַמאַל. ברעכט אויס אַ שויב אויף דער סמאַנציע, דאָס וואָלט איך פֿערשטאַנען. איהר וואוילע יונגען וואָס איהר זייט!“

ווי געוועהנליך האָט ער געמאַכט אַ צו גרויסען וועזען דערפֿון, ער האָט ניט אויפֿגעהערט צו פֿליידערן און זיך בעריהמען מיט זיין העלדישקייט. נאר די צושייער זיינען זיך אוועק זייער וועג. פֿלוצלונג קומט צו אַ דאַמע צו ראָלאַנד־סען'ן און קוקט איהם אָן מיט בליצענדע אויגען און ניט איהם די האַנד. דעם פּאַסטאָר'ס פֿרוי איז עס. זי איז גע־ווען דערביי, זי אויך.

„ס'איז ווירקליך געווען גרויסארטיג,“ האָט זי געזאָגט.
ער וועט אייך האָבען צו געדענקען.“

זי האָט געזעהן, אַז זיין העמד איז געווען אָפֿען. די
זונן האָט אַרומגעברענגט אַ ברוינעם רינג אַרום זיין האַלז,
און אונטער דעם איז ער געווען נאָקעט און ווייס.

ער ציהט צונויף זיין העמד אין גרויס. ער האָט הנאה
דערפֿון, וואָס דעם פּאַסטאַר'ס פֿרוי גיט זיך פֿאַר אַלעמען
אין די אויגען אַב מיט איהם; דער זיענער פֿון דעם געשלעג
בלאָזט פֿון זיך פֿאַר שטאַלץ; ער געפֿינט, אַז ער קען דעם
קינד דאָ זאָגען אַ פֿאַר פֿריינדליכע ווערטער. די אָרעמע
פֿרוי; די שיד, אין וועלכע זי איז געגאַנגען, האָבען זיך שוין
ווירקליך סעהר ניט געהאַלטען אויף די פֿיס, און מיט צור-
פֿיעל נינסטינקייט האָט זי זיך, ווייזט אויס, איבערהויפט ניט
אַנגעזעהן.

„מיסברויכט ניט אָם די אויגען, מיך אָנצוקוקען,“ האָט
ער געזאָגט.

דערפֿון איז איהר די פֿאַרב געקומען אין די באַקען.
ער האָט געפֿרעגט: „איהר בענקט געוויס נאָך דער
שטאָרט?“

„אָה ניין,“ האָט זי געענטפֿערט, „אויך דאָ איז גוט.
הערט אויס, וואָלט איהר ניט געקענט מיטגעהן איצט און זיין
היינט ביי אונז?“

ער האָט געדאַנקט, ער קען ניט. דער ביוראָ איז אָפֿען,
זונטאָג ווי מאַנטאָג. „דאָך דאַנק איך אייך,“ האָט ער געזאָגט.
„פֿאַרהאַן איין זאַך, וואָס איך פֿערגיין ניט דעם פּאַסטאַר,
דאָס זייט איהר.“
„וואָס...?“

„העפֿליך, אָבער בעשמימט סוז איך אייך זאָגען, אז איך
פֿערגיין עס איהם ניט.“

נא, אָט איז עס אַלואָ געשעהן. מען וואָלט זיך געדאַרפֿט
אויסזוכען זיין גלייכען, ווען עס געהט אין דעם אויסצושטרייען
אַביסעל פֿרייד אַרום און אַרום.

„איהר זייט אַ שפּאַס-פֿויגעל,“ האָט זי געענטפֿערט, ווען
זי איז ווידער געקומען צו זיך.

אַבער אויפֿ'ן וועג אַהיים האָט זיך ראָלאַנדסען איבער-
לייגט, אַז אַרום און אַרום האָט ער היינט געהאַט אַ נומען
סאַג. אין זיין רויש און זיין שטאַלצער שטימונג אַלס זיענער
האַט ער זיך אָנגעהויבען מאַכען געדאַנקען דערפֿון, וואָס די
יונגע פּאַסטאָרין האָט זיך אזוי אָפֿט אָנגעגעבען מיט איהם ז
ער איז געוואָרען כיסרע, ער איז געוואָרען קלוג: וואָלט זי
אַקאַרשט נישט געקענט אוועקשיקען די יונגפֿרוי וואָן לאַאָז
און איהם כּעפֿרייען פֿון זיינע ביטערע קייטען. ער דאַרף עס נישט
דוקא פֿאַדערן; ניין, ניין, אָבער עס זיינען דאָ אנדערע וועגען.
ווער ווייס, פֿילייכט וועט זי איהם טהאָן די טובה, אַז זיי
זיינען דאָך איצט געוואָרען נומע פֿריינד.

VIII.

א געזאנג וועקט אויף די פאסטאר-לייט אין מיטען נאכט.
קיינמאל האָט זיך ווי אזוינס ניט געטראָפֿען. דאָס געזאָנג
קומט אַרויף פֿון אונטען, פֿון הויף, די זונן בעשיינט די
וועלט, די משאַיקע איז שוין אויף, דער זייגער איז דריי.
„איך מײן, איך הער אַ געזאָנג,“ זאָגט דער פּאַסטאָר זײן
פֿרוי אין צימער אַרײן.

„דאָ בײַ מײן פֿענסטער איז עס,“ ענטפֿערט זי.
זי האָט זיך צוגעהערט. זי האָט אזוי גוט דערקענט די
שטימע פֿון דעם ווילדען ראָלאַנדסען און געהערט זײן
ניטאַרע דאָרט אונטען; ער איז ווירקליך געווען שוין צו
דרייט, אָט האָט ער אַלואַ געזונגען פֿון זײן זיס מירדעל,
און גראָד צו איהר אַרויף. די פֿרוי האָט געגליהט פֿאַר
אויפֿרענונג.

דער פּאַסטאָר איז אַרײַנגעקומען און האָט אַ קוק
געטהאָן דורך'ן פֿענסטער. „טעלעגראַפֿיסט ראָלאַנדסען איז
דאָס, ווי איך זעה,“ האָט ער מיט אַ פֿעקנייטשען שמערן גע-
זאָגט. „ער האָט ניט לאַנג צוריק געקריגען אַ האַלב פֿעסעל
קאַניאַק. ס'איז אײנפֿאַך אַ שאַנדע מיט דעם מאַן.“

אָבער די פֿרוי האָט נים געקוקט אזוי פֿינסטער אויף דער קליינער פֿאסירונג. אָט דער גרויסאַרטיגער טעלע-גראַפֿיסט האָט זיך געקענט אַרומרייסען ווי אַ לאַסמ-טרעגער און זינגען ווי אַ פֿון נאָט געבענשמער יונגעל; ער האָט אַריינגעבראַכט פֿיעל אָבוועקסלונג אין דאָס שמילע לעבען און אין די בעשיידענע לעבענסלאָזע מענשען.
„עס מוז אַוראַי זיין אַ סערנאַדע,“ האָט זי געזאָגט און זיך צולאַכט.

„וועלכע דו קענסט, פֿערשמעהט זיך, נים אָננעהמען,“ האָט געענטפֿערט דער פֿאַסטאַר. „אָדער וואָס איז דיין מינונג דעריבער?“

שמענדיג האָט ער געהאַט עפעס, אָן וואָס זיך צוצו-משעפען! זי האָט געענטפֿערט: „גו, אזוי געפֿעהרליך איז די זאַך נים. ס'איז אַ קליינער פֿרעהליכער שפּאַס פֿון זיין זייט, ווייטער גאַרנישט!“ נאָר ביי זיך גופא האָט זיך די נומע פֿרוי געטראַכט, אַז זי וועט שוין קיינמאַל מעהר נים מאַכען ראַלאַנדסען קיין שעהנע אויגען און איהם קיינמאַל מעהר נים טרייבען צו פֿערריקטע שטיק.

„זעה, ער הויבט דאָך ווירקליך אָן אַ ניי ליעד!“ שרייט אויס דער פֿאַסטאַר. און ער איז צוגעגאַנגען צום פֿענסטער, אָט ווי ער איז געשמאַנען און געגאַנגען, און האָט אָנגעד-קלאַפט אָן דער שויב.

ראַלאַנדסען האָט אַרויפֿגעקוקט. דאָס איז געווען דער פֿאַסטאַר, וואָס איז דאָרט געשמאַנען, דער פֿאַסטאַר בכבודו ובעצמו. דאָס געזאַנג האָט אויפֿגעהערט. ראַלאַנדסען איז אַריינגעקומען אין גרויסער פֿערלעגענהייט, געבליבען שמעהן אַ וויילע אַ צומומעלטער און איז דאַן אַרויס פֿון הויף.

דער פֿאַסטאַר האָט געזאָגט: „נא, אַצונד וועט ער אונז

צורה לאזען!" ס'האָט איהם אמת הנאה נעטהאָן, וואָס ער האָט דורך זיין כליווען ווייזען זיך אזוי פֿיעל אויסגעפֿיהרט. „און איצט וועט ער מאַרגען נאָך קריגען אַ בריעף פֿון מיר,“ האָט ער געזאָגט; „איך האָב שוין לאַנג אַן אויג אויף איהם צוליעב זיין אונאַנשמענדיגער אויפֿפֿיהרונג.“

„קען איך עס איהם ליעבערשט ניט זאָגען, אַז מיר ווילען ניט האָבען זיין געזאָגט אין מיטען נאַכט?“

דער פֿאַסטאַר האָט ווייטער גערעדט, ניט אומקוקענדיג זיך אויף זיין פֿרוי'ס פֿאַרשלאַנג. „און נאָך'ן בריעף וועל איך אַליין אַריבערגעהן צו איהם און ריידען מיט איהם!“ די לעצטע ווערטער האָט דער פֿאַסטאַר געזאָגט מיט אַ שטאַר-קער בעמאָנגונג. ס'האָט אויסגעזעהן, אַז עס מוז געשעהען ווער ווייס וואָס, ווען ער וועט געהן צו ראָלאַנדסען.

ער האָט זיך אומגעקעהרט צוריק צו זיך אין צימער און ליגענדיג ווייטער נאָכגעדענקט. ער וועט איהם לחלוטין ניט שאַנעווען, אָט דעם לייכטזיניגען און פֿערריקמען חברה-מאַן, וואָס האָט אָנגעגעבען אַזעלכע מעשים און געמאַכט דעם גאַנצען קירך-בעצירק אונזיכער מיט זיינע פֿרייע מאַגערען. דער פֿאַסטאַר האָט ניט געמאַכט קיין אונטערשיעד צווישען די לייט, נאָר פֿונאַנדערגעשיקט זיינע בריעף צו קליין און גרויס און געלערנט מיט יעדען איינעם דרך ארץ. עס האָט געמוזט דאָ ליכטיג ווערען אין דער דאָזיגער פֿער'חשך'מער געמיינדע. נאָך האָט ער ניט פֿערגעסען אָן דעם געהילף לעוויאַן'ס שוועסטער. זי האָט זיך ניט געבעסערט, און דער פֿאַסטאַר האָט מעהר דעם ברודער איהרען ניט געקענט אָנהאַלטען אַלס געהילף. לעוויאַן'ן האָט געמראָפֿען אַן אונט-גליק, זיין פֿרוי איז געשטאַרבען; אָבער שוין ביים בעגרעד-בעניש האָט איהם דער פֿאַסטאַר דערמאַפט. ס'איז געווען אַ מורא'דיגע געשיכטע, די האָר האָבען זיך דערפֿון געשמעלט

דיבאָם. בעת דער נומער געהילף האָט געדארפֿט בריינגען זיין ווייב צו קבורה, איז איהם אַרויף אויף'ן זינען, אז ער האָט צוגעזאָגט פֿרידריך מאַק אין דער פֿאַכריק, איהם צו בריינגען אַ געקוילעט קאלב. נישט איז דאָס געווען איין זענען, די מעג זיינען שוין אויך נישט געווען אזוי קיהל, צו לאָזען ליגען דאָס פֿלייש, זערום האָט ער דאָס געקוילעטע קאלב מיטגענומען מיט זיך צו דער לוייה. דער פֿאַסטאַר האָט געקראָגען צו וויסען פֿון דער זאַך דורך ענאָך'ן, דעם זעהר עניוה'דיגען מאַן מיט די קראַנקע אויערען, און גלייך האָט ער געשיקט רופֿען לעוויאָן'ן צו זיך.

„איך קען דיך לענגער נישט האַלטען אַלס געהילף,“ האָט דער פֿאַסטאַר געזאָגט. „דיין שוועסטער ליגט און זינדנט אין דיין הויז, און דו גיסט נישט אַכטונג, דו ליגסט און שלאָפֿסט ביינאַכט, ווען אַ מאַן קומט צו דיר אין הויז.“

„ליידער,“ האָט געענטפֿערט דער געהילף, „אזוי געהט עס ווירקליך צייטענווייז.“

„ס'קומט נאָך אַ צווייטע זאַך דערצו: דו בריינגסט דיין ווייב אין קבר, און דו געהמסט דערביי מיט אַ טויט קאלב. לאָזט זיך דאָס אַלעס פֿערטהידיגען?“

דאָ אָבער האָט דער פֿיש-כּויער אויסגעשטעלט אַרף דעם פֿאַסטאַר אַ פֿאַר פֿערוואַנדערטע אויגען, ער האָט איהם נישט אָנגעהויבען פֿערשמעהן און געפֿונען, אז ער איז אונ-גערעכט. זיין זעליגע פֿרוי איז געווען אַ טהעטיגע, אַרבייט-זאַמע זעלע; ווען זי קען נור, וואָלט זי געווען די ערשטע איהם צו דערמאָנען, ער זאָל מיטנעהמען דאָס קאלב מיט זיך. ס'איז דאָך איין וועג, וואָלט דאָס זעליגע מענשען-קינד געזאָגט. „אויב דער הערר פֿאַסטאַר געהמט עס אזוי אויף'ן האָר, וועט איהר נישט קריגען קיין אַרענטליכען געהילף,“ האָט לעוויאָן געזאָגט.

„דאָס איז מיין זאך,“ האָט דער פּאַסטאָר געענטפּערט.
„אַבער דו ביסט ענטזאָגט פֿון דיין אַמט.“
לעוויאַן האָט אַראַבגעלאָזט די אויגען. ניטאָ וואָס צו
ריידען, דאָס איז פֿאַר איהם אַ שמאַך און אַ שאַנד, זיינע
שכנים וועלען געוויס אַנקוועלען דערפֿון
דער פּאַסטאָר איז געווען אויפֿגעבראַכט. „אַבער אום
נאַטעס ווילען,“ האָט ער געזאָגט, „קענסטו דו דיין שוועסטער
זאָגן ניט בריינגען דערצו, זי וואָל מיט דעם מאַן היי-
ראַמען?“

„דער הער פּאַסטאָר מען מיר גלויבען, אַז איך האָב
עס געפרוואווט!“ האָט לעוויאַן געענטפּערט. „אַבער זי איז
נאָר ניט זיכער, ווער עס איז.“

דער פּאַסטאָר רייסט אויף דאָס מויל: „וואָס איז זי
ניט...?“ און אַז ער פֿערשטעהט ענדליך, קלאַפּט ער צו-
זאַמען די הענד. דאָן טהוט ער אַ שאַקעל מיט'ן קאָפּ: „ווי
געזאָגט, איך וועל זיך נעהמען אַן אַנדער געהילף.“
„ווער וועט עס זיין?“

„איך וואָלט עס דיר ניט געדאַרפֿט זאָגען. נאָר ענאָך
וועט עס זיין.“

אַ היבשע ווילע האָט דער בויער נאָכגעדענקט. דעם
נפּש האַט ער געקענט, ער האָט געהאַט אַ פֿאַר עסקים מיט
ענאָך'ן. „ענאָך וועט עס זיין!“ ער האָט מעהר גאָרנישט
געזאָגט און איז זיך אוועק.

און ענאָך וועט פֿערנעהמען זיין פּלאַץ. ער איז אַ
טיעפֿע נאַטור, קיינמאַל האַט ער ניט געטראָגען דעם קאָפּ
אין דער הויך, נאָר אַראַבגעבוויגען אויף דער ברוסט און האָט
גענומען אַלעס ערנסט. מען האָט זיך געשושקעט צווישען זיך,
אַז אַלס קאַמעראַד אויף'ן ים איז ער ניט קיין עהרליכער
מענש; מיט פֿיעל יאָהרען צוריק וואָל מען איהם האָבען

געכאפט דערביי, ווי ער האָט געצויגען פֿרעמדע שנירלעך. אָבער דאָס איז געוויס געווען נור קנאה און פֿערלייטונג. אויסערליך איז ער, אמת, ניט קיין גראַף און קיין באַראָן, דאָס דאָזיגע טוך אַרום די אויערן מאַכט איהם פֿאַר אַ פֿער-זעהעניש. אַחוץ דעם האָט ער נאָך די געוואוינהייט, אז ער טרעפֿט אימיצען אויף'ן וועג, אַרויפֿצולייגען די פֿינגער אַפֿריהער אויף איין נאָזל־לאַך און דערנאָך אויף דאָס אַנדערע און צו בלאָזען. אָבער נאָט קוקט זיך ניט אום אויף די אויסערליכע געשמאַלט, און אָט דער אַרימער דיענער זיינער ענאָך האָט אַודאי די גוטע אַבויכט, זיך אַביסעל צו פּוּצען, איידער ער בעגעגענט זיך מיט מענשען. אז ער קומט אַריין אין אַ הויז, זאָגט ער: „פֿריעדען מיט אייך!“ און אז ער געהט אַוועק: „דער פֿריעדען זאָל פֿון אייך ניט אָבגעטהאַן ווערען! אַלעס, וואָס ער טהוט, איז גרינדליך דורכגעטראַכט. אַפילו דאָס גרויסע שניצמעסער, וואָס היינט אַראָב פֿון זיין נאַרמעל, טראָגט ער אויך מיט אַ דאַנקבאַרער מיענע, אזוי ווי ער וואָלט וועלען זאָגען: פֿאַרהאַן ליידער מעהר ווי איינער, וואָס האָט אַפילו קיין מעסער ניט צום שניידען. אין'ם לעצטען אַפֿפֿער-טאַג האָט ענאָך געמאַכט אַ רושם מיט זיין גרויסער מתנה, ער האָט אַוועקגעלייגט אַ באַנקנאָט אויף'ן אַלטאַר. צי האָט ער די לעצטע צייט אזוי פֿיעל מוזמנים פֿערדיענט? ווער ווייס, ס'קען דאָך געמאַלט זיין, אז אַ העכערע מאַכט האָט צוגעלייגט איהר מתנה'לע צו זיינע שילינגס. על כל פּנים, אין טאַק'ס קראָם איז ער גאַרנישט שולדיג, זיין פֿיש-געשמעל איז ניט בעשעדיגט, זיין פֿאַמיליע געהט גוט אָנגעטהאַן. אין דער היים פֿיהרט ענאָך דאָס שטריינגסטע לעבען, גיט גוט אַכטונג אויף די זייניגע. ער האָט אַ זונה, אַן אַמת'ער מוסטער פֿון גוטער, מילדער בענעהמונג. דער יונג איז אַרויסגעפֿאַהרען צו די לאַפֿאַמען,

כאפען פֿיש, אזוי אז ער האָט געהאַט אַ רעכט צוריקצוקומען
אַהיים מיט אַ בלויען אַנקער אויף דער האַנד, נאָר ער האָט
עס ניט געטהאָן. בעצייטענס האָט איהם דער פֿאַטער זיינער
געלערנט צו זיין אַ גאַטספֿאַר-כטיגער און עניוּות'דיגער מענש.
געבענשט איז דער, וואָס געהט זיך שטיל און מיט אַ געד-
בויענעם קאָפּ זיין וועג, האָט ענאָך געזאָגט.

בעת דער פֿאַסטמאָר איז געלעגען און דאָס אַלעס געד-
טראַכט, איז דערווייל געוואָרען גרויסער טאָג. אָט דער
קלענגליכער טעלעגראַפֿיסט ראָלאַנדסען האָט איהם צושטערט
די רוה פֿון דער נאַכט, שוין אַרום זעקס אזייגער איז ער
אויפֿגעשטאַנען. דאָ איז ער געוואָהר געוואָרען, אז זיין פֿרוי
האָט זיך שטילערהייט אָנגעהאַן און איז שוין אַרויסגעגאַנגען
אין גאַס.

שפעטער אין פֿערלויף פֿון'ס פֿאַרמיטאַג, איז די פֿרוי
אַרויף צו דעם טעלעגראַפֿיסט ראָלאַנדסען און האָט געזאָגט:
"איהר דאַרפֿט אונז מעהר גאָרנישט פֿאַרוינגען אין מיטען
נאַכט."

"איך זעה איין, אז איך האָב זיך ניט ריכטיג בענומען,
האָט ער געזאָגט. "איך האָב גערעכענט צו געפֿינען די יונג-
פֿרוי וואָן לאָאָ. נאָר זי האָט זיך אַריבערגעצויגען."
"איז אייער געזאַנג אַלזאָ געווען פֿאַר דער יונגפֿרוי?"
"יאָ. ס'איז בלויז געווען אַ קליינער, ניט געראַטענער
מאָרגען-געזאַנג."

"דאָס מאָל בין איך געלעגען אין דעם צימער," האָט די
פֿרוי געזאָגט.

"פֿריהער פֿלעגט די יונגפֿרוי דאַרט ליגען, אין דער
צייט ווען דער פֿריהערדיגער פֿאַסטמאָר איז דאָ געווען."
די פֿרוי האָט מעהר קיין סך ניט גערעדט, איהער
אויגען זיינען געוואָרען דום און אָהן אַ שום גלאַנץ.

„יא, יא, איך דאנק אייך,“ האָט זי געזאָגט, בעת זי האָט זיך געלאָזט געהן, „ס'האָט גאַנץ יעהן געקלונגען, אָבער איהר דאַרפֿט עס מעהר ניט טהאָן.“

„איך פֿערשפרעך עס אייך. ווען איך האָב אָן אַהנונג... וואָלט איך זיך נאָמירליך ניט גענומען אזוי פֿיעל דרייסט-קייט...“ ראָלאַנדסען האָט אויסגעקוקט, אזוי ווי ער וואָלט וועלען איינזינקען אין דער ערד.

אַז די פֿרוי איז געקומען אהיים, האָט זי געזאָגט : „איך בין ווירקליך גאַנץ שלעפֿע-יג היינט.“

„וואָס איז דער וואונדער?“ האָט געענטפֿערט דער פֿאַסטמאַר. „דו האָסט דאָך די גאַכט קיין אויג ניט צוגע-טאַכט צוליעב דעם שרייער.“

„דאָס בעסטע וועט זיין, אז איך וועל אוועקשיקען די יונגפֿרוי,“ האָט די פֿרוי געזאָגט.

„די יונגפֿרוי?“

„דו ווייסט דאָך, ער איז מיט איהר פֿערלאָבט. ס'ד

וועלען קיין רוה ניט האָבען ביינאַכט.“

„איך וועל איהם היינט שרייבען אַ בריעף.“

„דאָס איינפֿאַכסטע וואָלט דאָך געווען, ווען די יונגפֿרוי

פֿאַהרט אוועק.“

דער פֿאַסטמאַר אָבער האָט זיך געטראַכט, אַז דאָס איז

דורכאויס ניט דאָס איינפֿאַכסטע, וואָרים דער איבערבייט

וועט איהם פֿערשאַפֿען גרעסערע אויסגאַבען. אַחוץ דעם איז

יונגפֿרוי וואָן לאָאָז געווען זעהר טיכטיג; אָהן איהר וועט

קיין זאַך ניט זיין אין אַרדנונג. ער האָט זיך דערמאַנט, ווי

אזוי ס'איז צוגעגאַנגען אין אַנפֿאַנג, ווען זיין פֿרוי האָט אַליין

געוואָלט פֿיהרען די ווירטשאַפֿט, יאָ דאָס האָט ער קיינמאַל

ניט פֿערנעמען.

„וועמען ווילסטו דו נעהמען אויף איהר אָרם?“ האָט ער געפֿרענט.

די פֿרוי האָט געענטפֿערט: „איך וועל ליעבערשט אליין מהאָן די אַרבייט.“

דאָ האָט דער פֿאָסטמאַר אַרויסגעפלאַצט מיט אַ ביטערן געלעכטער און געזאָגט: „גו יאָ דאַן וועט די אַרבייט גע- מהאָן ווערן!“

פֿערלעצט און געקרענקט האָט די פֿרוי געזאָגט: „איך האָב דאָך די גאַצע צייט סיי ווי סיי קיין אַנדער ברירה ניט, גור מיטצוהעלפֿען אין דער הויז-ווירטשאַפֿט. אַ שפּאַס וואָס די יונגפֿרוי טהוט זיך איבער!“

דער פֿאָסטמאַר האָט געשוויגען. ס'האָט קיין זינן ניט געהאַט ווייטער צו ענטפֿערן, איין גאָט האָט געמענט העלפֿען! „די יונגפֿרוי קען ניט אוועקפֿאַהרען,“ האָט ער געזאָגט. אָבער זיין פֿרוי איז געזעסען, דאָרט מיט איהר געפלאַצטען שוץ, אַז עס איז איינפֿאַך געווען אַ יאָמער אַ קוק צו מהאָן, און איידער ער איז אוועק האָט ער געזאָגט: „מיר טווען ווירקליך זעהן דיר צו שאַפֿען אַ פֿאַר שוץ, אזוי ניד ווי מעגליך.“

„אַך, ס'איז דאָך זומער,“ האָט זי געענטפֿערט.

IX.

די לעצמע פישער-שיפלעך לינען פארמיג צום זענלען, דער פאנג איז געענדיגט. דער סוחר מאק האָט אָבגעקויפֿט די גאַנצע הערינג, וואָס ער האָט נור געקענט קריגען, און קיינער האָט נישט געהערט, אז זיינע צאָהלונגען זאָלען זיך ווען האָבען אָבגעשטעלט; נור דעם לעצמען פֿישער האָט ער געבעטען וואַרטען אַ פּאַר טעג, ביז ער וועט טעלעגראַפֿירען קיין דרום נאָך געלד. אָבער דאָ האָט דער עולם גלייך אונטערגעסורמעלט: „אַהא, ער איז אַריינגעקראַכען אין אַ ריכטיגער בלאַטע.“

אָבער קויפֿמאַן מאַק איז געווען אזוי מעכטיג ווי פֿריהער. אין סאַמע מיטען פֿון זיינע איבעריגע געשעפטען האָט ער דעם פֿאַסטאַרס פֿרוי צוגעוואָגט אַ בעקעריי, — און ווירקליך, די בעקעריי האָט געמאַכט פֿאַרמשריטען, די אַרבייטער זיינען געקומען, דער יסוד, דער גרונד-מויער איז אויפֿגעשטעלט געוואָרען. די פֿרוי האָט געהאַט אַן אמת'ן פֿערגגיגען דערפֿון, אַרויסצוגעהן און צוקוקען, ווי איהר בעקעריי איז געוואַקסען אין דער הויך. אָבער איצט האָט מען געזאָלט אָנהויבען די געביידע נופּא, און דערצו האָט מאַק געמוזט האָבען אַנדערע אַרבייטער; ער האָט אויך נאָך זיי טעלעגראַפֿירט, האָט מאַק געוואָגט.

נאָר אַזונד האָט אייך דער בעקער, וואָס האָט געד-
וואוינט ביים וואָיט, אָנגענורט זיינע לענדען. וואָס דעם
פּאַסטאָר'ס בריעף האָט ניט אויפגעטהאָן, דאָס האָט אויפגע-
טהאָן סאַק'ס גרונד-מויער. „עס וועט שוין זיין ברויט צו
קריגען, אייב דער עולם וויל טאַקע באמת ברויט,“ האָט
דער בעקער געזאָגט. נאָר דער עולם האָט זעהר גוט פֿער-
שטאַנען, אַז דער אַרעמער מאַן צאפעלט זיך אומזיסט, איצט
וועט איהם מאַק דערשטיקען.

ראלאַנדסען זיצט ביי זיך אין קאַמער און שטעלט צו-
זאַמען אַ מאַדנעם פּלאַקאַרד מיט אַן אונטער-שריפט פֿון זיין
אייגענער האַנד. ער לייענט עס דורך עטליכע מאל נאָכ-
אַנאַנד און געפֿינט, אַז עס איז ריכטיג. דאָן לייגט ער עס אַרײַן
אין טאַש, געהט זיין הוט און געהט ארויס פֿון צימער. ער
לאָזט זיך אוועק אויף אַן וועג צו סאַק'ס פֿאַבריק-קאַנטאַר.

ראַלאַנדסען האָט געוואַרט און געוואַרט, אַז יוג'פֿרוי
וואָן לאָזט זאל אוועקפֿאַהרען, אָבער זי איז ניט אוועקגע-
פֿאַהרען, דעם פּאַסטאָר'ס פֿרוי האָט איהר גאָר ניט געגעבען
צו וויסען, אַז זי וועט דארפֿען פֿערלאָזען איהר שטעלע.
ראַלאַנדסען האָט פֿאַלש גערעכענט, ווען ער האָט געהאַפֿט,
אַז די פֿרוי וועט איהם אַ טובה טהאָן, ער האָט צוריקגע-
קריגען זיין געזונדען פֿערשטאַנד און זיך געטראַכט: מיר
וועלען זיך האַלטען אַן דער ערד, מיר האָבען אַלואַ קיינעם
פֿון וועג ניט אַראָבגעפֿיהרט.

דערפֿאַר אָבער האָט ראַלאַנדסען געקריגען פֿון פּאַסטאָר
אַ בריעף פֿול מיט ערנסטע און שטראַפֿענדע רייד. ראַלאַנד-
סען האָט זיך ניט בעהאַלטען דערמיט, האָט עס דערזעהלט
אַלעמען, גרויס און קליין. ער האָט דעם בריעף כשר פֿער-
דיענט, האָט ער געזאָגט, דער בריעף האָט איהם גוט געד-
טהאָן; אויסערדעם האָט קיין פּאַסטאָר טאַקע ניט גענומען

קיין שום אינמערעס אין איהם זינט זיין קאנפירמאציען. יא, ראלאנדסען איז געגאנגען אזוי ווייט און האט געזאגט, אז דער פאסטאר וואלט געמוזט פונאנדערשיקען אסך אזעלכע בריעף צו דער פרייד אין דערהויבונג פון יעדען איינעם.

נאך דאס האט קיינער נישט געקענט בעמערקען אייף דעם מעלעגראפיסט ראלאנדסען, אז ער זאל גראד אין דער לעצטער צייט זיין אזוי פֿרעהליך און אין אזא געהויבענער שטימונג, אדרבה, ער האט זיך איצט מעהר געגריבעלט ווי ווען עס איז און ס'איז קענטיג געווען, אז ער טראגט זיך ארום מיט בעזונדערע געדאנקען. „זאל איך עס טהאן, אָדער זאל איך עס נישט טהאן?“ פֿלעגט ער מורמלען. נאך אז זיין געוועזענע כלה האט איהם היינט גלייך אין דער פֿריה אָב-געשטאמעוועט און איהם ווידער וויער געמאכט דאָס לעבען מיט דער נארישער סערענאדע אין פֿאסטאר-הויף, דאָ האט ער זי פֿערלאָזען מיט די פֿיעל בעדייטענדע ווערטער:

„איך טהו עס.“

ראלאנדסען געהט אַרײַן צו סאַק'ן אין קאַנטאַר און גריסט. ער איז פֿאַלקאָם נײַכטער. פֿאַטער און זװן שטענהען יעדער איינער אייף זיין זײַט שרײַב-טײַש און שרײַבען. דער אַלטער סאַק באַט איהם אָן אַ שטױהל, אָבער ראלאנדסען זעצט זיך נישט, ער זאָגט:

„איך בין נור געקומען צו ליעב אָם וואָס: איך האָב דאָס בעגאַנגען די גנבה בײַ אײך.“

פֿאַטער און זװן קוקען זיך אָן פֿערוואונדערט. „איך קום זיך אויסגעבען,“ זאָגט ראלאנדסען. „ס'איז נישט פֿײַן פֿון מיר, נאָך לענגער צו שױניגען; ס'איז שױן אָהן דעם אויך שלעכט גענוג.“

„לאָז אונז אַלײַן,“ זאָגט דער אַלטער סאַק. פֿרידריך געהט אַרײַם פֿון צײַטער.

מאק האָט געפֿרענט: „זײַט איהר הײַנט בײַ אײערע ריכטיגע געדאַנקען?“

„איך האָב עס געטהאָן,“ שרײַט ראָלאַנדסען, און ער האָט געהאַט אַ שמימע, וואָס האָט געקלונגען ווי געזאַנג און קרעפֿטיגע רעדע.

אַ ווילע געהט פֿערבײַ, מאַק פינטעלע מיט די אויגען און דענקט נאָך. „איהר האָט עס געטהאָן, זאָגט איהר?“ „יאָ.“

מאַק האָט ווייטער נאַכגעדענקט. זײַן שמאַרקער מוח האָט מעהר ווי אײַן אויפֿגאַבע אין זײַן לעבען געלײזט, ער איז געוואוינט געווען אַ זאַך שנעל צו בערעכענען.

„וועט איהר מאָרנען אויך זאָגען דאָסזעלבע?“

„יאָ, פֿון איצט אָן דענק איך שױן מעהר נײַט צו פֿער-שווייגען מײַן טהאַט. איך האָב געקראָגען אַ ברױעף פֿון דעם פּאַסטאָר, דערום בין איך נאָר אַן אנדער מענטש געוואָרען.“
צו האָט מאַק אָנגעהויבען גלױבען דעם טעלעגראַפֿיסט?
אַדער ער האָט זיך גור לפֿנים וועגען ווייטער אַרײַנגעלאָזט מיט איהם?

„ווען האָט איהר בעזאַנגען די גנבה?“ האָט ער גע-פֿרענט.

ראָלאַנדסען האָט אָנגערופֿען די נאַכט.

„ווי אזוי האָט איהר עס געמאַכט?“

ראָלאַנדסען האָט בעשריבען גענוי אויפֿ'ן האָר, ווי ער האָט אָבגעטהאָן די אַרבייט.

„אין קאַסטען זײַנען געלעגען אַ פּאַר פּאַפֿירען בײַ די באַנקגאַטען, האָט איהר זיי געזעהן?“

„יאָ, עס זײַנען געזעהן דאַרט אַ פּאַר פּאַפֿירען.“

„איהר האָט אײַנס פֿון זיי מיטגענומען מיט זיך; וואו האָט איהר עס?“

„איך האָב עס נים. אַ פּאַפּיר ? ניין.“
„ס'איז געווען מיין לעבענס-פֿערזיכערונגס-פּאַליסע.“
„אַ לעבענס-פֿערזיכערונגס-פּאַליסע, ריכטיג, איצט דער-
טאָן איך זיך. איך טוּ זיך טודה זיין, אַז איך האָב זי
פֿערברענט.“
„ווירקליך ? אָבער דאָס איז געווען אַן אונרעכט
פֿון אייך, ס'האָט מיר געקאָסט פֿיהל מיה צו קריגען אַן
אַנדערע.“
דאָלאַנדסען האָט געזאָגט : „איך בין געווען אוי זי-
טומעלט, כ'האָב נים געקענט פֿאַסען קיין איין קלאָהרען
געדאַנק. איך בעט אייך, מיר אַלעס צו פֿערצייהען.“
„ס'איז דאָ געווען נאָך אַ קאַסטען מיט עטליכע טווענד
טהאלער, פֿאַרוואָס האָט איהר דעס נים גענומען ?“
„איך האָב איהם נים געפֿונען.“
סאָק האט געענדיגט זיין בערעכנונג. צי דער מעלע-
גראַפֿיסט האָט בענאַנגען די טהאַט צי נים, פֿאַר סאַק'ן איז
ער על כל פנים געווען דער אויסגעצייכענסטער גנב, וואס
ער האָט איבערהויפּט געקענט קריגען. ער וועט די זאך
געוויס נים פֿערשווייגען, נאָר אדרבה, זי דערצעהלען יעדען
איינעם, וועמען ער וועט נור טרעפֿען ; די לעצטע פֿישער
וועלען מיטנעהמען די נייעס מיט זיך און זי איבערנעבען די
סוחרים אין דערהיים איבער דער גאַנצער געגענד. און סאָק
וועט זיין אַ געראַטעוועמער.
„איך האָב ביו איצט קיינמאָל נים געהערט, אַז איהר
געהט אַרום צווישען די לייט... אַז איהר טהוט אַזעלכע
זאַכען.“ האָט ער געזאָגט.
אויף וואָס דאָלאַנדסען האָט געענטפֿערט מיט ניין : ניין,
נים צווישען די פֿישער. קיין נעסטען פֿלינדערט ער נים.
ער געהט צו דער באַנק גופא.

דאָ האָט עס מאַק געהאַט! ער האָט בלויז מיט אַ
בערויערנדען מאַן געוואָגט: „אַבער אַז איהר זאָלט עס מיר
האַבען געטהאָן!“

ראַלאַנדסען האָט געענטפֿערט: „איך האָב זיך געמאַכט
טומה, ליידער איז דאָס געשעהן, ווען איך בין געווען שכור.“
אונגעגליך איז דאָס שוין ניט געווען, אַז די דאָזיגע
ערקלעהרונג זאָל זיין אמת. אָט דער פֿערריקטער מעלע-
גראַפֿיסט האָט געפֿיהרט אַ טומעלדיגען לעכען און האָט ניט
געהאַט קיין צו גרויסע אייננאָהמען; דער קאַניאַק פֿון
ראַזענאַארד האָט געקאַסט געלר.

„און ליידער האָב איך נאָך עפעס אנדערש זיך מודה
צו זיין,“ האָט ראַלאַנדסען געוואָגט, „ס'בלייבט מיר גאָרנישט
איבער פֿון דעם געלר, אום עס איך צוריקצוגעבען.“
מאַק האָט געמאַכט אַ גלייכנילטיגע טיענע. „דאָס
שפיעלט קיין ראַלע ניט,“ האָט ער געענטפֿערט. „מיך
פֿערדריסט נור די גאַנצע נידעריגע פֿלוידעריי, וואָס איהר האָט
איבער מיר אַרויסגערופֿען. אָט די אַלע קרענקונגען פֿון מיין
פערזאָן, ווי פֿון מיין פֿאַמיליע.“

„איך רעכען צו טהאָן עפעס אין דער ריכטונג.“

„וואָס קען דאָס אַשטייגער זיין?“

„איך וויל אַרונטערנעהמען אייער פֿלאַקאַרד פֿון פֿאַרקען
ביים פֿאַסטאַר-הויף און אַנשמאַט דעם אַנקלעפען אַן אַנדערן,
וואָס איך האָב אַנגעשריבען.“

דאָס איז ווידער געווען עפעס, וואָס האָט זיך געפֿאַסט פֿאַר
דעם געוואַנטען יונג. „ניין דאָס פֿערלאַנג איך ניט,“ האָט מאַק
געוואָגט. „ס'וועט איך שוין אזוי אויך טייער גענוג קאַסטען,
איהר אונגליקליכער מאַן. אַבער ווילט איהר אַנשמאַט דעם
דאָ אַנשרייבען אַן ערקלעהרונג!“ און מאַק האָט אַ וואונק
געטהאָן צו פֿרידריך'ס פֿלאַץ.

בעת ראלאנדסען האָט געשריבען, איז מאַק געזעסען און האָט שפעקולירט. אָט די גאַנצע ערנסטע געשיכטע האָט זיך אויסגעלאָזט צום גוטען. עס וועט קאָסטען געלד, אָבער דאָס איז ניט אַרויסגעוואָרפֿען געלד, זיין נאָמען וועט איצט געעהרט ווערן איבער'ן גאַנצען לאַנד.

מאַק האָט דורכגעלעזען די ערקלעהרונג און געזאָגט: „יא, ס'איז גוט אזוי. נו, איך האָב, פֿערשטעהט זיך, ניט אין זינען זיך צו בענוצען דערמיט.“
„דאָס ליגט ביי אייך אין די הענד,“ האָט ראלאנדסען געענטפֿערט.

„איך האָב ניט די אַכזיכט אויסצוזאָגען וואָס עס איז פֿון דער געלד-אַנגעלעגנהייט. דאָס בלייבט צווישען אונז.“
„דאָן ס'זאָגט איך אליין אַרויס מיט דער שפראַך, האָט ראלאנדסען געזאָגט. אין פאַסטאַר'ס בריעף שטעהט אויס-דריקליך, אַז מען מוז זיך מודה זיין.“

מאַק האָט אייפֿנגעשלאָסען זיין קאַסע-קאַסטען און אַרויס-גענומען אַ מאַסע באַנקנאָמען. איצט האָט ער געהאַט די געלעגענהייט, צו וויזען ווער ער איז. און קיינער האָט פֿילייכט ניט געוואוסט, אַז אונטען ביים ברעג איז געווען אַ פֿרעמדער פֿישער, וועלכער האָט געוואַרט אויף דאָס דאָ-זינע געלד, וועלכער האָט אָהן דעם ניט געוואַלט אַהיים פֿאַהרען.

מאַק האָט אַבגעזעהלט פֿיער הונדערט טהאַלער און געזאָגט: „איך וויל אייך ניט פֿערשאַפֿען קיין פֿערדרוס, אָבער איך בין געוואוינט צו האַלטען מיין וואָרט. איך האָב צוגעזאָגט פֿיער הונדערט טהאַלער, זיי זיינען אייער אייגענ-טהום.“

ראלאנדסען האָט זיך געלאָזט געהן צו דער טהיר.
„אייער פֿעראַכטונג פֿערדיען איך,“ האָט ער געזאָגט.

„מיין פֿעראכטונג!״ האָט מאַק אויסגערופֿען. „איך וויל אייך עפעס זאָגען...״

„אייער ערלעקייט טהוט מיר וועה. איהר פֿאָדערט זאָגאַר ניש מיין בעשטראַפֿונג, איהר בעלוינט מיך נאָך.״ דערמיט האָט מאַק ניש געקענט מאַכען קיין פֿוראַר, וואָס ער האָט פֿערלאָרען צוויי הונדערט טהאלער דורך אַ ננבה. ערשט ווען ער וועט דעם גנב אליין מיט דער דאָ-פעלטער סומע בעלוינען, דאַן וועט די געשיכטע בעקומען דעם ריכטיגען גלאַנץ. ער האָט געזאָגט: „איהר פֿאַלט איצט אַרײַן אין אַן אונגליק, ראַלאַנדסען. איהר וועט פֿער-לירען אייער שטעלע. איך פֿערליר אָן דעם דאָזיגען געלד גאָרנישט, אָבער פֿאַר אייך קען עס אין דער ערשטער צײַט האַבען אַ פֿראַקטישען ווערטה. בערעכענט זיך פֿאַרמ.״

„איך קען ניש,״ האָט ראַלאַנדסען געזאָגט. דאָ האָט מאַק גענומען די באַנקנאָמען און האָט זיי איהם אַרײַנגעשטופֿט אין קעשענע פֿון זײַן יאַק. „זאָל עס זײַן אַן אַנלייהע,״ האָט זיך ראַלאַנדסען גע-בעמען.

און דער ריטערליכער האַנדעלס-קעניג איז אײַנגע-גאַנגען דערויף און געענטפֿערט: „גוט, זאָל עס זײַן אַן אַנ-לייהע!״ אָבער ער האָט גאַנץ גוט געוואוסט, אַז ער וועט דאָס דאָזיגע געלד קײַנמאַל סעהר אין די אױגען ניש אָנועהן. דאָ איז ראַלאַנדסען געשטאַנען אַ דערשלאַגענער, אַ געבוֹיגענער, אַזוי ווי ער וואָלט הײַנט געטראָגען אויף זיך די שווערסטע לאַסט פֿון זײַן לעבען. ס'איז געווען אַ טרויעריג בילד.

„און אַצונד זעהט ווידער אַרױפֿצוקומען אויף גלייכען וועג,״ האָט מאַק מיט אַן אויפֿמונטערנדען טאָן געזאָגט. „אַט דער פֿעהלער קען דאָך נאָך ווידער גוט געמאַכט ווערן.״

ראלאַנדסען האָט מיט דער טיעפֿסטער עניוּת געדאַנקט
פֿאַר אלעס און איז אוועק. „איך בין אַ גנב!“ האָט ער שוין
געזאָגט צו די פֿאַבריק-טיידלעך, בעת ער איז פֿערבייגע-
גאַנגען פֿערביי זיי. און ער האָט זיך מודה געווען אויף
אלעס.

ער האָט זיך אוועקגעלאזט אויף'ן וועג צום פֿאַסטאָר-
הויף. דאָרט האָט ער פֿון פֿאַרקען אַרונטערגעריסען טאַק'ס
פלאַקאַרד און אַנגעקלעפֿט זיין אייגענעם. דאָ איז אַלואָ גע-
שטאַנען, אַז ער און נים קיין אַנדערער איז דער גנב. און
טאָרען איז זונטאָג; עס וועלען פֿערבייגעהן אַסך מענשען
צו דער קירכע.

x.

ס'האָט אויסגעזעהן, אז ראָלאַנדסען איז פֿול מיט חרמה אויף זיין טהאַט. נאָכדעם ווי זיין פּלאַקאַרד איז געלעזען געוואָרען פֿון דעם גאַנצען קירך-בעצירק, האָט ער זיך גע- האַלטען אַליין און אויסגעמיידען זיך צו בעגעגענען מיט מענשען. דאָס האָט געמאַכט אַ גוטען איינדרוק, דער פֿערשולדיגטער טעלעגראַפֿיסט האָט זיך אַלזאָ פֿאַרט בע- רעכענט און ער וועט אוועקוואַרפֿען זיינע אויסגעלאַסענע שטיק. דער אמת אָבער איז געווען, אז ראָלאַנדסען האָט איצט קיין צייט ניט געהאַט זיך אַרומצושלייען פּוסט און פּאַס אויף די וועגען, ער האָט שפּעט אין דער נאַכט געאַרבייט אָהן רוה ביי זיך אין צימער. אַסך גרויסע און קליינע מע- דיצין-גלעזער מיט פּראָבען האָבען געמוזט פֿערפּאַקט ווערן אין קעסטלעך און פֿונאַנדערגעשיקט ווערן מיט דער פּאַסט קיין מזרח און מערב. אויך דעם טעלעגראַף האָט ער בענוצט גאַנץ פֿריה און שפּעט ביינאַכט. ס'איז געגאַנגען אין דעם פֿאַרטיג צו ווערן, איידער מען וואַרפֿט איהם אַרויס פֿון דער סטאַציאָן.

ראָלאַנדסען'ס סקאַנדאַל-געשיכטע איז אויך אָנגעקומען אין פּאַסטאַר-הויף, און יונגפֿרוי וואָן לאָאָז, וועלכע האָט אַזאָ חתן געהאַט, איז בעדויערט געוואָרען פֿון יעדען איינעם.

דער פאסטאר האָט זי אַרײַנגערופֿען צו זיך אין אַרבייטס-
צימער און האָט געהאַט מיט איהר אַ לאַנגען, מילדען
געשפּרעך.

יונגפֿרוי וואָן לאָז וועט אַלזאָ איצט דעם טעלע-
גראַפֿיסט פֿאַלשמענדיג אַרויסשלאַגען פֿון געדאַנק, זי וועט
אַריבערגעהן צו איהם און מאַכען אַ סוף.
זי האָט געטראָפֿען ראַלאַנדסען אין אַ דערשלאַגענער
און זעהר שרױעריגער שטימונג, אָבער עס האָט זי ניט גע-
ריהרט. „שעהנע זאַכען הערט מען וועגען דיר“, האָט זי
געזאָגט.

„איך האָב געהאַפֿט, אַז איהר וועט קומען, כִּ׳האַב אייך
געוואָלט בעטען, איהר זאָלט האָבען איינזעהעניש מיט מיר,“
האַט ער געענטפֿערט.

„איינזעהעניש? ניין, ווייסט דו וואָס! איך וויל דיר
זאָגען, אַווע, אַ צומישטע בין איך דורך דיר געוואָרען. און
איך וויל עס דורכאויס מעהר ניט האָבען, אַז דו זאָלסט
נאָך איבערהויפט זיין בעקאַנט מיט מיר אויף דער וועלט. איך
וויל גאַרנישט האָבען וואָס צו טהאָן מיט גנבים און שווינד-
לער, איך געה מיר מיין גראַדען, עהרליכען וועג. און האָב
איך דיך ניט געוואָרענט מיט דער בעסטער אַבזיכט, און
דו האָסט גאַרנישט געוואָלט וויסען? פֿיהרט זיך אַ פֿער-
לאַכטער סאַן אויף אַזוי, נאַכצולויפֿען פֿרעמדע פֿרויענצימער
און זיך אָנבאַטען יעדען איינעם ווי אַ טייערער דיאַמאַנט?
און טאַמער איז דאָס וועניג, גנב/עסט דו נאָך ביי די מענ-
שען זייער געלד און מוזט זיך אויף'ן אָפֿענעם וועג מתורה
זיין אויף דייע זינד. איך שעהם זיך אַזוי, אַז איך בין איינ-
פֿאַך אויסער זיך, און וויקען איך זיך דען בערוהיגען! דו האַלט
אַקאַרשט דיין מויל, איך קען דיך גאַנץ גוט, דו האָסט
דאָך גאַרנישט וואָס צו זאָגען, נור זיין איינגעשפּאַרט און

שרייען הוררא, אָם דאָס קענסט דו. מיין ליעבע איז געווען
אויפֿריכטיג פֿון מיין זייט, אָבער דו ביסט געווען אָקוראַט
ווי אַ קרעציגער צו מיר און האָסט מיר בעשמוצט דאָס
לעבען מיט אַ גנבה. ס'וועט דיר נאָרנישט נוצען, וואָס דו
וויילסט איצט זאָגען. גאָט זיי דאַנק, אַלע מענשען זאָגען
עס, אז דו האָסט מיך פֿערפֿיהרט און מיסברויכט. דער
פּאַסטאָר זאָגט, איך זאָל גלייך אַבפֿאַהרען פֿון דיר, ווי אונז-
בעקוועם דאָס זאָל ניט זיין פֿאַר איהם. דו פרוביר איצט
גור ניט זיך צו בעהאַלמען, אָווע; וואָרום דו בלייבסט אַ
זינדער פֿאַר גאָט און פֿאַר די מענשען און ביסט ווירקליך
אַ ריכטיגער אויסוואַרף און אַ פֿינסטערער מענש. און אויב
איך זאָג נאָך אָווע צו דיר, מיין איך עס ניט אָווי, און דו
זאָלסט אַקאָרשט ניט גלויבען, אז אַלעס וועט נאָך גוט ווערן
צווישען אונז. וואָרום איך מיין, אז מיר וועלען זיך פֿון
איצט אָן מעהר ניט קענען, און פונקט אַזוי וועניג דוץ איך
זיך נאך לענגער מיט איך. וואָרום קיינער האָט ניט גע-
קענט האָבען געטהאָן מעהר פֿאַר דיר, ווי איך האָב געטהאָן,
דאָס ווייס איך בעשטימט; נאָר דו האָסט אויף אַ מינוט
ניט אויפֿגעהערט צו זיין לייכטזיניג אַנטקעגען מיר, און
האָסט מיך אויסגענוצט פֿריה און שפעט אָבער ליידער
בין איך געווען שולדיג, איך אויך; די גאַנצע צייט האָב
איך דיר דורך די פֿינגער דורכגעקוקט און איך האָב דאָך
די אויגען ניט אויפֿגעמאַכט."

דאָ איז ער אַלזאָ געשטאַנען, אָט דער קלענליכער
זענש, און האָט זיך ניט געקענט רעכטפֿערטיגען אַזאָ
צוסישמע רעדע ווי היינט האָט ער נאָך פֿון איהר קיינמאָל
ניט געהערט, אַזוי שטאַרק האָט זיין אונפֿערגלייכליכעס
פֿערברעכען זי צושרייסעלט. אז זי איז פֿאַרשיג געוואָרען,
איז זי געווען גאַנץ פֿערמאַמערט.

„איך וועל זיך בעסערן,“ האָט ער געזאָגט.
„דו? דו וועסט זיך בעסערן?“ האָט זי געענטפֿערט, און
זיך ביטער צולאָכט. „אבער איך דאן וואָלט עס שוין טעהר
ניט געהאַלפֿען. וואָרום דאָס וואָס דו האָסט געטהאָן קענסט
דו ניט מאַכען אונגעשעהן, און אזוי ווי איך קום אַרויס פֿון
אַן אנשמענדיגער, בכבוד'יגער פֿאַמיליע, וויל איך זיך ניט
לאָזען בעשמוצען פֿון דיר. איך זאָג עס גענוי ווי עס איז.
איבערמאַרגען פֿאַהר איך אָב מיט דעם פֿאַסט-שיפֿעל;
אַבער איך וויל ניט, אַז דו זאָלסט זיך געפֿינען אונטען ביים
ברעג, כּדי זיך מיט מיר צוגעזעגענען, און דער פֿאַסטמאַר
זאָגט דאָס איך. איך זאָג דיר דאָ היינט אויף אייביג זיי-געזונד.
און איך דאַנק דיר פֿאַר די גוטע שמונדען, וואָס מיר האָבען
צוזאַמען פֿערבראַכט; פֿון די שלעכטע וויל איך ניט דענקען.“
זי האָט זיך ענערניש אומגעדערעהט און אָנגעהויבען
געהן. דאן האָט זי געזאָגט: „אַבער דו קענסט ליגען איי-
בען אין וואַלד אַנטקעגען שיפֿעל און ווינקען, אויב דו
ווילסט. נאָר מיט מיר האָט עס נאָרנישט וואָס צו טהאָן.“
„גיב מיר די האַנד,“ האָט ער געזאָגט.
„ניין, דאָס טהו איך ניט. דו ווייסט אַליין צו גוט,
וואָס דו האָסט געטהאָן מיט דיין רעכטער האַנד.“
ראַלאַנדסען האָט זיך אָנגעבויען צו דער ערר. „אַבער
וועלען מיר זיך נאָר ניט שרייבען?“ האָט ער געזאָגט. „בלויז
אַ פֿאַר ווערטער.“
„איך שרייב ניט. קיינמאַל אין לעבען ניט. ווי אַלץ
האָסט דו אין שפּאַס געזאָגט, אַז עס זאל זיין אויס צווישען
אונז, נאָר איצט בין איך גוט גענוג פֿאַר דיר. אַבער איצט
איז דאָס אַ ליגען! און זיי געזונד, דאָס איז מיין וואונש.
מיין אַדרעס איז בערגען, ביי מיין פֿאַטער, אין פֿאַל אויב
דו וועסט שרייבען. אַבער איך בעט עס ניט ביי דיר.“

ווען ראָלאַנדסען איז אַרויפֿגעשטיגען אויף די טרעפּ צו זיך אין צימער. האָט ער דיימליך געפֿיהלט, אַז ער איז שוין מעהר ניט פֿערלאָבט. ווי מערקווירדיג, האָט ער געד־טראַכט, בלויז איין סעקונדע בין איך געשטאנען אונטען אין הויף.

עס איז געווען פֿאַר איהם אַ הייסער מאָג; ער האָט נאָך בעדאַרפֿט אינפֿאַקען די לעצטע פּראָבען, אום אויפק־צושיקען זיי איבערמאָרגען מיטן פֿאַסט־דאמפֿער. אויסער דעם, האָט ער נאָך בעדאַרפֿט צוזאַמענקלייבען זיין גאנצע בעלי בתּי שקייט און זיך פֿאַרבֿעריימען צו דער רייזע. דער אַלמעכטיגער טעלעגראַפֿען־אינספֿעקטאָר האָט זיך שוין געד־פֿונגען אויף'ן וועג צו זיי.

גאַטירליך וועט ראָלאַנדסען בעקומען אַ באַלדיגע און שנעלע ענטזאָנונג. וואָס אָנבעלאַנגט זיין דיענסט, קען מען גענען איהר נאָר ניט אויסזעצען און דער מעכטיגער סיחר מאַק וועט זיכער איהם ניט שטעהן אין וועג: דאָך, די געד־רעכטיגקייט וועט מוזען טריאומפֿירען.

די לאַנקעס זיינען שוין געווען בערעקט מיט גראָז, דער נוואַלד האָט אָנגעהויבען צו גרינען און מילדע נעכט ה־בין גערוהט איבער'ן לאַגער. דעם ים־בוים איז געווען לעדיג, אַלע פֿישער זיינען מיט זייערע נעצען זיך צופֿאַהרען אין מאַק'ס שיפֿען זיינען געשוואומען צו סורח צו, אָנגערלאָען מיט הערינג. ס'איז געווען זומער.

דער וועטער איז געווען שעהן און אין די זונטאָג־טעג פֿלענען זיך אין קירכע צוזאַמענקלייבען פֿיעל מענשען, וועלכע זיינען געקומען פֿון ים און פֿון יבשה און צווישען זיי זיינען אויך געווען די שיפֿליים פֿון בערגען און הוינגעזונד, וועלכע האָבען גערוהט מיט זייערע יאכטען אין דער לענג פֿון ברעג און געטריקענט קליפֿ־פֿיש. יאָהר איים, יאָהר איין קומען זיי צוריק און שטעלען זיך אָב אויף די אַלמע

פלעצער. צו דער קירכען-טיהר פלענען זיי צוגעהן אין
אויסגעפוצטע בנדים, אין פֿאַרביגע העמדלאַך פֿון פֿיינעם
קאַרטון און קייטלאך, געמאַכט פֿון האָהר, זיינען געהאַנגען
איבער זייערע ברוסטען; אייניגע האָבען אפילו געטראָגען
אין די אויערן גאַלדענע רינגען און זיי פלענען אַריינבריינגען
לעבען און פֿאַרב אין דעם קירכען-לעבען. אָבער פֿון די
פֿיאַרדען האָבען זיך אויך צוגעטראָגען קלאַנגען וועגען
וואַלד שרפות, וואָס זיינען פֿעראורזאַכט געוואָרען דורך דעם
טרוקענעם וועטער; די זומער-וואַרעמקייט, אַלואַ, האָט ניט
אימער בלויז גומעס געשאַפֿען. ענאָך איז אַריינגעטראַטען
אין זיין אַמט און געוואָרען אַ ריכטיגער געהילף פֿון פֿאַסטמאַר,
אָבער ער האָט נאָך אַלץ געטראָגען אַ סוף אַרום די אויערן.
דאָס יונגוואַרג האָט געלאַכט ביי דעם דאָזיגען אַנבליק
אָבער די עלטערע לייט האָבען זיך געערגערט דערפֿין, וואָס
אַזאַ מין אַפֿע האָט פֿעראומרייניגט די כאַרוס-טיהר און זיי
זיינען געגאַנגען צום פֿאַסטמאַר זיך בעקלאַגען. קען דען
ענאָך זיינע אויערן ניט פֿערשטאַפֿען מיט וואַטע? אָבער
ענאָך האָט געענטפֿערט דעם פֿאַסטמאַר, אַז ער קען זיך בשום
אופן ניט בענעהן אָהן דער סוף איבער די אויערן, ווייל
דער קאַפּ טהוט איהם שמענדיג וועה. דער פֿריהערדיגער
געהילף לעוויאַן האָט בייזוויליג געלאַכט פֿון זיין שמעל-
פֿערטרעטער ענאָך און פֿלעגט זאָגען, אַז עס מוז שוין איינעם
זעהר גוט וואַרעם זיין, ווען ער טראָגט אַ סוף איבער די
אוייערן אין אַזעלכע וואַרימע מעג.

דער לומפּ לעוויאַן האָט ניט אויפֿגעהערט צו פֿער-
פֿאַלגען זיין נאַכפֿאַלגער ענאָך פֿון יענעם טאַג אָן זייט ער
איז ענטזאַגט געוואָרען פֿון זיין שמעלע. יעדע נאַכט פֿלעגט
ער פֿאַנגען פֿליאַנדערקעס און נראַדע אין יענעם אָרט, צו
וועלכען ענאָך איז געווען בערעכטיגט. און אַז ער האָט

געברויכט א מאסטבוים פאר א שיפעל אָדער מאטעריאל
פאר א שטעפֿ-געפֿעס פֿלעגט ער געהן אונטען צום ים, אין
ענאָך'ס וואַלד אַרױן.

מען האָט באלד דערשמעקט, אַז די יונגפֿרוי פֿאָן לאָאַ
האַט איבערגעריסען מיט איהר חתן און נישט קענענדיג
אַריבערטראָגען די גרויסע שאַנדע פֿערלאָזט זי דעם פֿאַסטאַר-
הויף. דער סוחר מאַק האָט בערויערט דעם פֿערלאָרענעם
מעלעגראַפֿיסט און האָט בעשלאָסען צו מאַכען אַ קליינעם
פֿערנדיק, פֿיליכט וועט עס נאָך מעגליך זײן דעם פֿער-
לוםט צו היילען. ער האָט מיט זײנע אייגענע הענד אַרונ-
טערגעריסען פֿון סלופּ ראָלאַנדסען'ס מודעה און האָט
ערקלעהרט, אַז דאָס איז איבערהויפט אויפֿגעהאַנגען געוואָרען
געגען זײן ווילען, נאָכדעם האָט ער זיך געלאָזט געהן צום
פֿאַסטאַר-הויף. מאַק האָט געהאַט די פֿולע בעגרינדונג אזוי
צום האַנדלען; ער האָט אויך געהערט פֿון דעם געוואַלטיגען
איינדרוק וועלכען זײן האַנדלונג מיט'ן גנב האָט געמאַכט
אויף די אַרומיגע. אַצונד בעגריסען זיי איהם אַלע ווידער
זיי אין די אַלטע טעג, יאָ, זיי אַכטען איהם נאָך מעהר ווי
פֿריהער.

עס איז דאָך פֿאַרהאַן בלויז איין מאַק אויף דער גאַנצער
קױסטע!

אַבער זײן בעזוך צום פֿאַסטאַר-הויף איז געווען צוועק-
לאָז. די יונגפֿרוי פֿאָן לאָאַ איז געווען געריהרט און האָט
געווײנט, ווען זי האָט געזעהן מאַק'ן כּכּבודו ובעצמו. אָבער
קױנער איז ניט אימשטאַנד געווען איהר צו מאַכען ווידער
צו פֿערגעסען אָן ראָלאַנדסען'ס בענעהמונג; קױנמאַל אין
לעבען וועט עס נישט געשעהן. מאַק האָט בעקומען דעם
איינדרוק, אַז איהר באלדיגער פֿעסטער בעשלוס האָט צו
טהאָן מיט דער ווירקונג פֿון פֿאַסטאַר.

ווען די יונגפֿרוי האָט זיך אַרונטערגעלאָזען צו די שיפֿלאַך־
שאַפֿעס, האָבען איהר בענלייט דער פּאַסטאָר און זיין פֿרוי
ביידע האָבען איהר געוואונשען אַ גליקליכע רייזע און האָבען־
זיך צוגעקוקט ווי זי שטיינט אַריין אין שיפֿעל.
„אַה נאָט, איצט בין איך זיכער, אַז ער ליגט דאָ אויבען
אין וואַלד און האָט חרטה אויף אַלעס“, האָט געזאָגט די
יונגפֿרוי וואָן לאָז און האָט אַרויסגענומען איהר טאַשען־
שיבעל.

דאָס שיפֿעל האָט זיך אָבגעשטויסען און אונטער די
שטאַרקע רודער־קלעפּ זיך פֿון דאָנען אָבגעטראָגען. „דאָ
זעה איך איהם“, — האָט די יונגפֿרוי אויסגעשריען און האָט
זיך האַלב אויפֿגעהויבען. זי האָט אויסגעזעהן, ווי זי וואַלט
זיך פֿע־נומען געהן איבער'ן וואַסער צום לאַנד. דאָן האָט
זי אָנגעהויבען מיט אַלע כוחות פּאַכען צום וואַלד צו. און
דאָס שיפֿעל איז פֿערשוואַנדען געוואָרען הינטער דער לאַנד־
צונג.

ראַלאַנדסען איז גענאָנגען דורך'ן וואַלד אַ היים, ווי ער
פֿלעגט עס אימער טהאָן פֿאַר דער לעצטער צייט; אָבער
געבען דעם עק פֿון פּאַסטאָר־הויף האָט ער אונטען ווידער
אויפֿגעזוכט דעם וועג און זיך געלאָזט מיט איהם געהן.
היינט עס, אַלע נומע־פּראָכען זיינען שוין אַרויסגעשיקט,
ער האָט שוין גאָרניט צום טהאָן, נור אָבוואַרטען דעם דע־
וולטאַט. אַצונד וועט עס שוין לאַנג ניט געדויערן. און
זייענדיג אין אַ לויטער נומער לוינע האָט ער געהענדיג
געקנאַקט מיט די פֿינגער.

ניט ווייט פֿון איהם איז דעם קיסטערס אַלנאָ געוועסען
ביים וועג אויף אַ שטיין. וואָס זוכט זי דאָ אָבער? ראַ־
לאַנדסען האָט געקלערט: זי קומט פֿון קראָם און אַצונד
וואַרט זי דאָ אויף אימיצען. באַלד אויף דעם איז אָנגעקומען

עליוע מאק. אזוי, אזוי, זיינען שוין די ביידע אויך אינצור-
שיידבאר געוואָרען? אויך זי האָט זיך אַנידערגעזעצט און
ס'האָט אויסגעזעהן, אַז זי וואַרט. „סיר וועלען בעצויבערן
די דאמען, זיך ערנידעריגען און אין ד'רערד איינזינקען“ —
האָט ראָלאַנדסען געזאָגט צו זיך זעלבסט. אין ער האָט זיך
אייליג אַריינגעשלייכט אין וואַלד. אָבער אונטער זיינע פֿיס
האַבען אָנגעהויבען צו קנאַקען די טרוקענע צווייגען, זיינע
טריט האָט מען געקענט דערהערן, ס'איז געווען אַן אונגע-
לונגענע ענטרינונג און ער האָט עס אויפֿגעגעבען. „פֿילייכט
קען מען ווידער אויף'ן וועג זיך פֿערנעהמען“ האָט ער גע-
טראַכט, סיר ווילען זיי ניט צופֿיעל בעצויבערן“. און ער
האַט זיך געלאָזט צום וועג אַרויף.

אָבער עס איז דאָך געווען זעהר אַ געוואַנטער שריט
זיך צוואַמענטרעפֿען מיט עליזע מאַק פֿנים אל פֿנים. זיין
האַרץ האָט האַסטיג אָנגעהויבען צו קלאַפען, עס האָט איהם
דורכגענומען אַ וואַרימער שמאַם און ער איז שמעהן גע-
בליבען. פֿריהער שוין האָט ער גאַרניט געקענט עררייכען
אין שפעטער איז נאָך צוגעקומען די גרויסע מיסהאַנדלונג
געהענדיג ריקווערטס האָט ער זיך צוריקגעצויגען אין וואַלד
אַריין. וואַלט ער זיך נור אַריבערגעכאַפט איבער דיעזער
טריקעניש, דאָן פֿערשווינדען שוין די טרוקענע צווייגען און
עס פֿאַנגט זיך אָן די הייזע־קרויט. ער האָט נוכר געווען
די צווייגען מיט אַ פֿאַר שפּאַנגען און איז געווען ערלייזט.
פלוצלונג איז ער שמעהן געבליבען. וואָס, צום טייוועל, האָט
ער זיך דאָ פֿונאָדערגעשפּרונגען? איז ער דען ניט אַווע
ראָלאַנדסען? טראַציג האָט ער זיך צוריקגעקעהרט דורך דער
טריקעניש און האָט הייך געקלאַפט איבער די צווייגען,
וויפֿיעל ער האָט נור געגליסט אליין.
ווען ער איז אַרויסגעקומען אויף'ן וועג האָט ער געזעהן,

אז די דאמען זיצען נאך אויף'ן ועלבען פלאץ, ווי האַבען
געפליידערט. און עליזע האָט געבויערט מיט'ן שירעם די
ערד. ווידער איז ראָלאַנדסען שטעהן געבליבען שמיל. „עס
זיינען נאָר ניטאָ קיין פֿאַרויכטיגערע מענשען, ווי די וואָס
וואַגען. איך בין דאָך אַבער אַ גנב“, האָט ער געטראַכט;
ווי קען איך זיין אזוי פֿרעך און זיך ווייזען?

זאָל איך זיך דען גריסען און אַרויכצווינגען פֿון די
דאָמען אַ שאַקעל מיט'ן קאָפּ? און ווידער אַמאָל האָט ער
זיך אַריינגעכאַפּט אין וואַלד. אַ גרויסער נאָר איז ער געווען,
וואָס ער האָט זיך נאָך אַרוםגעטראָגען מיט זיינע געפֿיהלען;
האָט ער דען ניט קיין אַנדערע זאַכען פֿון וואָס צו קלערען?
אין אַ פֿאַר חדשים אַרום וועט ער זיין אַ רייכער מאַן;
פֿאַרט מיט פֿערליעבענישען! און ער איז גענאַנגען מיט'ן
וועג אַהיים.

זאָל מען גלויבען, אז זיי זיי ויצען נאָך אַלץ דאָרט?
ער האָט זיך אומגעקעהרט און אַ קוק געטהאָן. צו זיי איז
צוגעקומען פֿרידריך, אַלע דריי קומען זיי איהם איצט אַנט-
קעגען. ער האָט זיך צוריקגעכאַפּט, דאָס האַרץ האָט איהם
געקלאַפּט ביו צום האַלו אַרויף, זאָלען זיי איהם נאָר ניט
דערזעהן! זיי זיינען שטעהן געבליבען, ער האָט געהערט ווי
פֿריעדריך האָט געזאָגט: „פּסט, מיר שיינט, אזוי ווי איך
וואַלט אימיצען דערשפּירט אין וואַלד“. „עס איז נאָר ניט“,
האָט געענטפֿערט עליזע.

און פֿיעלייכט האָט זי עס געזאָגט, ווייל זי האָט איהם
שוין געזעהן! האָט ראָלאַנדסען געטראַכט. עס איז איהם
געוואָרען קאַלט און ביטער אויף'ן האַרצען. נאַטירליך איז
ער „גאַרניט“, איצט; אַבער מיר וועלען זיך דאָך ווידער
טרעפֿען אין צוויי חדשים שפעטער! און וואָס איז זי אַליין?
אַ יונגפֿרוי סאַריאַ פֿון בלעך געכאַכט, אַ מאַכטער פֿון דעם

בעקאנטען ליומערטאנער פֿון ראָוענאָאָרד. זאָל דער פֿריער-
דען זיין מיט דיר!
אויף דעם דאָך פֿון דער סטאַציאָן איז געשטאַנען א
וועטער-האַהן אויף זיין אייזערנעם שטאַנג. ראָלאַנדסען האָט
זיך צוריקגעקעהרט אַהיים, אַרױפֿגעקראַכען אויף'ן דאָך און
האַט מיט זיינע אייגענע הענד איבער-געבראַכען דעם איי-
זערנעם שטאַנג; דער האָט זיך פֿערקרימט הינטער-אַרום
און ס'האַט אויסגעזעהן ווי ער וואָלט געקעהט. און אזוי
זאָל ער מאַקי שמעהן. אזוי וועט שוין רעכט זיין.

XI.

אצונד איז די צייט, ווען די טעג פֿון רוהע זיינען אָנ-
געקומען פֿאַר די מענשען: נור דאָס קליינע פֿיש-פֿאַנגעריי
פֿאַר הויז-בעדירפֿניש איז געווען די איינציגע בעשעפֿטיגונג,
וועלכע זיי האָבען אָנגעטריבען אין די זונען-וואַרימע נעכט.
די ווייצען און קארטאָפֿעל זיינען געוואַקסען, די גראַז אויף
די לאַנקעס האָט זיך געשוימט אין וואַלען, יעדער הויז האָט
געהאַט אַן איבערפֿלום אין הערינג, די קיה און די ציעגען
האָבען געגעבען מילך עמערסווייז און דאָך געבליבען פֿול
און פֿעט.

מאַק און זיין מאַכטער עליוע האָבען אָבגעריזט אַהיים
און פֿריעדריך האָט ווידער אַליין גע'בעלי-בית'עוועט אין
פֿאַבריק און אין ק-אַס. אין פֿריעדריך האָט גע'בעלי-בית'-
עוועט ניט אַס בעסטען; ער האָט פֿלאַסענדיג געליעכט דעם
ים און האָט זעהר אונגערן געגרינט זיך אויף דער יבשה.
דער קאַפיטאַן הענריקסען פֿון דעם קיסטען-שיף האָט
האַלב פֿערשפראַכען איהם צו פֿערשאַפֿען אַ שמעלע אַלס
שטורמאַן אויף זיין שיף; נור דערפֿון, דאַכט זיך, יועט
גאָרנישט ווערען. יעצט פֿרעגט זיך אַלואַ, אויב דער אַלטער
מאַק יועט איטשמאַנד זיין צו קויפֿען פֿאַר זיין זעהן אַ
דאַמפֿער. ער האַלט אין קויפֿען און רעדט אַפֿט דערפֿון.

אָבער פֿריערדיך האָט אַ פֿערדאָכט, אָ דאָס וועט זיין אונט־
מעגליך. פֿריערדיך ווייס ווי צו האַלמען דעם חשבון פֿון
די אומשטענדען. על פי טבע האָט ער אין זיך זעהר וועניג
פֿון דעם, וואָס אַ זעעמאן בעדארף צו האַכען, ער איז אַ
טיפּ פֿון דער פֿאַרויכטיגער און הכיף־דיגער יונגענד, וועלכע
טהומ אין'ס סאַג־טעגליכען לעכען בלויז דאָס, וואָס עס איז
נויטיג. פֿאַר זיינע אייגענשאַפֿטען האָט ער צו פֿערדאָנקען
זיין מוטער און ווייטער האָט ער גאָניט צו טהאָן מיט אַ
עכטען מאַק. אָבער אזוי דאַרף מען זיין, ווען מען וויל מיט
גלאַנץ דורכגעהן אונזער וועלט. קיינמאַל ניט צופֿיעל טהאָן,
נאָר אין גענענטהייל, אַ ביסעל צו וועניג און דאָס נראַדע
וועט שוין גערעכענט ווערען פֿאַר גענוג. ווי איז עס געגאָנגען
דאָלאַנדסענען, דעם דאָזיגען דרייַסמען מויק מיט זיינע איר
בערטרייבונגען? ער האָט ביי אַלעמען בעקומען אַ שם
פֿון אַ גרויסען נגב אין שליסליך האָט ער נאָך פֿערלאָרען
זיין שטעלע. איצט געהט ער אַרום מיט זיין בעלאָדענעם
געוויסען, זיינע אָבגעטראָגענע קליידער ווערען אַלץ דינער
און דינער און ביי קיינעם ניט, נאָר ביי דעם אַרנעל־טרעטער
ביאַרע האָט ער געפֿונען אַ קעמערל. דאָ האָט זיך אַזע
דאָלאַנדסען בעזעסען. ביאַרע מעג זיך זיין אַ מיכטיגער
קערל אויף זיין שטייגער, אָבער ער איז געווען דער אַרעמד
סטער פֿון אַלע, ווייל אין זיין הויז האָט זיך געפֿונען וועניגער
הערינג ווי ערגעץ אַנדערשוואו. און אחוץ דעם, ווייל זיין
מאָכטער פּערנילע איז געווען אַ געבראַנדמאַרקטע בריאה,
צוליעב דעם האָט מען זיין הויז ניט געשענקט זעהר פֿיעל
אַכטונג. קיין בעסערער סאַן וואָלט ביי איהם ניט געוואוינט.
מען האָט געשמעסט, אַז דאָלאַנדסען וואָלט געקענט
אויפֿהאַלמען זיין פּאַסטען, ווען ער זאָל זיך ווענדען צום
טעלעגראַפֿען־אינספּעקטאָר מיט אַ חרטה־געפֿיהל אין האַר־

צען. אבער ראלאנדסען'ען איז עס געגאנגען אום דעס צו
בעקומען זיין ענטזאגונג און דער אינספעקטאר האָט קיין
געלעגענהייט נישט געהאָט איהם צו בעגנאָדיגען. און דער
אַלמער סאַק, דער פֿערמיטלער איז דאָן געווען אָבוועזענד.
אָבער דער פּאַסטאר איז נישט געווען גאַנץ אונצופֿריעדען
מיט ראַלאַנדסען. „איך האָב געהערט, אז ער טרינקט שוין
וועניגער ווי פֿריהער“, האָט ער געזאָגט, „און איך רעכען
איהם דורכאויס נישט האַפֿנונגסלאָז צו זיין. אזוי האָט ער
זעלבסט מודה געווען, אז מיין בריעף איז געווען די אורזאַכע,
צוליעב וועלכער ער האָט בעקאָנט געטאַכט זיין נגבה. אויך
אין זיין ווירקונגס-קרייז קען מען זיך דערלעבען צו אַ פֿרייד“.
דער יאָהאַנעס-טאַג האָט זיך שוין אָנגערוקט. אין
אָבענד פֿלעגט מען אויף אלע הויכקייטען אָנצינדען שייטער-
הויפֿענס. די פֿייער-יונגער פֿלעגט זיך פֿערזאַמלען אַרום
פֿייער און איבער'ן גאַנצען געגענד האָבען זיך געלאָזט הערען
די מענער פֿון פֿירעל און האַרמאַניקע. קיין שום פֿייער
האָט מען נישט געטאַרט אַרויסזעהן, אָבער עס האָט בער-
דאַרפֿט שטאַק רויכערן; דאָס איז געווען סאָליד; צוליעב
דעם פֿלעגט מען אין די שייטער-הויפֿענס אַרייַנוואַרפֿען
פֿייכטען סאָך און ריח-האַלץ און דאָס האָט אַרויסגעבראַכט
אַ דיקען פֿיין שמעקענרען רויך.
ראַלאַנדסען האָט נישט געהאַט גענוג שאַנדע-געפֿיהל
אום אויסצומיידען די דאָזיגע פֿאַלקס-פֿערווילונגען; ער
איז געזעסען אויף אַ הויבען באַרג, געצימבעלט אויף זיין
גיטאַרע און געזונגען אזוי הויך, אז עס האָט אַזש אָבגעהילכט
אין טהאַל. ווען ער איז אַרונטערגעשטיגען צום שייטער-
הויפֿען האָט זיך אַרויסגעוויזען, אז ער איז שכור ווי לומ אַלס
אז ער שפּיעלט זיך נור מיט עפֿעקטפֿולע פֿראַזען. ער איז
געווען אין פֿער בליבען דערזעלבער.

אָבער אונטען איבערן וועג איז געגאנגען אָלגא דעם
קיסערס טאָכטער. עס איז באַן אופן ניט געווען איהר
אַבזיכט זיך אָבצושטעלען, זי געהט נור מיט'ן וועג און וויל
פֿערבייגעהן. אַך, זי האָט גאַנץ לייכט געקענט געהן מיט
אן אַנדער וועג, אָבער אָלגא איז געווען אזוי יונג, די מענער
פֿון דער האַרטאַניקע האָבען איהר צוגעצויגען; איהרע נאָר-
פֿליגעל האָבען געציטערט, עס האָט איהר דורכגענימען א
שמאַס פֿון גליק, זי איז געווען פֿערליעבט. מיט א טאַג
פֿריהער איז זי געווען אין קראַס און פֿריערדיך מאַק האָט
צו איהר אזוי פֿיעל גערעדט, אז זי האָט איהם געמוזט
פֿערשטעהן. כאַטש ער האָט זיך אויסגעדריקט זעהר פֿאַר-
זיכטיג. קען עס דען ניט זיין, אז ער זאָל אייך אונטער-
געהען א שפּאַציר-גאַנג אזוי ווי זי אין דעמועלבען אָבענד!
זי האָט בעגעגענט דעם פּאַסטאָר'ס פֿרוי. ביידע האָ-
בען זיך אַרומגענומען און האָבען גערעדט פֿון קיין אַנדערן
נור וועגען פֿריערדיך מאַק. ער איז געווען דער הערר פֿון
דעם קירך-שפּיעל, אפילו די האַרץ פֿון דעם פּאַסטאָר'ס
פֿרוי האָט זיך אין דער שטיל צו איהם גענייגט; ער איז
געווען אַ ליעבליכער, פֿאַרויכטיגער מענטש און מיט יעדען
פֿרייט זיינעם איז ער געשטאַנען פֿעסם אויף דער ערד. דעם
פּאַסטאָר'ס פֿרוי האָט צולעצט בעמע-קט, אז די יונגע אָלגא
האָט זיך שמאַרק פֿערשעהמט און האָט געפֿרענט: „אָבער
קינד, דו ביסט אזוי שטיל, סוף כל סוף ביסט דו נאָך ניט
פֿערליעבט אין דעם יונגען מאַק?“

„יע“ האָט אָלגא אַרויסגעשעפטשעט און אויסגעבראַכען
אין א געוויין.

די פֿרוי איז שמעהן געבליבען. „אָלגא, אָלגא! און
ער קלערט אייך עפעס וועגען דיר?“
„איך גלויב אזוי.“

דער פֿרוי'ס אייגען זיינען ווידער געוואָרען אונבעוועגליך
און נאָריש און האָבען פּיסט געקוקט אין דער לופֿט אַרײַן.
"יא, יא", האָט זי געזאָגט שמיכלענדיג. "גאָט זאָל בענשען.
וועסט זעהן, עס וועט גוט זײַן". און זי האָט פֿערדראָפעלט
איהר פֿריינדליכקייט צו אַלגען.

ווען די דאָמען זיינען צוגעקומען צום פּאַסטאָר-הויף,
האָבען זיי געטראָפֿען דעם פּאַסטאָר אַרומלויפֿענדיג אויפֿ-
גערעגט אַהין און אַהער. "דאָרט איבען ברענט דער וואַלד",
האָט ער אויסגערופֿען: "איך האָב עס געזעהן פֿון מיין
פֿענסטער"! ער האָט צוגויפֿגעזאָמעלט העק, גראַב-אייזענס
און מענשען און האָט אָנגעפֿילט זײַן שיפֿעל, וועלכע איז
געשטאַנען אונטען בײַ די שאַפֿעס. עס האָט געברענט אין
ענאָך'ס וואַלד.

אַבער דער געוועזענער געהילף לעוויאַן איז געקומען
פֿריהער פֿון פּאַסטאָר מיט זיינע לײַט. לעוויאַן האָט זיך
צוריקגעקעהרט פֿון דער פֿיש-פֿאַנגעריי, ווי געוועהנליך איז
ער געלעגען בײַ ענאָך'ס וואַלד און אַביסעל געקאָכט. אויף
דעם וועג אַהײַם האָט ער דערזעהן, ווי אַ קליינער העלער
פֿייערל שלאָגט אַרויס פֿון וואַלד און ווערט אַלץ גרעסער.
ער האָט זיכער אַ שאַקעל געטהאָן מיט'ן קאַפּ, גלייך ווי ער
ווייס וואָס אַזאַ פֿייערל האָט צו בעדייטען. און ווען ער
האָט אונטען בײַ די שאַפֿעס פֿון פּאַסטאָר-הויף דערזעהן די
אויפֿגערודערטע מענשען, האָט ער פֿערשטאַנען, אז הילף
זעט באלד אָנקומען. ער האָט מיט אײַנמאַל אומגעקעהרט
דעם שיפֿעל און גערודערט צוריק, אום דער ערשטער צו
זײַן אויף'ן פּלאַץ. עס איז געטען גאַנץ פֿײַן פֿון לעוויאַנען,
וואָס ער איז געווען בערייט צו פֿערנעסען די צאַנקעריי און
האָט זיך געאיילט זײַן פֿײַנד צו הילף.

ער לאַנדעט און לאָזט זיך אין וואַלד אַרײַן, ער הערט

ווי עס קנאקט דער פייער. לעוויאן נעהמט זיך צייט און ביי יעדען טרים קוקט ער זיך גענוי ארום, באלד דערזעהט ער ענאך'ן, וועלכע קומט אן אין גרויס איילעניש. א אויג-געהייערע שפאנונג בעהערשט לעוויאן, ער פערשמעקט זיך הינטער א פעלו און קוקט נאך. ענאך קומט נעהענטער, ער געהט, גלייך ער וואלט גיט געהאט קיין בעשטיממען ציעל, קוקט זיך גיט ארום גיט רעכטס גיט לינקס, ער קומט אלץ ער קומט. צו האט ער זיין געננער ענטדעקט און וויל איהם אצינד אויסגעפינען. ווען ער איז שוין געווען גאנץ נאעהנט, האט איהם לעוויאן צוגערופען. ענאך האט זיך אומגעקעהרט און שטעהן געבליבען. און זייענדיג צו-דודערט האט ער געשטייבעלט און געזאגט:

„ליידער, ברענט דאָ. עס איז געקומען דער אונגליק.“
דער אנדערער האט בעקימען מוט און האט אָבגעענטפערט:
„גאט'ס פינגער שטעקט אין דעם“.

ענאך האט גערונצעלט דעם שמערן.

„וואָס שמעהסט דו דאָ“, האט ער געפרענט.

לעוויאן'ס גאנצער האט האט אויפגעפלאמט און ער האט געזאגט: „אהא, דאָ איז אצינד צו ווארעם מיט דער בינדע אויף די אויערן“.

„געה אוועק פֿון דאָנען“, האט געזאגט ענאך. „דו ביזט עס, אוראי, דער אונטערצינדער“.

אָבער לעוויאן איז געווען בלינד און טויב. עס האט אויסגעוויזען, אז ענאך וויל גראדע צוקומען צו דעם פונקט ביי דעם פעלו, וואו לעוויאן איז געשטאנען.

„היט זיך!“ האט לעוויאן אויסגעשריען. „איך האב דיר שוין איינמאל איין אויער אָבגעדרעהט, כ'ועל דיר דעם אנדערן אייך אָבגעהמען“.

„זאלסט אוועקגעהן פֿון ראַנען“, האָט געענטפֿערט ענאָך
און האָט זיך געשפּאַרט גלייך אויף איהם.
לעוויאָן האָט פֿון בייזקייט געקריצט מיט די צייהן.
ער האָט הויך אייסגערופֿען: „געדענקסט דו דעם טאָג אויף'ן
פֿיאָרד? דו ביסט געלעגען און געצויגען מיינע געצען.
דאָמאלס האָב איך אָבגעריסען אַן אייער.“

אצינד איז קלאָהר געוואָרען פֿאַרוואָס ענאָך טראָגט די
בינדע אויף די אויערן ער האָט בלויז איין אויער.
די ביידע שכנים האָבען זיך שוין איינע די אנדערע
געהאט אין די קלייהען און האָבען געהאט גענוג גרינדע
צו מאַכען אַ שווייג.

„דו ביסט אַלץ איינס ווי אַ מערדער“, האָט געוואָגט ענאָך.
מען האָט געהערט ווי דעם פּאַסטאָרס שיפֿעל איז שוין-
מענדיג צוגעפֿאַהרען צום לאַנד און פֿון דער אַנדער זייט
האָט זיך געהערט די כרויזענדע שרפה, וואָס איז געקומען
אַלץ געהענטער און געהענטער. ענאָך האָט געוואָלט פּטור
ווערען פֿון לעוויאָנען, ער האָט אַרויסגעצויגען זיין שנייד-
טעסער, ער האָט פֿערמאָגט דיעזען פּרעכטיגען מעסער צו
שניידען.

לעוויאָן האָט אַ דרעה געטהון מיט די איינען אין גע-
שריען. „ווען דו וואָגסט מיר צו ווייזען דעם מעסער, וויינען דאָ
באַלד פֿאַרהאַן מענשען אין פֿאַהר-וואַסער. אָם קומען וויי.“
ענאָך האָט ווידער בעהאַלטען דעם מעסער. „וואָס
שמעסטו עפעס גראַדע דאָ? געה אוועק!“ האָט ער געוואָגט.
„אין וואָס זוכסטו עפעס פּונקט דאָ?“

„דאָס געהט דיר ניט אָן. איך האָב דאָ עפעס צו טהון,
כ'האָב דאָס עפעס בעהאַלטען, אין דער פֿייער קומט שוין
אין.“

אַבער לעוויאָן האָט צוליעב איינגעשפּאַרמקייט בשום

איפן ניט געוואָלט אָבטרעטען, אפילו אויף קיין שפּאַן. עס איז אָנגעקומען דער פּאַסטאָר און האָט נאָך ניט געהערט די צאַנקעריי אויף'ן לאַנד; אָבער לעוויאָן האָט זיך איצט ניט געקומערט וועגען פּאַסטאָר!

דאָס שיפּעל איז צוגעשוואָמען; אַלע האַבען זיך אַ לאַז געטהון מיט העק און גראַב-אייזענס; דער פּאַסטאָר האָט פֿערבייגעהענדיג זיך געגריסט און געזאָגט אַ פּאַר ווע-טער: „ריעזע יאָהאָנעס-פֿייערן ווינען אַ שעדליכער מנהג, ענאָך; די פֿונקען צופֿליהען זיך אין אַלע ריכטונגען. וואו זאָלען מיר אָנפֿאַנגען.“

ענאָך האָט זיך אין גאַנצען פֿערלאָרען; דער פּאַסטאָר האָט איהם אָנגעכאַפט און אָבגעשלעפט אָן אַ זייט, ער זאָל ניט קענען פֿאַ-טועצען זיין צאַנקעריי מיט לעוויאָנען. „פֿון וואַנען קומט דער ווינד? האָט דער פּאַסטאָר געפֿרעגט. קום און ווייז אונז, וואו מיר זאָל דורכפֿיהרען דעם גראַבען.“

אָבער ענאָך איז געשטאַנען ווי גוי נאָדלען, ער האָט געמוזט האַבען אין אייג לעוויאָנען און האָט געענטפֿערט דעם פּאַסטאָר ווי אַ פֿערווירטער.

„לאַז זיך ניט אזוי פּאַקען פֿון אונגליק“, האָט דער פּאַסטאָר ווידער געזאָגט. „זיי אַ מאַן, דער פֿייער טוו ווערן אויסגעלאָשען!“ און ער האָט גענומען ענאָך'ן אונטער'ן אָרם

אייניגע פֿון די לייט זיינען אַ שטיק-וועגס אַנטקעגען געגאַנגען די שרפּה און האַבען אליין אָנגעפֿאַנגען דורכצו-פֿיהרען דעם גראַבען. לעוויאָן איז נאָך אַלץ געשטאַנען אויף'ן זעלבען אָרט און האָט שויער געאַטהעמט ער איז אַרײַפֿגע-טראָטען מיט'ן פֿוס אויף אַ שטיינערנער פּליטע, וואס איז געלעגען האַרט לעבען אַ פֿעלו. דאָ האָט ער אוראי גאַרניט

ניט בעהאלמען, ס'איז אלץ ליגען, האָט ער געקלעהרט אין
האָט אַביסעל אונטערנגעהויבען די פליטע. און ווי נור ער
האָט אַרומגעגראָבען אַביסעל ערד אונטער דער פליטע האָט
ער דערזעהן אַ טוך. די טוך האָט בעלאַנגט צו ענאָך, עס
איז געווען זיין אַמאָליגע אויער-בינדע, לעוויאָן האָט עס
אויפֿגעהויבען, ס'איז געווען אַ פאַקעט. ער האָט פֿונאַנדער
געבונדען דאָס טוך, אינווייניג איז געווען געלד, פֿיעל געלד
אין באַנקנאָמען. און צווישען, די באַנקנאָמען איז געלעגען
אַ גרויסער, ווייסער דאָקומענט.

לעוויאָן איז געוואָרען שטאַרק נייגעריג, ער האָט גע-
טראַכט! עס איז גע'ננבה'טע געלד! ער האָט פֿאַנאַנדער-
געוויקעלט דאָס פּאַפּיר און אָנגעפֿאַנגען צו לייענען וילבענווייג.
דאָס בעמערקט ענאָך און לאָזט אַרויס אַ הייזעריגען
געשריי; ער רייסט זיך אַרויס פֿון פּאַסטאָר און איילט זיך
צו לעוויאָנען מיט'ן מעסער אין דער האַנד.
„ענאָך! ענאָך!“ שרייט דער פּאַסטאָר און סטאַרעט
זיך איהם דעריאָגען.

„אַט איז דער ננב!“ האָט לעוויאָן צו זיי אויסגערופֿען.
דער פּאַסטאָר האָט זיך איבערלעגט: אויף ענאָך'ן
האָט אַזוי געוויקט די שרפה, דאָס ער איז אויסער זיך.
„בעהאלט דעם מעסער!“ האָט ער צו איהם געזאָגט.

לעוויאָן האָט פֿאַרטגעזעצט:

„אַט דאָ איז מאַק'ס איינברעכער.“

„וואָס וואָסמו?“ האָט געפֿרעגט דער פּאַסטאָר, ניט

פֿערשמעהענדיג.

ענאָך איז צוגעשפרונגען צו זיין געננער און האָט גע-
וואָלט אַוועקנעהמען דעם פאַקעט.

„איך וועל עס איבערגעבען דעם הער פּאַסטאָר!“ האָט
אויסגערופֿען לעוויאָן. „וואָל דער הער פּאַסטאָר זעהן, צו

וואס פֿאר א סאַרט מענשען עס געהערט זיין געהילי-".
ענאך האָט זיך אָנגעשפּאַרט אָן א כּוים זיין געוויכט
איז גרוי געוואָרען, דער פּאַסטאָר קען ניט בעגרייפֿען, וואָס
עס זאָל בעדייטען די דאָזיגע כאַנקנאַטען, דאָס טוּך און דער
דאָקומענט.

"דאָרט האָב איך עס געפֿונדן", — האָט לעוויאַן גע-
זאָגט און צימערט מיט'ן גאַנצען קערפּער. ער האָט עס בע-
האַלטען אונטער אַ פֿלאַך-שטיין דאָ שטעהט טאַק'ס נאַמען
אין דעם פּאַפּיער".

דער פּאַסטאָר האָט איבערגעלייענט. ער האָט זיך אין
גאַנצען פֿערלאָרען, האָט אָנגעקוקט ענאָך'ן און געזאָגט:
"דאָס איז די פּאַליס פֿון לעבענספֿערוויכערונג וואָס מאַק
האָט פֿערלאָרען, ניט אמת?"

"דאָ איז אויך די געלד וואָס ער האָט פֿערלאָרען", — האָט
לעוויאַן געזאָגט.

ענאָך האָט זיך צוזאַמענגענומען מיט קראַפֿט. "דאָן
האַסטו עס אליין דאָרט אוועקגעלעגט", — האָט ער געזאָגט.
דער גערויש פֿון ברענענדען וואַלד האָט זיך אַלץ דער-
געהענטערט, אַרום זיי איז געוואָרען אַלץ הייסער און היי-
סער, אָבער די דריי מענער זיינען געשטאַנען אונבעוועגליך.
"איך ווייס דערפֿון גאַרניט", האָט ענאָך ווידער געזאָגט.
"לעוויאַן האָט עס מן הסתם דאָרט אוועקגעלעגט".

לעוויאַן האָט געפֿרעגט: "דאָ זיינען צוויי הונדערט
טאָלער. האָב איך דען ווען עס איז פֿערמאַגט צוויי הונדערט
טאָלער? און בעלאַנגט דען ניט דאָס טוּך צו דיר? האַסטו
דאָס ניט געטראָגען ארום די אויערן?"

"יא, האַסטו דען דאָס גיט געטראָגען?" האָט אויך
דער פּאַסטאָר געזאָגט.

ענאָך האָט געשוויגען.

דער פאסטאר האָט געבלעמעט אין די פאפיערגעלד.
„דאָס זיינען ניטאָ קיין צוויי הונדערט מאָלער“, האָט ער
געזאָגט.

„ער האָט שוין עטוואָס פֿערברויכט“, האָט לעוויאָן
געענטפֿערט.

אַבער ענאָך איז געשטאנען און שווער געאַטהעמט,
דאָך האָט ער זיך נאָך אָנגערופֿען: „איך ווייס פֿון גארניט.
אַבער דו, לעוויאָן, מענסט געדענקען, דאָס איך וועל דיר
עס קיינמאָל ניט פֿערגעסן“.

דעם פאסטאר האָט אָנגעהויבען צו שווינדלען אין די
אויגען. אויב ענאָך איז דער ננב, האָט דאָך דער טעלע-
גראַפֿיסט ראַלאַנדסען געשפּילט אַ קאָמעדיע מיט דעם מוסר-
בריעף, וועלכען ער האָט ערהאַלטען, און צוליעב וואָס האָט
ער דאָס געטהון?

די היץ איז אַלץ גרעסער געוואָרען, די דריי מענער
האָבען זיך געלאָזען צום ים אַראָב און דער פֿייער איז זיי
נאַכגעגאַנגען. זיי האָבען געמוזט אַריינשטייגען אין שיפֿעל,
יא, זיי האָבען געמוזט זיך אָבשטויסען פֿון ברעג.

„יעדענפֿאַלס, איז דאָס מאַק'ס פּאָליס“, האָט געזאָגט
דער פאסטאר, „מיר וועלען וועגען דעם מעלדען. רודער
אהיים, לעוויאָן“.

ענאָך האָט שוין צו גאָרניט געטוינט, ער איז געוועסען
און האָט שטאַרק געקוקט פֿאַר זיך... יא, מיר וועלען עס
מעלדען, האָט ער געזאָגט, „דאָס איז אויך מיין מיינונג.
דערשלאָגען האָט דער פאסטאר געפֿרעגט: „אזוי“?
און ער האָט אונוויל גפֿערמאַכט די אויגען, זייענדיג ענט-
זעט פֿון די אַלע געשיכטען.

דער נייציגער ענאָך איז בעגאַנגען אַ נאַרישקייט. זאָג-
'אָס האָט ער בעהאַלטען דאָס פֿערויכערונגס פּאַפּיער, וועלכען

ער האָט נים געקענט פֿערשטעהן. ער האָט געהאט אויף זיך
פֿיעל שמעטפלען און איז געווען אויסגעפֿילט אויף אַ גרויסע
סומע: פֿילייכט וועט ער קענען אין אַ צייט אַרום אָברייזען
און פֿאַרמבריינגען דעם פּאַפּיער. ער איז נים געווען אזוי
רייך אום צו בראַקירען מיט דעם.

דער פּאַסמאַר האָט זיך אימגעדרעהט אין געקוקט אויף
דער שרפה. אין וואַלד האָט מען מיכטיג געאַרבייט. בוימער
זיינען געפֿאַלען און עס האָט זיך געזעהן אַ ברייטער, פֿינע-
שערער גראָבען. מעהרערע מענשען זיינען דאַרט צוגעקומען.
„דער פֿייער וועט פֿון זיך זעלבסט אויפֿהערען“,—האַט
לעוויאָן געזאָגט.

„גלויבסטו אזוי?“

„ווען עס וועט צוקומען צום בעריאַזאָוען וואַלד, וועט
זיך עס אויסלעשען.“

און דאָס שיפֿעל מיט די דריי מענער האָט גערודערט
ביז טיעף אין ים-בוזעם אַריין צום הויף פֿון דעם לענסמאַך

XII.

ווען דער פאסטאר איז אין אבענד אהיים געקומען, האָט ער זיך צוואויינט. ארום איהם האָבען זיך צונויפגעקליבען אזוי פיעל שרעקליכע זינד. ער איז געווען נידערשלאָגען און שטערצליך געריהרט; איצט וועט זיין פֿרוי שוין ניט האָבען אפילו די שיד, אין וועלכע זי האָט זיך אזוי ביסער גענויטיגט. ענאָך'ס גרויסע נדבה אויף גאָטס אלטאר מוז צוריקגעגעבען ווערען, דאָס איז גע'גנבה'טע געלד. און דאָן וועט דער פאסטאר ווידער ליידען נויט.

ער איז גלייך אַרויפגעגאַנגען צו זיין פֿרוי. שוין אין דער טהיר האָט איהם דורכגענומען א געפיהל פֿון פֿער-צווייפלונג און פֿעררוגס. זיין פֿרוי האָט גענעהט. אויף'ן באַדען זיינען געלעגען בנדים, א גאָפעל און א וויש-שמאַטע פֿון קיך זיינען געלעגען אויף'ן בעט צוזאַמען מיט צייטונג-גען און שמריק-געצייג.

איין פֿאַנטאַפֿעל איז געשטאַנען אויף'ן טיש. אויף איהר זיינען געלעגען א גרינע בערעזעווע צווייגעל און א גרויסער פֿעלד-שטיין.

דער פאסטאר האָט גענומען דאָס צוזאַמענקלייבען און רעכט צו טאָבען, לויט זיין אלטער געוואוינהייט. „דאָס דאַרפֿסטו ניט טהוין“, האָט זי געזאָגט, איך וואָלט

אליין אוועקגענומען דעם פאנטאפעל, ווען איך וואלט פאר-
מיג געווארען מיט דעם נאָהט."

"אבער ווי אזוי קענסטו ויצען אין אזא מיס-טאש און
נעהען!"

זיין פרוי האָט זיך דערפון בעליידיגט און גאָרניט גע-
ענטפֿערט.

"וואָס זאָל בעדייטען דער דאָזיגער פֿעלרשטיין?" האָט
ער געפֿרעגט.

"ער בעדייטעט גאָרניט. איך האָב געפֿונען אונטען
אויף'ן שמראַנד, ער איז מיר אזוי געפֿעלען געוואָרען."

ער האָט גענומען אַ בינטעל פֿערוועלקטע גראָזען, וואָס
זיינען געלעגען אויף'ן שפיגעל און האָט זיי צוזאַמענגעקלי-
בען אין אַ צייטונג.

"יא, פֿילייכט קען דאָס נאָך צו עפעס נוצען?" האָט
ער געפֿרעגט און שמעהן געבליבען.

"ניין, עס איז שוין צו אלט. דאָס איז שטשאַן, איך
האָב פֿון דעם געוואלט מאַכען אַ סאַלאַט."

"איבער אַ וואָך איז עס דאָ געלענען." — האָט ער
געזאָגט, "עס האָט איבערגעלאָזען אַ פֿלעק אויף'ן פֿאַלימיר."

"יא, דאָס זאָלסטו אין אנגעטראַכט נעהטען, קיין טענש
בעדראַף ניט קויפֿען קיין פֿאַרלירטע כעבעל, עס טויג צו
גאָרניט."

דאָ האָט דער פֿאַסטאַר אויסגעבראַכען אין אַ בייזען
געלעכטער. די פֿרוי האָט אוועקגעוואָרפֿען איהר געהעריי
און איז אויפֿגעשטאַנען.

קינימאַל אין לעבען האָט ער איהר ניט צוריה געלאָזט,
נאָר ער פֿערביטערט איהר עקזיסטענץ מיט זיין נאַרשיקייט.

און ווידער האָט אויסגעבראַכען איינע פֿון יענע אונזיגליכע
און פֿרוכטלאָזע צוויסטיגקייטען, וועלכע ווידערהאַלען זיך

שוין זייט 4 יאָהר מיט אייניגע צווישענרוימען. דער פּאַסטאָר
איז געקומען, אום מילד צו בעטען זיין ווייב, זי זאל אָב-
לענען דאָס קויפֿען פֿון די שיד, אָבער עס איז פֿאַר איהם
געוואָרען אַלץ מעהר און מעהר אונגעגליך דורכצופֿיהרען
זיין וואונש; די גאל איז איהם איבערגעלאָפֿען. זינט די יונג
פֿרוי וואן לאָאָ האט אָנגע-זיזט און זיין ווייב האָט איבער
גענומען די הויז-פֿיהרונג, איז אין פּאַסטאָר-הויף אַלץ צו-
געגאנגען מיט'ן קאָפּ אראָב. — „אַ חוץ דעם: קענסטו ניט
אַביסעל מעהר בערענקליך בעלי כתי'וען אונטען אין קיך" ?
האָט ער געזאָגט.

„בערענקליך" ? איך מיין אַז איך פֿיהר די ווירטהשאַפֿט
בערענקליך. געהט עס דען דאָ ערגער צו ווי פֿריהער" ?
„נעכטען האָב איך געפֿונען דעם מיסט-העמער פֿול
מיט עסענוואַרג."

„דו זאָלסט בעסער ניט שטעקען אומערום דיין נאָז,
וואָלט עס נאָך בעסער צוגעגאנגען."

„די טעג האָב איך אין איהם געפֿונען אַ גאנצען באַרג
פֿלוימען-גרויץ, וואָס איז איבערגעבליבען פֿון מיטאָג."
„יאָ, די דינסט-טיידלעך האָבען עס אזוי העסליך גענע-
סען, אַז איך האָב דאָס שוין מעהר ניט געקענט געברויכען."
„אויך אַ גרויסען רעשט ריז-קאָשע האָב איך דאָרט
געפֿונען."

„די מילך איז געווען גערונגען. אין דעם בין איך דאָך
שוין אוראי ניט שולדיג."

מיט אַ טאָג פֿריהער האָב איך אין מיסט-העמער גע-
פֿונען אַן אָנגעקאָכטע און אָנגעשילטע איי.

די פֿרוי האָט פֿערשוויגען, אָבער אויך אין דעם פֿונקט
וואָלט זי זיך געקענט ריין וואַשען.
„אין גרונד גענומען, איז אונזער מצב ניט אזוי גלענ-
דע."

צענד", האָם נעזאָנט דער פּאַסטאָר, און דו ווייסט דאָך, אז די אייער קויפֿען מיר, די טעג. האָט מען דער קאַץ געגעבן אַ אייער-קוכען".

"דאָס איז איבער-געבליבען פֿון מיטאָג. אָבער דו ביסט ניט ביים רעכטען זיגען, וויל איך דיר זאָגען; דו מוזט וועגען דיין צושטאַנד זיך ווענדען צום דאָקטאָר".

איך האָב דיר געזעהן, האַלטענדיג די קאַץ אויף. די הענד און דו האָסט איהר צוגעטראָגען די מילך-שאַל, און דאָס זעהען אויך די דיענסט-סיידלעך אין זיך לאַכען זיי פֿון דיר".

"זיי לאַכען שוין נאָרניט. אָבער דו, דו ביסט גייסטעס-קראַנק".

שליסליך איז דער פּאַסטאָר אַרונטער געגאַנגען אין זיין אַמט-צימער און די פֿרוי האָט ווידער בעקומען איהר פֿרידען. אויף מאָרגען צום פֿריהשטיק האָט קיינער ניט געקענט בעמערקען אז די פֿרוי האָט געליטען און טרויעריג געווען. דער גאַנצער קומער איז זיי אַוועקגעפֿלויגען פֿון איהר; נאָם צו דאַנקען, זי האָט אויסגעזעהן, זיי זי וואָלט פֿערגעסען אין דער גאַנצער קריגעריי. איהר פֿרעהליכער אימער-וועקסלענ-דער מעמפּעראַמענט האָט איהר געהאַלפֿען לייכט אַריבער-צוטראָגען אַלעס אין לעבען, דער פּאַסטאָר איז ווידער געווען געזיהרט. האָט ער דען אַליין אויך ניט געקענט האַלטען דאָס טויל וועגען די אנגעלעגענהייטען פֿון דער הויז-פֿיהרונג. די נייע יונגפֿרוי, וועלכע האָט אַיצט בעדאַרפֿט צו זיי אָנקומען, איז שוין מסתּמא געווען אויף'ן וועג צו צפּון צו. "ליידער וועסטו אַיצט ניט קענען בעקומען דייע שיד", האָט ער געזאָגט.

"ניין, ניין," — האָט זי בלוז געענטפֿערט.

„די נרבה וואס איך האב ערהאלטען פֿון ענאך, מוז
איך צוריקגעבען; ער האט דאָס געלד גע'גנבה'ט!"
„וואָס זאָנסטו!"

„יא, שמעל זיך פֿאַר, ער האָט עס געטאַכט דעם איינ-
ברוך ביי טאַקען. געכמען האָט ער זיך טודה געווען פֿאַר'ן
לענסטאָן". און דער פּאַסטאָר האָט איהר אַלעס דערצעהלט.
„אויב אזוי האָט עס דאָך דאָלאַנדסען גאָרניט גע-
טהון", — האָט די פֿרוי געזאָגט.
„אַה, דער ברֿאַריאַנע, דער אַרומטרייבער! ... אָבער
מיט די שך מוזטו אַלואַ איצט אָבוואַרטען".

„אַה, סאַראַ צרה!"
„אזוי איז זי אימער געווען: אַ נומעס קינד, בערייט
אויף אַלע אָפּפֿער! און קיינמאָל האָט דער פּאַסטאָר ניט
געהערט, אַז זי זאָל זיך בעקלאַגען אויף איהר אַרעמקייט.
„אַמט'דיג, ווען דו וואָלסט נאָר געקענט אָנטהון טיינע
שיך", האָט ער געזאָגט, און עס איז איהם געוואָרען ווייך
אויף'ן האַרצען.

די פֿרוי האָט הערצליך געלאַכט: „יא, און דו טיינע,
כאַ, כאַ, כאַ!"

זי האָט אזא שמוס געטהון זיין מעלער, דאָס ער איז
אַרונטערגעפֿאלען אויף דר'ערר אין זיך צובראַכען; דער
קאַלטער קאַטלעט איז אויך טיטגעפֿאלען „וואַרט, דו וועסט
בעקומען אַן אַנדער מעלער", — האָט די פֿרוי געזאָגט און
איז אַרויסגעלאַפֿען.

קיין שום טאָן פֿון בעדויערונג וועגען דעם שאַדען!
האָט געטראַכט דער פּאַסטאָר; קיין שום שפור פֿון אַזעלכע
געדאַנקען; אָבער אַ מעלער קאַסט דאָך אויך געלד!
„דו וועסט דאָך ניט עסען דעם קאַטלעט"? האָט גע-
זאָגט די פֿרוי, ווען זי איז צוריק צוריינגעקומען.

„וואָס זאָלען סײַר דען מאַכען מיט דעם?“ — „וײַרקלײַד,
מען קען דאָס אַוועקגעבען דער קאַץ“.

„איך בין אָבער נײַט אין אַזעלכע נומע פֿערהעלטניסע
ווי דו“, — האָט ער געזאָגט, ווידער אָנגעכמורעט.

און עס וואָלט נאָכאַמאָל אויסגעבראַכען אַ ריכטיגע
צאַנקעריי, ווען די פֿרוי וואָלט נײַט פֿערשוויגען. אָבער די
פֿרייד איז שוין פֿאַר בײַדען פֿערדאַרבען געוואָרען...

אויף אַנדער טאַג איז בעקאַנט געוואָרען אַ נײַע גרויסע
פֿאַסירונג: ראָלאַנדסען איז פֿע-שוואַונדען געוואָרען.

ווען ער האָט זיך דערוואוסט פֿון דער מצײַאה אין וואַלד
און אז ענאָך האָט זיך מודה געווען האָט ער אין גרויס
ערנערניש געזאָגט: „דאָס איז דאָך שוין צו פֿערדראַסיג!
וועניגסטענס אין חודש צו פֿריה“. בעררע האָט דאָס געד-
הערט. שפעטער צו אין אָבענד האָט מען ראָלאַנדסענען אין
ערנעץ נײַט געקענט געפֿינען, נײַט אין שטײַב נײַט אין דרוי-
סען, אָבער דאָס שיפעל פֿון דעם בלאַזאַק-טרעטער, וואָס
איז געלעגען אויף ברעג לעבען דעם פֿאַסטאַר-הויף, איז
פֿערשוואַונדען געוואָרען צוזאַמען מיט אַלעם דעם וואָס האָט
זיך דאַרט געפֿונען, מיט די רוזערס און פֿיש-פֿאַנג מכשירים.

אין ראָזעננאַרד האָט מאַק באלד ערהאַלטען די נאַכ-
ריכט, ווער עס איז געווען דער ריכטיגער ננב, אָבער מערק-
ווירדיג ער האָט זיך נײַט געאַיילט צוקומען און פֿון דאָס נײַ
אָנצוגרייפֿען. פֿילייכט, האָט דער אַלטער מאַק געוואוסט
וואָס ער טהוט, דער טעלעגראַפֿיסט ראָלאַנדסען האָט שוין
פֿון איהם אַרויסגעקריגען אַ בעלוינונג און יעצט וועט ער
מוזען אַ צווייטע בעצאָהלען, דאָס האָט זיך איהם נײַט געד-
לוינט. ער איז געווען אַ עכטער מאַק אין ער האָט זיך נײַט
געקענט אויף דעם אָבשטעלען און קליינליך ווערען אין רײַע-

זער עהרען-זאך ; אָבער אין דעם איצטיגען מאָמענט האָט
ער זיך געפונען אין אַ שווערליכען צושטאנד.

די פֿיעלע געשעפֿטען, וועלכע ער האָט געפֿיהרט, האָ-
בען געפֿאָרערט גרויסע הוצאות און דאָס באַרע געלד איז
שוין ניט אַריינגעפֿלאָסען שטראָמענווייז, ווי פֿריהער. זיין
גרויסער הערינג-רעזערוו איז געלענען ביי אַן אַגענט אין
בערגען, אָבער די פֿרייען זיינען געשמאַנען נידעריגע און
ער האָט עס ניט פֿערקויפֿט.

מיט אינגערולד האָט מאַק ערוואַרטעט דעם סוף זי-
סער : דענסטמאָלט איז יעדער פֿיש-פֿאַנג געענדיגט און די
פֿרייען וועלען אָנהויבען שטייגען אַ חוץ דעם פֿיהרען די
רוסען אַ קריג, דער אַקערבוי אין דעם גרויסען לאַנד וועט
פֿערנאַבלעסיגט ווערען און צווישען דער בעפֿעלקערונג וועט
זיין אַ גרויסע נאַכפֿראַגע אויף הערינג.

סעהרערע וואָכען האָט מאַק אויסגעמידען צו בעזוכען
די פֿאַבריק, האָט ער דען ניט אויך דעם פֿאַסטאַרס פֿרוי
פֿערשפּראַכען אַ בעקעריי און וואָס זאָל ער איהר איצט
ענטפֿערן ? דער פֿונדאמענט איז שוין געלעגט געוואָרען, די
פֿלאַנירונגס-אַרבייט איז שוין געווען פֿאַרטיג, אָבער דאָס
הויז האָט זיך ניט געבויט. מען האָט שוין ווידער אָנגעהוי-
בען צו רעדען, אַז באַקען וועט זעהן-שווער זיין אויפֿצובויען
די בעקעריי. דאָס איז גענאָגען אזוי ווייט, אַז דער בעקער
פֿון לענסמאַנס הויף האָט ווידער אָנגעפֿאַנגען צו טרינקען,
ער האָט זיך געפֿיהלט זיכער, אַז אַ בעקעריי קען מען ניט
אויפֿבויען אין איין וואָך און ער האָט נאָך גענוג צייט זיך
צו לאָזען וואויל געהן. ווענען דעם מאַנ'ס ריקפֿאַל האָט מען
מודיע געווען דעם פֿאַסטאַר און ער האָט זיך געווענרעט,
צום בעקער פֿערזענליך, אָבער עס האָט גאָרניט געהאָלפֿען,
אזוי זיכער האָט ער זיך געפֿיהלט.

מהאמוזעכליך, האָט דער פּאָסטאַר, דיעווער אַרבייטער
אי גאָמס נאָמען, געהאַט זעהר פֿיעל צו מהון. הנם ער
האָט זיך ניט געשאַנעוועט, האָט זיך אָבער די אַרבייט אלץ
סעהר און סעהר צוזאַמענגעקליבען. איצט אפילו איז דער
געהילף זיינער ענאָך אָנגעפֿאלען, דער אויפֿריכטיגסטער פֿון
זיי אלעמען. אין עטליכע טעג אַרום נאָך זיין פֿאַל איז לעד-
וויאָן ווידער געקומען און איז געווען זעהר גענייגט ווידער
איבערצונעהמען די שמעלע.

„דער הערר פּאָסטאַר קען איצט גאַנץ גוט איינזעהן,
אַז קיינער טויג זיך ניט אזוי גוט פֿאַר אַ געהילף, ווי איך.“
„מען האָט אויף דיר אַ פֿערדאַכט, אַז דו האָסט די
וואָלד-שרפֿה אָנגעמאַכט.“

„דאָס האָבען אויסגעקלעהרט ננבים און שווינד-
לער“, — האָט לעוויאָן געענפֿערט.
„גוט. אָבער יעדענפֿאַלס וועסטו ניט ווערן קיין געהילף.“
„ווער וועט עס איצט ווערען?“

„קיינער ניט. איך וועל זיך בענעהן אָהן געהילפֿען.“
„אזוי איז דער פּאָסטאַר געווען שטאַרק, גערעכט און
אונגעווענבאַר אין אַלע אופנים. און גראַדע איצט האָט ער
געהאַט אַ גרונד זיך זעלבסט ניט צו שאַנעווען און זיך ריין
האַלטען. די אייביגע נייט אין שטוב און די פֿיעלע מיס-
ערפֿאָלגען אין זיין אַמט, זיינען געווען ביכולת איהם צו
דעמאָראַליזירען און בריינגען איהם צו אַ נידערפֿאַל; פֿון
צייט צו צייט זיינען ביי איהם ענטשטאַנען גאַנץ פֿערברעד-
כערישע געדאַנקען, וואָס וואָלט עס, למשל, אויסגעמאַכט,
ווען ער זאָל שלום מאַכען מיט לעוויאָנען, און יענער פֿון
זיין וייט וואָלט איהם אין אַ קליינעם מאַשטאַב אַרויסגע-
וויזען זיין דאַנקבאַרקייט? ווייטער: מאַק פֿון ראָזענגאַרד
האָט אָנגעבאַמען זיין הילף צו ווירדיגע נויט-כערדירפֿטיגע

מענטשען; נו, גומ, ער איז דער גרעסטער אָרימאָן אין קיך-
בעצירק, קען ער זיך דען ניט ווענדען צו מאַקען נאָך הילף
פֿאַר אַ נויטבעדירפֿטיגע פֿאַמיליע און בעהאַלטען די אונט-
טערשטיצונג פֿאַר זיך אליין? דענסמאָל וועט אויך זיין
פֿרוי האָבען שיך. ער אליין נויטיגט זיך אויך אין פֿערשיע-
דענעס: אַ פֿאַר ביכער, עטליכע פֿילאָזאָפֿישע; ער איז פֿער-
טריקענט געוואָרען אין זיין מאַג-טעגליכער אַרבייט און האָט
אַ סך פֿערלאָרען אין זיין ענטוויקלונג. און דאָ דער ראָ-
לאַנדסען, דיעזער טויל-העלד האָט מיט אַ גוטען עפֿעקט
איינגעבילדעט זיין פֿרוי, אַז דאָס זיינען געווען די מענטשען,
וועלכע האָבען געטאַכט פֿון גאָט דאָס, וואָס ער איז. ביי אַ
געלעגענהייט וועט ער עס איהם דערמאָהנען און פֿערשטאַ-
פֿען דאָס טויל.

ענדליך איז געקומען מאַק. און ער איז געקומען זיי
גדוועהנליך: פֿערנעהמליך און ווירדיג; זיין טאַכטער עליזע
איז געווען מיט איהם. אום צו זיין העפֿליך איז ער קודם
כל גענאַנען צום פֿאַסטאַר; ער האָט פֿאַר קיין פֿאַל זיך
ניט געוואָלט אַרויסדרעהען פֿון זיין פֿערשפרעכען. די פֿרוי
האָט געפֿרענט וועגען דער בעקעריי. מאַק האָט בערויערמ,
וואָס ער האָט זיך פֿריהער ניט געקענט געהען צו דער
אַרבייט, נור דאָס האָט געהאַט נאַנץ בעדייטענדע גרינדע:
די בעקעריי האָט איינפֿאַך ניט געקענט אויפֿגעבויט ווערען
דעם יאָהר צוליב די וואַסער-גוסען. דאָ האָט די פֿרוי
אַרויסגעלאָזען אַן אויסגעשריי פֿון ענטווישונג, אָבער דער
פֿאַסטאַר האָט געהאַט זיין קליינע שמחה.

„די פֿאַכלייט זיינען געקומען און מיר וועגען דעם דער-
זעהלם“, האָט מאַק געוואָנט, „דעריבער מוז איך זיך אונטער-
געבען. פֿריהלינג-צו קען דער פֿונדאַמענט זיך אַראָבלאָוען

אויף מעהרערע צאָהלען. און ווי וועט עס זיך אָנועהן אויף
דער נעביידע" ?

"יא, ווי וועט עס זיך דאָן אָנועהן", — האָט אויך דער
פּאַסטאָר געזאָגט.

איבעריגס, איז סאָך דורכאויס ניט געווען אין אַ גע-
דריקטער שטימונג. דער זומער איז שוין פּאַראיבער, אַלע
הערינגס-פּאַנגען האָבען זיך פּאַלשמענדיג געענדיגט און אַ
מעלענראַטע פֿון די אַגענטען האָט איהם אויפ'ן שמעל סודיע
געווען, אַז די פּרייזען האַלטען אין איין שטייגען. סאָך האָט
זיך ניט געקענט איינהאַלטען און האָט עס דערצעהלט די
פּאַסטאָר-לייט.

פֿון זיין זייט האָט דער פּאַסטאָר איהם געקענט מיט-
טהיילען, וואו ראַלאַנדסען האַלט זיך אויף; אויף אַן אינועל,
וואָס ליגט ווייט אין ים צו מערב-זייט, לעבט ער גאַנץ
אַליין, ווי אַ ווילדער. אַ סאָן און אַ פֿרוי זיינען פֿון דאָרט
געקומען און דעם פּאַסטאָר געבראַכט די דאָזיגע ידיעה.
סאָך האָט תּיכּף ומיד אַוועקגעשיקט אַ שיפּעל, וואָס
זאָל בריינגען ראַלאַנדסענען.

XIII.

די זאך איז געווען אזוי, דאָס ענאָך'ס זיך מודה-זיין
האָט געט-אַפֿען ראָלאַנדסאַנען ניט פֿאַרבערייט : איצט איז
ער געווען פֿריי, אָבער ער האָט ניט געהאַט די פֿיער הונד-
דערט טאַלער אָבזונגעבען מאַקען. און אזוי איז עס געווען,
דאָס ער האָט צוגענומען דעם בלאַזאַק-טרעמערס שיפֿל
מיט די ווענטקעס און אַלע אַנדערע מכשירים און האָט
אַרויסגערידערט אין דער שמילער נאַכט. אַנדערמהאַלבען
מייל איז ער געפֿאַהרען אויף'ן אָפֿענעם ים, האָט גערידערט
אַ גאַנצע נאַכט און אויף צו-מאַרגענס האָט ער אויפֿגעווכט
אַ פֿאַסינען אינועל. דאָ האָט ער געלאַנדעט. פֿערשיעדענע
מינים פֿויגלען האָבען איהם אַרומגערינגעלט.

ראָלאַנדסען איז געווען הונגעריג און צוערשט האָט
ער געוואָלט צוזאַמענקלייבען אויף מאַהלצייט אַ גוטע פֿאַרציע
וואַסער-פֿויגעל-אייער. נאָר עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אז
פֿון די אייער זיינען שוין געוואָרען קורטשאַקעס. דאָן איז
ער אַרויסגעפֿאַהרען אויף פֿיש-פֿאַנג און דאָ האָט איהם בער-
סער געגליקט.

איצט האָט ער געלעבט מיט פֿיש טאַג-איין טאַג-אויס,
געזונגען, געלאַנגווייליגט זיך און רעגירט איבער'ן אינועל.
אין אַ רעגענדיגען וועטער האָט ער געפֿונען אַן אָבראָך אונ-
טער אַ אונפֿערגלייכבאַר-שעהנעם פֿעלד. ביינאַכט איז ער

געשלאָפֿען אויף אַ גרינער לאַנקעלע און די וון איז קיינמאָל
ניט אונטערגעגאנגען.

צוויי, דריי וואָכען זיינען פֿערבייגעגאנגען; זיין עלענדע
לעבענס-ווייזע האָט איהם שרעקליך אָבגעמאָגערט, אָבער
זיין בליק איז געוואָרען אַלס פֿעסטער און ענטשלאָסענער.
ער האָט ניט געוואָלט קאָפיטולירען. ער האָט נור מורא
געהאַט, אז אימיצער וואָל קומען און שטערען איהם. מיט
עמליכע נעכט צוריק איז צום אינוועל צוגעפֿאָהרען אַ שי-
פֿעל, אין וועלכען עס האָבען זיך געפֿינען אַ מאַן און אַ
פֿרוי, זיי האָבען געזאָמעלט פּוך. זיי האָבען געוואָלט אַראָב-
שטייגען אויף'ן אינוועל, אָבער ראָלאַנדסען האָט זיי פֿאַר קיין
פֿאַל ניט געוואָלט צילאָזען; ער האָט זיי נאָך בעמערקט
פֿון דער ווייטענס און געוואָרען שטאַרק אויפֿגעבראַכט; ער
האַט אָנגעהויבען צו טאַכען אַזעלכע משונה'דיגע פֿעכט-
שטיק מיט דעם קליינעם אַנקער וואָס האָט בעלאַנגט צום
בלאָז-זאַק טרעטער, דאָס די לייט האָבען זיך דערשראַקען
און אַוועקגע-רודערט.

דאן האָט ראָלאַנדסען אינערליך געלאַכט און האָט
אויסגעזעהן ווי אַן אונהיימליכער טייוועל מיט זיין מאָגערען
געזיכט.

איין פֿריהמאָרגען האָבען די פֿויגלען געליאַרעמט מעה-
רער ווי געוועהנליך און האָבען אויפֿגעוועקט ראָלאַנדסענען,
ווען עס איז נאָך געווען זעהר פֿריה, כמעט נאַכט. ער זעהט
ווי עס קומט אָן אַ שיפֿעל, עס איז גאַנץ נאָהענט. פֿאַר
ראָלאַנדסענען איז עס געווען זעהר טרויעריג, וואָס ער איז
אַזוי לאַנגזאַם געקומען צום זינן. דאָ קומט שוין אָן דאָס
שיפֿעל און קומט גראַדע איצט העככט אונגעוויינט פֿאַר
איהם. אָבער ווען ער האָט זיך שוין דערצאָרענט, איז דאָס שי-
פֿעל שוין אָנגעקומען, אז ניט וואָלט ער נאָך געקענט זיי

אָנמאַבען שאַרען און וואָלט די לייט פֿערוואַרפֿען מיט שטיינער,
צוויי בעדיענטע פֿון מאַקס פֿאַבריק, פֿאַטער און זוהן,
זיינען אַרויכגעשטיגען אויף'ן ברעג און דער אַלטער האָט
געוואָגשען ראַלאַנדסענען אַ גיטען מאַן.

„איך בין דורכאויס ניט צופֿריעדען מיט דיר און איך
וועל דיר עטוואָס אָנמאַבען“, האָט ראַלאַנדסען געענטפֿערט,
„וואָס זאָל דאָס זיין? האָט געזאָגט דער מאַן און האָט
אַבסעל אָנגעקוקט זיין זוהן.

„זעלבסטפֿערשטענדליך, איך וועל דיר דערווערנען, וואָס
דענקסטו עפעס וועגען דעם?“

„און מיר זיינען געקומען צופֿאַהרען מיט אויפֿטראַגען,
וואָס מאַק אַליין האָט אונז געגעבען.“

„נאַטירליך האָט זיי מאַק אַליין דיר געגעבען. איך ווייס
וואָס ער וויל.“

איצט האָט זיך אין נעשפּרעך אייך אַריינגעמישט דער
יונגערער און האָט בעסערקט אַז דער בלאָז-זאַק-טרעמער
וויל האָבען צוריק זיין שיפֿעל און די ווענדקעס.

ראַלאַנדסען האָט אויסגערוּפֿען פֿערביטערט: וואָס?

איז דער מאַן משוגע? און וואָס זאָל איך טהון? איך

זאָלן אויף אַ וויסמען אינזעל, און אַז עס זאָל זיך מיר פֿער-

וועלען קומען צו מענשען טוה איך האָבען דאָס שיפֿעל; און

אום זיך צו קענען שפּיזען, בעדאַרף איך האָבען די ווענד-

קעס צו כאַפֿען פֿיש. ניב איהם איבער דעם דאָזיגען גרויס.

„און אַ חוץ דעם האָט אונז דער נייער סעלעגראַפֿיסט

געבעטען אייך איבערצוגעבען, דאָס וויכטיגע סעלעגראַמען

זיינען אָנגעקומען פֿון אייערשוועגען און ליגען בערייט פֿיר

אייך.

ראַלאַנדסען איז אויפֿגעשפרונגען. וואָס! שוין! ער

האָט זיי געזעענט נאָך וועגען עפעס, האָט בעקומען אַ

ענטפער און האָט זיי נאָכגעפֿאַלגט, ניט טאָכענדיג סעהר קיין שום אַרױסצוגען.

דער זוהן האָט געזערט דעם בלאַז-אָק-טרעטערס שיפֿעל און ראָלאַנרסען האָט זיך געזעצט אין דעם אַלטען'ס שיפֿעל.

איף'ן נאָז פֿון שיפֿעל איז געשטאַנען אַ שפּײַז-קאַרב ; אַ פֿרעהליכע האָפֿנונג האָט ערוואַכט אין ראָלאַנרסענען, צו געפֿנט זיך ניט פּיליכט דאָרט קיין פּראָוויאַנט. ער האָט געוואַרט פֿרענען : „האַכטו ניט עפעס צו עכען מיט זיך“ ? נור ער האָט בעהערשט דעם פֿערלאַנג וואָס איז ניט געווען אין איינקלאַנג מיט זיין ווירדע און האָט אָנגעהויבען צו פֿערטרייבען זיין הונגע- מיט פלוידערן.

„ווי אזוי האָט טאַק ע-פֿאַהרען, אַז איך בין דאָ“ ?

„מען האָט גערעדט וועגען דעם. איינמאַל ביינאכט האָ- בען איך געזעהן אַ טאַן און אַ פֿרוי, זיי זיינען געווען זעהר דערשראָקען.“

„יא, וואָס האָבען זיי דאָ געוואַלט, שטעל זיך פֿאַר, איך האָב ביי דעם אינוועל געפֿונען אַ נייעם פּיש-פּלאַץ און איצט טוו איך פֿון דאָרטען אַבפֿאַהרען.“

„ווי לאַנג האָט איהר דאָ געדענקט צו פֿערבלייבען“ ?

„וואס געהט עס דיר אָן“, האָט ראָלאַנרסען קורץ גע- ענטפֿערט. ער האָט בעטראַכט די שפּײַז-קאַרב, אָבער זיין

שטאַלץ האָט איהם ניט ערלויבט אַרױסצוגעבן זיינע גע- פֿהלען און ער האָט געזאָגט : „ראָס איז אַן אונגעוועהנליך העסליכע שפּײַז-קאַרב, זי טױג אפּילו ניט, מען זאָל אין איהר עפעס אַרױנלייגען. וואָס קען דאָרטען זיין“ ?

„ווען איך זאָל האָבען אזוי פּיעל פּלייש און שטאַלץ, פּומער און קעז, וועלכע זיינען שוין איבערגעלענען דאָ אין

קארב, וואָלט איך געווען פֿערוואָרנט מיט עמען אויף פֿיעלע, פֿיעלע יאָהרען, האָט געענטפֿערט דער אַלטער. ראָלאַנדרסען האָט אָבגעהוסט און אַריינגעשפיגען אין ים. „ווען ווײַנען אָנגעקומען די מעלעגראַמען“? האָט ער געפֿרעגט.

„אָך, זײ ווײַנען שוין דאָ אַ שטיקעל צײַט.“
אויפֿן האַלבען וועג ווײַנען זיך די שיפֿלעך צוזאַמשנעג-
קומען; פֿאַטער און זיהן האָבען זיך געקליבען אויפֿצועסען
דעם מאָהלצײַט, וואָס האָט זיך געפֿינען אין שפּײַז-קאַרב.
ראָלאַנדרסען האָט געקוקט אין אַלע ריכטונגען. דער
אַלטער האָט געזאָגט: מיר האָבען דאָ אַביכעל עסענוואָרג
אויב איהר געהט עס פֿאַר ליעב.“
און די גאַנצע שפּײַז-קאַרב האָט מען דערלאַנגט דאָ-
לאַנדסענען.

ער האָט עס צוריקגעוויזען מיט דער האַנד און געענט-
פֿערט: „מיט אַן האַלבע שעה צוריק האָב איך געגעסען
און האָב זיך ווי געהעריג אָנגעפֿילט. איבעריגס, האָסטו קײַם
אַ בענריף ווי נוט דורכגעבאַקען עס זעהט אויס דער דאָזיג-
גער ועמעל, נײַן, אַ דאַנק, איך וויל עס בלויז אָנקוקען, נור
אַ שמעק טהון!“ און ראָלאַנדרסען האָט ווייטער געפֿלידערט
און געקוקט אין אַלע ווינט-ריכטונגען: „יא, יא, אײַגענטליך
לעבען מיר דאָ בײַ אײַנו אײַן מערב-זײַט גאַנץ פֿעם.

איך בין איבערצײַגט, אַז בײַ יעדען מאָן אין הויז
הענט אַ פֿלייש-קוגעל. און אַ חוץ דעם אויך שמאַלץ. נאָר
דײַער לעבענס-אַרט האָט אין זיך עטוואָס טהערישעס!“
ראָלאַנדרסען האט זיך אונצופֿירדען בעוועגט און געזאָגט: דו
פֿרענסט, ווי לאַנג איך האב געזאָלט דאָ בלייבען? נאָמיר-
ליך, וואָלט איך פֿערבליבען ביז דער שניט-צײַט און וואָלט
געקוקט אויף די פֿאלענדע — שמערענס. איך בין אַ גרויסער

פריינד פֿון עראייניסע, איך האָב שפּאַס פֿון דעם,
זעהענדיג ווי אַ וועלט-קערפּער ווערט צוריסען אין שטיקער".
"יא, דאָס איז עטוואָס, וואָס איך קען ניט פֿערשמעהן".
"נו יא, אַ וועלטקערפּער. ווען איין שמערן שוידערט
דעם אנדערען אַרויס פֿון זיין באַהן און וואַרפֿט אַרונטער
פֿון הימעל.

אַבער דאָס עסען האָט לאַנג געדויערט און ראָלאַנדסען
האַט אויסגערוּפֿען: אמת'ע חורים זייט איהר ביים עסען.
ווי קענט איהר דאָס די אַלע זאַכען אין אייערע מיילער
אַריינשמוּפֿען!"

"איצט זיינען מיר פֿאַרטיג", האָט דער אַלטער געזאָגט
הכנעה'דיג.

די שיפֿלעך האָבען זיך צושיידט און די מענער האָבען
זיך הידער גענומען צו די רודערס. ראָלאַנדסען האָט זיך
אַנדערגעלעגט אין שיפֿעל, אום איינצושלאָפֿען.

נאַכמיטאָג זיינען זיי אָנגעקומען און ראָלאַנדסען איז
באַלד געזאַנגען צו דער סטאַציאָן מכח זיינע טעלעגראַמען.
עס זיינען געווען זעהר ערפֿעהענדע נאַכריכטען בנוגע זיין
ערפֿינדונג; זעהר אַ הויכען פֿרייו האָט מען איהם פֿון האַמבורג
אָנגעבאַטען פֿאַר דעם פּאַטענט און נאָך אַ העכערען פֿרייו האָט
איהם אָנגעבאַטען אַ צווייטע פֿירמע דורך דעם ביוראָ. ראָ-
לאַנדסען איז געווען זעהר אַ זעלטזאַמע בריאה. איידער צו
קלעהרען וועגען דעם, ווי זיך צו פֿערשאַפֿען עפעס עסען,
איז ער אַריינגעשפרונגען אין וואַלד און דאָרט פֿערבליבען אַ
לאַנגע צייט גאַנץ אַליין. די אויפֿרעגונג האָט איהם געמאַכט
פֿאַר אַ יונגלינג, פֿאַר אַ קינר מיט צוזאַמענגעלייגטע הענד
ווי צו אַ תּבֿילה.

XIV.

ער איז גענאנגען צו מאקס קאנטאר און איז אריינגע-
קומען דארט ווי א רעאביליטירטער מאן, יא, ווי א לייב.
דער פאמיליע מאק וועט זיין אַנבליק זיין אייגענטימליך
צום הארצען, עליזע וועט איהם פילייכט גראטולירען און
איחר אויפריכטיגע פריינדליכקייט וועט איהם הנאה טהון.
ער האָט זיך טועה געווען. ער האָט געטראָפֿען עליזען
לעבען דער פֿאַבריק אין א געשפרעך מיט איהר ברודער ;
זי האָט זיך אזוי וועניג געקערט וועגען איהם, דאָס זי האָט
קום געענטפֿערט אויף זיין גרום, און ביידע האָבען רוהיג
פֿאַרטגעזעצט זייער געשפרעך. ראָלאַנדסען האָט זיי ניט גע-
שטעט און ניט געפֿרעגט וועגען אלטען מאַק, נור ער איז
צרויף צום קאנטאר און אָנגעקלאַפּט אין מהיר. זי איז גע-
וען פֿערשלאָסען. ער איז ווידער אַרונטערגענאנגען און גע-
זאָגט : אייער פֿאַטער האָט געשיקט נאָך מיר, וואו קען איך
איהם טרעפֿען? "

ביידע האָבען זיך ניט געאיילט צו ענטפֿערן און האָבען
דערענדיגט דעם געשפרעך ; דאָן האָט פֿריערדיך געזאָגט :
"דער פֿאַטער איז אויבען ביי די שליווען".
דאָס האָבען זיי דאָך מיר געקענט וואָגען נליך ווי איך
בין געקומען, האָט ראָלאַנדסען געטראַכט. ביידע זיינען זיי

געווען גאנץ גלייכגילטיג, זיי האָבען איהם געלאָזען געהן
צום קאַנטאַר, ניט מאַכענדיג קיין שום ערקלעהרונג.

„קענט איהר ניט אימיצען שיקען נאָך איהם? האָט
ראָלאַנדסען געפֿרעגט.

פֿריעדריך האָט לאַנגזאַם געזאָגט: „ווען דער פֿאַטער
איז ביי שלאָזען, געפֿינט ער זיך דאָרט דערפֿאַר, ווייל ער
איז דאָרט פֿערנומען“.

ראָלאַנדסען האָט אויסגעגלעצט אויף זיי די אויגען און
האָט זיי ביידען אָנגעקוקט.

„איהר וועט נאָכאָמאַל טווען קומען“, האָט פֿריעדריך
געזאָגט.

ראָלאַנדסען האָט איינגעשטימט דערצו און געזאָגט
„יא, יא“. דאן איז ער אוועקגעגאנגען.

ער האָט אָנגעהויבען אַביסעל איינצובייסען די ליפֿען
און נאָכדענקען. פֿלוצלונג האָט ער זיך אויסגעקעהרט און
געזאָגט אָהן קיין שים הקדמה. „אויב איך בין אהערגעקור-
טען איז עס געשעהן ניט דערפֿאַר ווייל איך האָב געוואָלט
זעהן אימיצען אַנדערש—איך האָב כלוין געוואָלט טרעפֿען
אייער פֿאַטער, פֿע־שטאנען?״

„קומט שפעטער נאָכאָמאַל“, — האָט פֿריעדריך געזאָגט.
„אין ווען איך וועל איצט קומען צום צווייטען מאַל,
טהו איך עס דע־פֿאַר, אום צו זאָגען אייך, אָו צום דריטען
מאַל וועל איך שוין ניט קומען“.

פֿריעדריך האָט געקוועטשט מיט די פֿלייצעס.

„אַט קומט דער פֿאַטער“, האָט עליזע געזאָגט.

דער אַלטער מאַק איז אָנגעקומען, ער האָט געקנייטשט
דעם שמערן, האָט עפעס קורץ אַרויסגעזאָגט און איז גע-
גאַנגען אין קאַנטאַר ראָלאַנדסענען אין פֿאַראַייס. ער איז
געווען אונגעריג. ער האָט געזאָגט: „פֿאַריגען מאַל האָב

איך איך אָנגעבאָטען אַ שטוהל, איצט מהו איך עס ניט".
„ניין, נאָמירליך ניט", — האָט ראָלאַנרסען געוואָגט. אָבער
ער האָט נאָך ניט פֿערשטאַנען זיין דערצאָרנדיקייט.
אָבער דעם אַלטער מאַק האָט ווין האַרטקייט ניט
פֿערשאַפֿט קיין פֿערגניגען.

דיעווער מאַן, וועלכער האָט זיך פֿערוינדיגט געגען איהם
געפֿינט זיך אין זיין מאַכט, אָבער ער בעוויזט צופֿיעל אי-
בערלעגענהייט, אום זיך צו בענוצען מיט איהר. ער האָט
געוואָגט: איהר ווייסט דאָך נאָמירליך וואָס דאָ איז פֿאַר-
געקוטען?"

ראָלאַנרסען האָט געענטפֿערט:

„איך בין געווען אַבוועזענד, דאָ האָט פֿיעלעס געקענט
פאַסירען. פֿון וואָס איהר ווייסט, אָבער ניט איך".
„איך וועל אייך מיט דעם בעקאַנט מאַכען". האָט מאַק
געוואָגט. און אין דעם דאָזיגען מאַמענט איז ער געווען ווי אַ
קליינער גאַס וואָס האַלט אין זיין האַנד דעם שיקואַל פֿון
אַ סענשען. „האַט איהר מאַקע אין דער אמת'ן פֿערברענט
סיין לעבענס-פּאַליס" ? האָט ער געפֿרעגט.
„עס איז פֿיעל סעהר ווי דאָס", האָט אָנגעהויבען ראָ-

לאַנרסען, „איך, אויב איהר ווילט מיר אויספֿרעגען..."

„אַט איז עס", — האָט מאַק געוואָגט און האָט בעוויזן
דעם דאָקומענט. דאָס געלד האָט זיך אויך געפֿונען. אַלעס
איז געלעגען אין אַ טוך, וועלכע בעלאַנגט ניט צו אייך".
ראָלאַנרסען האָט ניט פּראָטעסטירט.

מאַק האָט פֿאַרטגעזעצט: עס בעלאַנגט צו ענאָך'ן.
ראָלאַנרסענען האָט זיך געגלוסט צו לאַכען איבער דער
דאָזיגער פֿייערליכקייט און ער האָט שפּאַסהאַפֿט געוואָגט:
„איהר וועט נאָך זעהן, זיכער איז ענאָך דער גנב".
אָבער מאַקען איז זיין שפּאַס ניט געפֿעלען געוואָרען;

דאָס זיינען בשום אופן ניט געווען קיין רעספעקטפולע שפּאַסען. „איהר האָט מיר אַרויסגעשטעלט צום נאַרען“, האָט ער געזאָגט „און מיר געמאַכט צו בעזאַהלען 400 מאָלער.“ ראַלאַנדרסען, וועלכער איז דא געשטאַנען מיט זיינע ווערטהפּולע טעלעגראַמען אין קעשענע האָט ניט געוואָלט זיין ערנסט. „מיר וועלען זיך אַביסעל איבערלעגען“, האָט ער געזאָגט.

דאָ האָט מאַק געזאָגט אין אַ שאַרפֿען טאָן: „פֿאַריגעס מאָל האָב איך אייך פֿערגעכען, איצט טהו איך עס ניט.“ „איך בין געקומען אייך צוריק צאַהלען דאָס געלד.“ מאַק איז געוואָרען אויפֿגעבראַכט:

„פֿון איצט אָן שפּילט דאָס געלד פֿאַר מיר קיין שום ראַלע ניט. איהר זייט אַ בעטריגער, ווייסט איהר דאָס?“ „ערלויבט איהר מיר, אַז איך זאָל אייך געבען אַן ער-קלעהרונג? ניין. דאָס איז דאָך שוין צו אונפֿערניגפֿיג. וואָס ווילט איהר דען פֿון מיר.“

„איך וועל אייך לאָזען אַרעסטירען“, האָט מאַק געזאָגט. פֿריערדיק איז אַרײַנגעקומען און זיך געועצט אויף זיין פּלאַץ ביים פּולט. ער האָט געהערט די לעצטע ווערטער און בעמערקט זיין פֿאַטערס אויפֿרענונג, אַ זאַך וואָס פֿלעגט פּאַסירען זעהר זעלטען.

ראַלאַנדרסען האָט אַרײַנגעשטעקט די האַנד אין קעשענע אַרויסצוגעהטען די טעלעגראַמען און געזאָגט: ווילט איהר אָבער ניט געהטען דאָס געלד?

„ניין“, האָט געענטפֿערט דער אַלטער מאַק. איהר קענט עס איבערגעגעבען צום מאַניסטראַט.“

ראַלאַנדרסען איז שטעהן געבליבען; ער האָט שוין ניט אויסגעוועהן מעהר ווי אַ לייב; ווי ניט ווי, ער איז אָבער אַרײַנגעפֿאַלען אין אַ מיאסי'ער געשיכטע און מען קען איהם

פֿערהאלטען. נומ! און ווען סאך האָט איהם פֿרענענד אָן-
געקוקט, גלייך ווי ער וואָלט זיך געוואונדערט, וואָס ראָד-
לאַנדסען שמעהט נאָך אַלץ דאָ, האָט ער געענטפֿערט:
„איך וואַרט מען זאל מיר פֿערהאַפֿטען“.

סאך האָט געזאָגט געפֿלעפֿט: דאָ? ניין, איהר קענט
געהן אַהיים און זיך צוגרייטען“.

„איך דאַנק ועהר, איך האָב נאָך עטליכע טעלעגראַמען
אַבזושיקען“.

דיעזע ווערטער האָבען מאַקען טילדער געמאַכט; סוף
כל סוף איז ער דאָך ניט קיין מענשען-פֿרעסער. „איהר קענט
נאַטירליך אויסנוצען היינטיגען אויף מאָרנעדיגען טאָג, אום
צו מאַכען אייערע פֿאַרבערייטונגען“, — האָט ער געזאָגט.
ראַלאַנדסען האָט זיך פֿערנייגט און איז אַרויסגעגאַנגען.

אין דרויסען איז נאָך אַלץ געשטאַנען עלייע; ער איז
איהר פֿערבייגעגאַנגען, ניט בעגרייטענדיג זיך; פֿערלאָרען איז
פֿערלאָרען, מ'קען שוין נאָרניט מאַכען. זי האַט איהם שמיל
נאָכגערופֿען. געטראָפֿען און איבערראַשט איז ער שטעהן גע-
בליבען און האָט איהר שטאַרק אָנגעקוקט.

„איך האָב אייך בלויז געוואָלט זאָגען, דאָס... מ'איז
נאָך ניט אזוי געפֿעהרליך“.

ער האָט אַכסאַלום נאָרניט פֿערשטאַנען און נאָך ווער-
ניגער איז געווען פֿאַר איהם פֿערשמענדליך דאָס, וואָס זי
ניט זיך איצט אָב מיט איהם. „איך דאַרף אַהיים געהן איך
האַב נאָך צו בעזאָרגען אַ פֿאַר טעלעגראַמען“, — האָט ער
געזאָגט.

זי איז צו איהם צוגעגאַנגען; איהר ברודער האָט זיך
בעוועגט אַרויף און אַראָב, זי האָט אויסגעקוקט, גלייך ווי
זי וואָלט זיך געפֿיהלט ניט זיכער. זי האָט געזאָגט: „דער

פֿאָטער איז וואַהרשיינליך געווען שטרענג, נאָר דאָס וועט זיכער פֿאַראַיבערנעהן.

ראַלאַנדסען האָט זיך געערגערט. האָט ער אליין שוין נאָר קיין רעכטע ניט? „אייער פֿאָטער קען האַנדלען ווי ער וויל“, האָט ער געענטפֿערט.

אזוי איז עס געווען! אָבער זי האָט נאָך אַלץ שווער געאַטהעמט און געזאָגט: „יאָס קוקט איהר מיר אזוי אָן? דערקענט איהר מיר שוין ניט?“

רחמנות, ניט מעהר ווי רחמנות. — ער האָט געענטפֿערט: „מענטשען דערקענען זיך איינע די אַנדערע אָדער דערקענען זיך ניט לויט דעם, ווי זיי ווילען עס האָבען“.

אַ פּויע. עליזע האָט שליסליך געזאָגט: „איהר מוזט דאָך זעלבסט אַנערקענען, אַז דאָס וואָס איהר האָט... נו, איהר אליין ליידעט נאָך פֿון דעם אַס שווערסטען“.

„נוט, מעג איך פֿון דעם אַס שווערסטען ליידען. איך וויל אָבער לנטרי ניט האַבען די דאָזיגע אַלע איבערפֿאלען פֿון אַ ליאָדע פּערוואַן. וואָל מיר אייער פֿאָטער אַרעסטירען.“

זי איז אַוועק פֿון איהם, ניט זאָגענדיג קיין וואָרט... ער וואַרט צוויי, ער וואַרט דריי טעג און קיינער קומט

ניט אין בערעס הויז איהם אַוועקצונעהמען. ער האָט גערלעכט אין דער גרעסטער שפּאַנונג. זיינע טעלעגראַמען האָט ער שוין געהאַט אָנגעשריבען און געהאַט כּדעה זיי אַוועק-

צושיקען אין דעם זעלבען מאָמענט, ווען מען וועט איהם פֿערהאַפּטען; ער האָט כּעשלאָסען אַנצונעהמען דעם העכ-סטען אָנבאָט פֿאַר זיין ערפֿינדונג און פֿערקויפֿען דעם פּאַט-

מענט. דערווייל האָט ער ניט פֿערשווענדעט זיין צייט אין נאָרניט; ער האָט געפֿיהרט פֿערהאַנדלונגען מיט אייסלענ-דישע פֿירמען איבער פֿערשיעדענע ענינים, וועגען דעם אָב-

קיף פֿון וואַסער-פֿאַל גענענאיבער מאַקס פֿאַבריק, וועגען

דער פֿערויכערונג פֿון טראַנספֿארט. דיעזע אלע אַנגעלעגענע-
הייטען האָבען זיך געפֿונען אין זיינע הענד.
אַבער מאַק איז ניט געווען דער מאַן, וואָס זאָל פֿער-
פֿאַלגען זיין מיט-מענשען. אין געגענטהייל, אין זיין געשעפֿט
איז אַלץ ווידער געשטאַנען ווי אַס בעסען און אין גינסמיגע
זייטען האָט ער ליעב געהאַט צו זיין פֿערשווענדעריש גוט-
מיטהיג. אַ נייע טעלעגראַמע פֿון דעם אַגענט אין בערגען,
האַט איהם טידיע געווען, דאָס די הערינג זיינען פֿערקויפֿט
געוואָרען אין רוסלאַנד. אויב מאַק דאַרף האָבען געלד,
שטעהן זיי גרייט פֿאַר איהם.

אזוי, איצט איז ער ווידער געווען אויבער-אין.
ווען עס איז פֿערבייגעגאַנגען אַ וואָך און קיין זאָך האָט
ניט געענדערט די לאַגע, איז ראָלאַנדסען ווידער אַרונטער-
געגאַנגען צו מאַק'ס קאַנטאָר. די געשפּאַנטקייט און אונט-
בעוואוסטקייט האָבען איהם אויסגעמאַטערט און ער האָט גע-
וואָלט בעקומען אַן ענטשיידונג.

„אַ גאַנצע וואָך האָב איך געוואַרט און איהר האָט מיר
ניט געלאָזען פֿערהאַפֿטען“, האָט ער געזאָגט.
„זינגערמאַן, איך האָב מיר די זאָך אַביסעל איבערלענט,
האַט מאַק געענטפֿערט. „אַלטערמאַן, איהר זאָלט עס באלד
בריינגען צו אַן ענטשיידונג!“ האָט ראָלאַנדסען ענערניש
געזאָגט. איהר מיינט, אַז איהר קענט עס אָבציהען אַ גאַנצע
אייביגקייט און מיר לאָזען וואַרטען און זיך וואַרעמען אין
איער גנעדיגקייט; אָבער איך ווייס וואָס צו טהון. איך
וועל זיך זעלבסט צו-שטעלען.“

„היינט, יעדענפֿאַלס, האָב איך פֿון אייך ערוואַרטעט אַ
גאַנץ אנדער שפּראַך.“

„איך וועל אייך ווייזען, וואָס פֿאַר אַ שפּראַך איהר האָט
צו ערוואַרטען“, האָט ראָלאַנדסען אויסגערופֿען אין אַ

איבערמריבענעם הויכען טאן און האט א וואָרף געטהין די טעלענ-אמע פֿאַר דעם סוחר'ס אויגען. ויין נאָו האָט אויס-געזעהן נאָך גרעסער ווי אין די פֿריהערדיגע צייטען, ווייל זיין געזיכט איז געוואָרען אזוי מאָגער.

מאָק האָט אַראָבגעלאָזען זיינע אויגען צו דער טער-לעגראַמע, „איהר זייט געוואָרען אַן ערפֿינדער“! האָט ער געזאָגט. אָבער וואָס ווייטער ער האָט געלייענט אַלץ מעהר האָט ער צוזאַמענגעדריקט זיינע אויגען און אויפֿמערקזאַ-מער געקוקט. „פֿיש-ליים“? האָט ער געזאָגט זולעצט. און דאָן האָט ער אויפֿ'ס ניי אָנגעהויבען צו לייענען די טעלענ-ראַמע. „עס מיינט טאַקע צו זיין פֿיעל פֿערשפרעכענדר“? האָט ער געזאָגט און אַ קוק געטהון אויף ראָלאַנדסענען. „איז עס טאַקע אמת, דאָס מען באַט אייך אָן אזאָ הויכע סומע פֿאַר דער ערפֿינדונג פֿון פֿיש-ליים“.

„יאָ“.

דאָן גראַטוליר איך אייך. אָבער איהר זאָלט זיך אויף אזוי פֿיעל גרויס אַרויסווייזען, און ניט בענעהמען זיך אונגעה-ליך גענענאיבער אַן אַלטיזן מאַן“.

איהר זייט, נאַטירליך, גערעכט אָבער די געשפּאַנטקייט האָט מיר זעהר אויסגעטאַטערט. איהר האָט פֿערשפּראַכען מיר צו לאָזען אַרעסטירען און איצט לאָזט זיך עס אויס מיט גאָרניט“.

„איך מוז אייך זאָגען ווי אזוי עס איז געשעהן. מען האָט זיך אַריינגעמישט. איך האָב אייך געזאָלט אַרעסטירען“.

„ווער האָט זיך אַריינגעמישט“?

„איהר ווייסט דאָך, די ווייבער. איך האָב אַ מאַכטער.

עלזעע האָט געזאָגט: „ניין“.

„דאָס איז זעהר אייגענטימליך“, האָט געזאָגט ראָלאַנדסען. מאָק האָט ווידער אַריינגעקוקט אין דער טעלעגראַמע.

דאָס איז דאָך, באמת, גרויסאַרטיג. קענט איהר מיר ניט אַביסעל בעקאַנט מאַכען מיט אייער ערפֿינדונג? און ראָלאַנדסען האָט איהם עטוואָס בעקאַנט געמאַכט. „זיינען מיר, הייסט עס, אויף אַ געוויסען אַרט קאַנקור-רענטען“, האָט געזאָגט דער אַלמער מאַק. „ניט נור אויף אַ געוויסען אַרט. פֿון דעם מאַמענט אָן, ווי איך שיק נור אַזעק מיין ענטפֿער, זיינען מיר עס שוין ווירקליך“.

„אוי? האָט מאַק געזאָגט דערש-אַקען. „וואָס ווילט איהר מיט דעם זאָגען? ווילט איהר אַנפֿאַנגען פֿאַבריצירען? „יאָ. גענענאיבער אייער וואַסערפֿאַל ליגט אַ צווייטער, אַ פֿיעל גרעסערער וואַסערפֿאַל. ער ברויכט ניט קיין שליווע“.

„דאָס איז לעוויאַן'ס וואַסערפֿאַל“.

„איך האָב איהם געקויפֿט“.

מאַק האָט געקנייטשט דעם שטערן און זיך פֿערטראַכט. „אלואַ זיינען מיר קאַנקורענטען“, האָט ער געזאָגט. ראָלאַנדסען האָט געענטפֿערט: דערביי וועט איהר פֿערלירען.

אַבער די דאָזיגע שפראַך האָט אַרויסגערופֿען אַלץ מעהר און מעהר ערגערניש ביי דעם גרויסען הערן: ער איז ניט געוואָהנט געווען צו דעם און האָט עס ניט געקענט דולדען. „איהר פֿערגעסט אַזוי ערשטוינליך—אַפֿט, אַז איהר זייט נאָך אין מיין האַנד, האָט ער געזאָגט. „לאָזט מיר נור פֿערהאַפֿטען. שפעטער וועט מיין רייע קומען“.

„אָך, וואָס ווילט איהר מהון? “

ראָלאַנדסען האָט געענטפֿערט: „איך רואינירען“. עס איז אַריינגעקומען פֿריעדריך. ער האָט גלייך גע-זעהן אַז עס איז פֿאַרנעקומען די ענדערונג אין דעם גאַנג

פֿון געשפרעך און עס האָט איהם געערנערט וואָס זיין פֿאָר-
מער מרייבט ניט ענדליך אַרויס דעם ענטזאָגטען מעלעגראַ-
פֿיסט מיט'ן לאַנגען נאָז.

ראַלאַנדסען האָט הויך געזאָגט: „איך סאָך אייך אַ
פֿאַרשלאַג: מיר נוצען אײס די ערפֿינדונג געמיינזאַם. מיר
אַנדרלען אום די פֿאַבריק און איך פֿערוואַלט מיט איהר.
מיין פֿאַרשלאַג איז גילטיג פֿאַר פֿיער און צוואַנציג שטונדען!“
איבערלאָזענדיג די מעלעגראַמען איז ראַלאַנדסען אַרויס-
געגאַנגען פֿון צימער.

XV.

הערבסט-צייט האָט זיך אָנגעפֿאַנגען, אין וואָלד האָט געשטורמט, דער ים איז געווען געלב און קאַלט און אויף'ן הימעל האָבען זיך בעוויווען שמערענס. אָבער אַווע ראַלאַנד-סען האָט שוין סעהר קיין צייט ניט געהאַט נאַכצוקוקען די פֿאַלענדע שמערען, הנס ער איז נאָך אַלץ געווען אַ פֿריינד פֿון נאַטור-ערשיינונגען. פֿאַר דער לעצטער צייט זיינען אויף מאַק'ס פֿאַבריק געווען טהעטיג פֿיעלע בוי-לייט; דאָ האָבען זיי אַרונטערגעריסען, דאָרט אויפֿגעבויט, לויט ראַלאַנדסענס אַנווייזונג, וועלכער האָט געהאַט די כּמשלה איבער אַלעס. ער איז איבערגעקומען אַלע שוועריגקייטען און האָט דער-גרייכט צו אַ הויכען כּבוד.

„אייגענמליך האָב איך דעם מאַן שמענדיג געשעצט“, האָט געזאָגט דער אַלטער מאַק.

„איך ניט“, האָט געענטפֿערט די שטאַלצע עליזע. וואָס פֿאַר חיצפּה'ניק ער איז געוואָרען. עס קוקט אויס, אַזוי ווי ער וואָלט אונז גערעטעט.

„נן, אַזוי שלעכט וועט דאָס נאָך ניט זיין.“

„ער בעגריסט זיך, אָבער ער וואַרט ניט אויף קיין ענט-פֿער און געהט פֿערביי.“
„ער איז פֿערנומען.“

„ער האָט זיך אַרײַנגע'גנבה'ט אין אינזער פֿאַמיליע, דאָס וואָס ער האָט, זאָגט עליזע מיט אַ בלייכען מייל, „וואו מיר זאָלען ניט זיין, איז ער אויך פֿאַרהאַן. אָבער אויב ביי איהם אין קאַפּ פּלאַנעוועט זיך עפּעס וועגען מיר, איז ער זיך מועה“.

עליזע איז אָכגעפֿאַהרען אין שטאָט אַרײַן. און טראָצדעם איז אַלעס גענאַנען ווי געוועהנליך, ס'האָט אויסגעוויזען אז מען קען אויסקומען אָהן איהר.

אָבער איצט איז די זאַך אַזוי געווען: פֿון דעם מאָר מענט אָן, ווען ראָלאַנדסען האָט געמאַכט שוחפּות מיט מאַ-קען, האָט ער זיך זעלבסט געגעבען די פֿערשפרעכונג מיט-מיט צו אַרבייטען און ניט איבערלאָזען זיך קיין צײַט צו טרויסען וועגען אַנדערע געגענשטאַנדען וואָס מען קען טען טרויסען אָבער דערנאָך הערט מען אויף אָבער מאַכע טרויסען זייער גאַנצען לעבען און קענען זיך שוין ניט איר בערבייטען. אָט אַזוי איז געווען די יונג-פֿרוי וואָן לאָאַ אין בערגען. ראָלאַנדסען האָט פֿון איהר ערהאַלטען אַ בריִעף, אז זי אַכטעט איהם ניט וועניגער פֿון זיך זעלבסט, ווייל ער האָט זיך ניט בעפֿלעקט מיט דער גנבה, נור ער האָט בלויז געשפּילט אַ קאָמעדיע. און אויב עס איז נאָך ניט צו-שפּעט געהאַט זי צו-יק איהרע ווערטער מכה דער צושיידונג.

אין אָקטאָבער איז אהיים געקומען עליזע מאַק. עס האָט געהייסען, אז זי איז פֿעסט פֿערלאָבט און איהר התן הענריך בורנוס הענריקסען. דער קאַפּיטאַן פֿון דעם קוסטען-שיף וועט קומען אויף אַ בעינד צו מאַק'ן.

אין דעם גרויסען זאַל פֿון ראָזענגאַרט האָט געזאָלט שטאַטפֿירדען אַ באַל; אַ דײַטשע מוזיק-זרופּע וועלכע האָט בעזוכט פֿאַמאַרקען און האָט זיך איצט צוריקגעקעהרט

אֱהִיִּים, אִיז אײנעלאַדען געױאָרען צו שפּילען אױף טראַם־
פּײַטען און פֿלײטען. דער גאַנצער קירך־בעזירק איז אײנ־
געלאַדען געױאָרען צום באַל, ראָלאַנדסען אױו גוט ווי אַלע
אַנדערע, און אױך דעם קוסטערס מאַכטער אָלגא וועט קױ־
מען און וועט אױפֿגענומען ווערען אַלס פֿרױערדיק'ס צוקונפֿ־
טיגע פֿרױ.

אַבער דער פּאַסטאָר און זײן פֿרױ האָבען נים געקענט
קומען. איצט איז בעשטימט געױאָרען אַ נײער פּאַסטאָר און
פֿון טאָג צו טאָג האָט מען איהם ערוואַרטעט; דער גוטער
פּאַסטאָר, וועלכער האָט צײטװײליג סטלא מקים געױען דעם
נײעס, איז בעשטימט געױאָרען אױף אַן אַנדער פּלאַץ אין
צפּון, וואו אַ צױיטע געמײנדע איז געױען אָהן אַ פּאַסטנד.
ער האָט גאַרניש געהאַט דאַגעגען צו אַקערן און זײהען אױף
אַ נײעם ערד־רײך, דאָ איז זײן אַרבייט נים אימער געױען
געבענשט פֿון גליק. דאָך האָט ער געקענט צוריק־בליקען אױף
אַן ערפֿאָלגרייכע אַרבייט זײנע. ער האט עס דורכגעפֿיהרט, אַז
לעױאַנס שױעסטער זאָל זיך עראינערן אין דעם אײנציגען
טאָן, וועלכער האָט געהאַט די פֿליכט מיט איהר צו הײ־
ראַטהען. ער איז געױען דער סטאַליאַר פֿון קירך־בעזירק,
אַ הױז־אײגענטהימער וואָס האָט געהאַט אַ שפּאַר ביסעל
שילינגער אונטער'ן קישען. ווען זײ זײנען געשטאַנען פֿאַר'ן
אַלטאַר און דער פּאַסטאָר האָט זײ געבענשט, האָט ער גע־
האַט אַ געױסען געפֿיהל פֿון צופֿרײדענהײט, דורך אונטער־
מידליכע זאָרגזאַמקײט קען מען פֿונדעסטױענען דאָ און
דאָרט אױסבעסערן די זײטען.

אַך, עס וועט זיך שױן אַלץ אײנאַרדנען, גאַט צו דאַנ־
קען! האָט געטראַכט דער פּאַסטאָר. אין זײן בעל־בית'יש־
קײט איז איצט ווידער אײנגעפֿיהרט געױאָרען אַביסעל אָרד־
נונג; די נײע הױז־מידעל איז שױן געקומען, זי איז געױען

בעיאהרענט און סאליד ; ער האט געהאט ברעה איהר מיט-
צונעהמען אייך אייף'ן נייעם פלאץ אלעס האט זיך אויסגע-
גלייכט צום גוטען. דער פאסטאר איז געווען א שטרענגער
מענש, אבער קיינער האט פֿון דעסטוועגען אויף איהם קיין
פֿעראיבעל ניט געהאט ; ווען ער איז געקומען אונטען צום
אָבפֿאַהר-פֿלאַץ. זיינען פֿיעלע געקומען פֿון איהם אָבשיעד
געהטען.

וואָס אנבעלאַנגט ראָלאַנדסענען, האט ער ניט געוואָלט
אויסלאָזען די געלענעהייט צו שפּילען דעם העפֿליכען,
מאָק'ס שיפֿעל מיט דריי מאַן האָט שוין געוואַרט אויף איהם,
אָבער ער האט ניט געוואָלט אריינשטייגען ביז וואַנען די
פֿאסטאר לייט וועלען ניט אָבפֿאַהרען כּשורה

פֿאַר דער דאָיינער העפֿליכקייט האָט דער פֿאסטאר
געמוזט בעדאנקען ראָלאַנדסענען, ניט אכט ננדיג אויף דעם
וואָס עס איז ביז איצט געשעהן. און פּונקט אזוי ווי מיט אַ
לענגערע צייט צוריק האָט מען געלאָזען דעם געהילף לע-
וואַן אַריבערטראָגען דעם פֿאסטאר פֿרוי אויף'ן לאַנד, אויך
איצט האָט מען איהם ערלויבט איהר אַרױפֿצוטראָגען
אויף'ן שיף. אייך לעוויאַנס צוקונפֿט וועט העלער ווערן, דער
פֿאסטאר האָט פֿערשפּראַכען צו טהון אלץ וואָס איז מעגליך,
אַז ער זאָל ווידער בעקומען זיין פֿאסטען אַלס געהילף.

אלעס איז גענאָגען צום גוטען.

„ווען איהר וואָלט ניט געדאַפֿט פֿאַהרען אויף צפּון
און איך אויף דרום, וואָלטען מיר געקענט צוזאַמען ריי-
זען,“ — האָט ראָלאַנדסען געזאָגט.

„יאָ,“ האָט דער פֿאסטאר געענטפֿערט.

„אָבער מיר דאַרפֿען ניט פֿערגעסען, ליעבער ראָלאַנד-
סען, דאַס הנס איינער פֿאַהרט נאָך צפּון און דער אנדערער
נאָך דרום, וועלען מיר זיך אָבער אַלע טרעפֿען אויף איין

און דעמועלבען אַרמ"ל! דער פּאַסטאָר אַלזאָ איז פֿערבליבען
אויסגעהאַלטען און נומ געשטימט ביז צום סוף.

זיין פֿרוי איז געוועסען אויף'ן נאָז פֿון שיף אין איהרע
אַלמע טרויריגע שיך. זיי זיינען געווען פֿערלאַטעט, אָבער
האַבען אויסגעקוקט נאָך העסליכער, דעם פּאַסטאָרס פֿרוי
אָבער האָט זיך וועגען דעם ניט געקייכערט; איהרע אויגען
האַבען געפינקעלט און זי האָט זיך געפֿרעהט מיט דעם,
וואָס זי קומט אויף אַ נייעם אָרט און וועט זעהן ווי מען
לעבט דאָרט. מיט אַביסעל בעדויערונג האָט זי געטראַכט
וועגען דעם גרויסען פֿעלד־שטיין, וועלכען דער פּאַסטאָר
האַט עקשנות'דיג ניט ערלויבט מיטצוגעהעמען, האָמטש ער
איז געווען זעהר שעהן.

זיי זיינען אָבגעפֿאַהרען. און מען האָט געפֿאַכעט מיט
קאַפעליושען, הימלען און מאַשענטיכלעך; פֿון שיפֿעל און
פֿון ברעג האָבען זיך געלאָזט הערען אַבשיעדס-בעגרייסיגען.
און איצט איז ראַלאַנדסען אַרײַנגעשטיגען אין שיפֿעל.
נאָך היינט אָבער סװ ער זיין אין ראָזעננאָרד, וואו עס
ווערט געפֿייערט דאָפעלטע תּנאים. אויך די דאָזיגע געלע-
גענהייט, צו שפּילען דעם העפֿליכען, האָט ער ניט געוואָלט
דורכלאָזען. און אזוי ווי אויף'ן מאַסט-בוים פֿון מאַקס שיפֿעל
איז ניט געווען קיין וויספעל, — האָט ער ביי די שיפֿלייט
איסגעבאָנט אַ פֿאַכטפֿולען וויספעל פֿון אַ צעהן-רודער-
שיף, געפֿאַכט רויט און ווייס און האָט איהם געהייסען
אויפֿהייבען איידער ער איז אָבגעפֿאַהרען.

אַבער-דערו איז ער אָנגעקומען. מען האָט געקענט זעהן,
אַז די גרויסע האַנדעלהויז פֿיערט אַ יום טוב. אין ביידיע
עטאָזשען זיינען די פֿענסטער געווען בעלויכטען אין אלע
שיפֿען אין האַפֿען זיינען געווען בעהאנגען מיט פֿאַהנען,
כאָמטש עס איז געווען גאַנץ דונקעל. ראַלאַנדסען האָט

געזאגט צו זיינע רודערער: „איהר געהם איצט אויף'ן ברעג
און שיקט מיר אהער דריי אנדערע; ארום מיט-נאכט וויל
איך צוריק פֿאָהרען צום פֿאָבריק“.

ראָלאַנדסען איז גלייך אויפֿגענומען געוואָרען פֿון פֿריער-
ריד'ען. פֿריערדיך איז געווען נומ געשטימט; איצט האָט ער
געהאט די גרעסטע אויסזיכט צו ווערען שטורמאן אויף דעם
קיסטען-ראַמפֿער, חתונה האָבען אין ווערען אַ מענש פֿאַר
זיך. אויך דער אַלטער סאַק איז געווען צופֿריערען און ער
האַט געמראָגען דעם אָרדען, מיט וועלכען דער קעניג האָט
איהם בעליינט אויף זיין טור איבער פֿינמאַרקען. עליוען און
דעם קאָפיטאַן הענריקסען האָט מען אין ערגעץ ניט גע-
קענט זעהן; זיי האָבען אודאי פֿערבראַכט ערגעץ וואו אין
א ווינקעל פֿאַר זיך.

ראָלאַנדסען האָט אויסגעטרונקען עטליכע גלעזער און
דאַס האָט איהם בערוהיגט און געמונטערט. מיט דעם אַל-
טען סאַק האָט ער געהאַט אַ געשפרעך איבער געשעפֿטליכע
אַנגעלעגענהייטען: ער האָט איצט אויסגעפֿונען דעם פֿאַרב-
שטאַף. כאָטש פֿון אויבען-אויף האָט דער דאָזיגער פֿאַרב-
שטאַף געשיינט צו זיין ניט פֿון בעזונדערער וויכטיגקייט,
דאָך וועט ער פֿילייכט ווערען אַ הויפט-פראָדוקט; ראָ-
לאַנדסען דאַרף האָבען טאַשינען און אפֿאַראַמען פֿאַר דעם-
טילאַציען. עליוע איז אָנגעקומען, זי האָט ראָלאַנדסענען
אַריינגעקוקט גלייך אין געזיכט, האָט הויך געזאָגט — גור-
מען אַבענד און האָט זיך פֿערנייגט. ער האָט זיך אויפֿגע-
הויבען און גענריסט, אָבער זי איז פֿערבייגעגאַנגען.

„זי איז היינט אָבענד אזוי בעשעפֿטיגט“, — האָט גע-
זאָגט דער אַלטער סאַק.

„דאן הייבט עס, אז ווען עס וועט זיך אָנפֿאַנגען דער
פֿיש-פֿאַנג אין (—) לאַפֿאַמען, דאַרף מען שוין זיין פֿיקס און

פארטיג, — האָס ראָלאַנדסען געזאָגט און האָט זיך ווידער
אָוועקגעזעצט. אָה, אָה, ווי וועניג דאָס האָט איהם אַלץ גע-
האַרט. איך מײן ווייטער, דאָס מיר וועלען דינגען אַ קליינעם
דאַמפּפּער, וועלכען פֿריערדיך וועט קענען פֿיהרען.

„פֿריערדיך בעקומט פֿילייכט איצט אַן אַנדער פּאַסטען.
אַבער מיר וועלען נאָך קענען רעדען וועגען דעם גענויער ז
עס האָט צײַט ביז סאָרגען.“

„אין מיט-נאַכט פֿאַהר איך צוריק.“ — „נו, הערט נאָר אַ
סעשה! האָט סאַק אויסגערופֿען.

ראָלאַנדסען האָט זיך אויפֿגעשטעלט און קורץ געזאָגט:
„אום מיט-נאַכט! אַזוי פֿעסט און אונבויגנאַם האָט ער
געוואָלט זײַן.“

„איך האָב ווירקליך געמײנט, אַז איהר וועט דאָ אי-
בערנעכטיגען בײַ אַזאַ געלעגענהײַט. איך קען דאָך ויכער
זאָגען, אַז עס איז פֿאַרהאַן אַ קליינע געניגענדע אירזאַכע.“
זײ וײַנען געגאַנגען הײַן און צוריק, זיך פֿערטישט צווי-
שען די אַנדערע און געפֿלוידערט באלד דאָ, באלד דאָרט.
ווען ראָלאַנדסען האָט אָנגעטראָפֿען דעם קאַפיטאַן הענריק-
סען, האָבען זײ צוזאַמען געטרונקען ווי נומע בעקאַמע
כאַפּט זײ האָבען זיך קײנסאַל ניט געזעהן. דער קאַפיטאַן
איז געווען אַ נומטוטהינער, אַביסעל דיקליכער הערר.

די סוויק האָט אָנגעפֿאַנגען צו שפּילען אין דריי צײַטערן
איז געווען געגרייט דער טיש און ראָלאַנדסען האָט זיך אַזוי
געשיקט אײַנגעריכטעט, דאָס ער האָט זיך געזעצט אויף אַ
פּלאַץ, וואו עס זײַנען ניט געווען קײן פֿאַרנעהמע לײַט.
אַרומנעהערניג די טישען האָט איהם דער אַלטער סאַק
אויסגעזונען און געזאָגט: „איהר זיצט נאָר דאָ? נו, יאָ,
און איך האָב געוואָלט...“

ראלאנדסען האָט געענטפערט: „טווענדער דאנקען.
מיר קענען אייער רעדע איך פֿון דאָנען הערען“.
מאָק האָט געשאַקעלט מיט'ן קאָפּ. „ניין, איך האַלט
ניט קיין רעדע“! מיט אַ געדאַנק-פֿולער מיענע איז ער
אָועקגעגאַנגען; עפעס האָט געשיינט ניט צו שטימען.
דער מאַהלצייט האָט זיך געענדיגט, אַ סך וויין האָט
זיך געגאַסען און דער מענשען-מומעל איז געווען גרויס.
ביים קאָוע-טרינקען האָט זיך ראַלאַנדסען אַנידערגעזעצט
און אַנגעשריבען אַ מעלעגראַמע, עס איז געווען צו דער
ינגפֿרוי וואָן לאָאַז אין בערגען: די צייט איז דורכאויס ניט
שפעט. קום נאָך צפֿון נאָר אַזוי שנעל ווי דו קענסט. דיין אָווע.
איך אַזוי איז גוט געווען, אַלעס איז געווען גוט און
הערליך! ער אַליין האָט אָועקגעטראָגען די מעלעגראַמע
אויף דער סטאַציאָן און האָט געזעהן ווי מען האָט איהר
אָועקגעשיקט. דאָן האָט ער זיך צוריקגעקעהרט. ביי די
מישען איז איצט צוגעגענגען לעבהאַפֿטיג, מען האָט זיך
געבימען מיט די פֿלעצער. עליוע איז צו איהם צוגעגאַנגען
און דערלאַנגט די האַנד. זי האָט זיך ענטשולדיגט, וואָס זי
איז פֿריהער פֿערבייגעגאַנגען.
„ווייסט איהר כאַטש ווי שעהן איהר ווייט היינטיגען
אַבענד“,—האָט ער געזאָגט מיט אַ זיכערען טאָן און העפֿליך.
„מיינט איהר אַזוי“?

„רעס האָב איך אימער געמיינט. איך בין דאָך אייער
אַלטער פֿעהרערער, איהר ווייסט עס דאָך. ניין, דערמאָהנט
זיך נאָר, ווי איך האָב אייך פֿאַריגען יאָהר געמאַכט אַ פֿאַר-
שלאַג!“
דער דאָזיגער טאָן איז איהר אפנים ניט געפֿעלען גע-
וואָרען און זי איז אָועקגעגאַנגען. אָבער אביסעל שפעטער
האָט ער איהר ווידער געטראָפֿען. פֿריערדיך מיט זיין כלה

האָבען אָנגעהויבען דעם טאַגן, דער באַל איז געווען אין פֿולען גאַנג און קיינער האָט זיך ניט אַרומגעקוקט ווי זיי דיידען צוזאַמען.

עלזעע האָט געזאָגט: „אמת, איך קען אייך איבערגעבען אַ שעהנעם גרום פֿון אייערער אַ גוטער בעקאַנטער, פֿון דער יונגפֿרוי וואָן לאָאַז.“
„אַזוי“?

„זי האָט געהערט אַז איך האָב חתונה און זי וויל ווערן מיין הויז־פֿערוואַלטערן. זי איז זעהר אַ סיכטיגע. יא, איהר קענט איהר דאָך בעסער פֿון מיר.“ — „יא, זי איז טאַקע זעהר סיכטיג. אָבער זי קען ניט ווערען אייער הויז־פֿערוואַלטערן.“
„ניין“?

ווייל איך האָב איהר נאָך וואָס מעלעגראַפֿירט און איהר אָנגעבאַטען אַן אַנדער שטעלע. זי איז מיין כלה.“

איבערראַשט האָט איהם די שטאַלצע פֿרייליין אָנגע־קוקט. „איך האָב געמיינט, אַז צווישען אייך איז שוין געווען אַלעס געענדיגט“, — האָט זי געזאָגט.

„נא, איהר ווייסט דאָך, אַלסע ליבע. ... עס איז שוין געווען געענדיגט, אָבער—“.

„יא, אַזוי“, — האָט זי ווייטער געזאָגט.

„איך מוז אייך זאָגען, אַז איהר זייט נאָך קיינמאַל אַזוי שעהן ניט געווען, ווי היינט אָבער“, — האָט ער געזאָגט מיט אַ נראַנדעווער העפֿליכקייט. און דאַן דיעזע קלייד, דיעזער דונקעל־רויטער סאַמעט! אויך מיט די דאָזיגע זווערטער איז ער געווען צופֿריעדען; ווער האָט עס געקענט וויסען אַז היינטער זיי איז פֿערבאַרגען אַן אונרוהיגקייט.

„הפנים, אַז איהר זייט ניט געווען אין איהר צו שטאַרק פֿערליבעט“, — האָט זי געזאָגט.

ער האָט בעמערקט, אַז איהרע אויגען זיינען פֿייכט און

האָט זיך פֿערוואַנדערט; אויך איהר געענדערטע שטימע
האָט איהם פֿערווירט געמאַכט און זיין געזיכט האָט בעקור-
מען אַ גאַנץ אנדער אויסדרוק.

„וואו איז איצט אייער גרויסע רוהיגקייט“, — האָט זי
אויסגערופֿען און זיך — צולאַכט.

„איהר האָט עס אוועקגענומען“, — האָט ער געמורמעלט.
זי האָט איהם פֿלוצלונג אַ גלעט געטהון איבער'ן האַנד,
איין איינציג מאָל, און איז אוועקגעגאַנגען. זי איז ווייטער
געלאָפֿען איבער די צימערן, קיינעם ניט געוועהן, גאַרניט
געהערט, געלאָפֿען, נאָר געלאָפֿען. ביים אַרויסגאַנג איז גע-
שטאַנען איהר ברודער און האָט איהר אַ רוף געטהון; זי
האָט אויסגערעהט צו איהם איהר לאַכענדעס געזיכט און
פֿון איהרע אויגען האַכען געפֿלאַכען טרעהרען; זי איז
אַרויפֿגעלאָפֿען די טרעפּ צו זיך אין צימער אַריין.

מיט אַ פֿיערטעל שעה שפעטער איז צו איהר אַריינגע-
געקומען דער פֿאָטער זי איז איהם אַרויפֿגעפֿאלען אויף'ן
האַלז און געזאָגט: „ניין, איך קען ניט“.

„אזוי. ניט איז ניט, אָדער דו מוזט ווידער אַרונטער-
געהן און טאַנצען; מען פֿרעגט זיך אויף דיר, און וואָס
האָסטו דאָס אַזוינס געזאָגט ראלאַנדסענען? ער איז אזוי
פֿערענדערט. ביסטו ווידער געווען צו איהם אונגעפֿליך?“
„ניין זשע, ניין, איך בין ניט געווען אונגעפֿליך צו איהם.“
„דאָן מוזטו עס ווידער גלייך גוט מאַכען, אום צוועלף
אזער פֿאָהרט ער אָב.“

„אום צוועלף?“ עליוע האָט זיך גלייך גרייט געמאַכט
און געזאָגט:

„איצט געה איך“...

זי איז אַרונטערגעגאַנגען און גערעדט מיט'ן קאַפיטאַן
הענריקסען, „איך קען ניט“, — האָט זי געזאָגט.

ער האָט ניט געענטפֿערט.
„פֿילייכט בענעה איך אָן אונרעכט אָבער עס איז אונט-
סעגליך פֿאַר מיר.“

„יא, יא“, דאָס איז געווען אלעס וואָס ער האָט געזאָגט.
בעהר האָט זי ניט געקענט ערקלעהרען און דערצו נאָך
איז דער קאָפיטאָן געווען אזוי קאַרג אייף ווערטער; מיט
דעם האָט זיך עס געענדיגט. עליוע איז גענאָנגען צו דער
סטאַציאָן און האָט טעלעגראַפֿירט צו דער יונגפֿרוי וואָן
לאָז און בערגען, אַז זי זאָל ניט אָננעהמען אַזע ראלאָנד-
סענס פֿאַרשלאַג, ווייל אויך איצט מיינט ער עס ניט ערנסט.
אַ ברעף פֿאַלגט. עליוע טאַק.

דאָן איז זי צוריקגעקומען און האָט ווידער אָן אַנטהייל
גענומען אין טאַנצען. „איז עס אמת, אַז אום 12 אָהר
פֿאַהרט איהר אַהיים“? האָט זי געפֿרעגט ראלאָנדסענען.
„יא.“

„איך פֿאַהר מיט אייך צום פֿאַבריק, איך דאַרף דאָרט
עטוואָס בעזאָרגען.“

און זי האָט איהם ווידער געגלעט איבער'ן האַנד.